هكذا من الأصل

ניקוס סאמפסון:
ראש המרידה

הארכיבישוף מקריוס:
הנשיא המודח

מאת נורית ברצקי

„שמשון" הקפריסאי

הייתי אורחת של ניקוס סאמפסון, גיבור המחתרת היוונית בקפריסין, שביקש השבוע לרשת את כיסאו של הארכיבישוף מאקאריוס, שנאלץ להימלט מארצו

בכל פעם שנפתחה הדלת, שלף ה־קפריסאי שני אקדחים משוכל־לים ממגירת שולחנו. כשנוכח שפני הבאים לשלום, רפו שרירי פניו והוא חייך.

גם כשאני פתחתי את דלת משרדו (למרות שקבענו פגישה ובאתי בשעה היעודה) נשלחו ידיו בתנועה אוטומאטית אל המגירה. אחר־כך קם, התחייך, לחץ ידיים ואמר — אני ניקוס סאמפסון. היה זה בספטמבר 1969, שנים רבות אחרי שיצא מהמחתרת והוכר, גם על־ידי הנשיא מאקאריוס, כגיבור לאומי.

השבוע הסתבר שלא לחינם נשאר דרוך עם נשקו. ביום שני שלף אותו מחדש בנסיון להדיח את הנשיא מאקאריוס, והוכרז על־ידי חבריו, אנשי „אגוסיס", כנשיא קפריסין.

בספטמבר 1969 אמר לי נהג מונית קפריסאי: „אם אמנם תתקיימנה בחירות דמוקרטיות בעתיד הקרוב, יהיה ניקוס סאמפסון הנשיא הצעיר ביותר בעולם".

בשעת שנכתבת רשימה זו, עדיין לא ברור המצב בקפריסין, אינני יודעת אם מיודענו ניקוס סאמפסון אמנם יהיה נשיא קפריסין, או שמא רק מלך ליום אחד.

בשאתה אורח של סאמפסון...

אותו נהג, שהסיע אותי למערכת „מאחי" (מאבק), עתונו רב התפוצה של מר סאמפסון, דיבר בשבחו כל הדרך. יותר מאוחר התברר לי שהנהג, כרבים אחרים שאותם פגשתי בניקוסיה — במקרה ושלא במקרה — נמנה עם „נעריו" של ניקוס סאמפסון. מר סאמפסון אוהב להיות מוקף באנשים מוכרים (וחמושים) ובכל זאת הוא טיפוס של לוחם בודד ובוטח בעיקר בעצמו (ובאפודת המגן שהוא חוגר מתחת לבגדיו) — מורשה מימיו במחתרת „א.או.קא.", הארגון שלחם לשחרור קפריסין מ־שלטון הבריטים ואיחודה עם יוון.

סאמפסון, גבר שחרחר, נמוך וצנום בעל פני נער שזה עתה התבגר, ומבע שאפתני. הוא יודע להיות אדיב ורחב לב, לפעמים עד כדי הגזמה. הוא מהיר חימה, חסר סבלנות וקשוח בעבודתו, יווני מאוד במנהגיו דרמאטי בסגנון דיבורו. במגירת שולחן הכתיבה הענק שבמשרדו הוא מחזיק שני אקדחים ומדגיש בחיוך שאינם מיועדים לנוי בלבד. בגיל 20 היה גיבור לאומי, בעל הילה אגדתית, כמעט קדוש מעונה. בגיל 36, כשפגשתי אותו, היה אחד האנשים העשירים, החזקים, הנערצים, האהובים והשנואים ביותר באי.

המשך

תמונת השעה: ומגיע ידי מאקאריוס!. ביד חזקה שלט הארכיבישוף מאקאריוס בקפריסין במשך 14 שנה. עד אשר בא ניקוס סאמפסון ואנשיו מן „האאוקה" וגילו, כי הם הדיחו את מאקאריוס, שנאלץ להמלט במטוס של חיל האויר הבריטי מקפריסין למאלטה. לפני 18 שנה הטיסו אותו הבריטים לאיי סיישל, אך לא כדי להגן עליו אלא כדי להגלותו. בימים ההם היה מאקאריוס בעל חסותו של ניקוס סאמפסון. (שיחה עם ניקוס סאמפסון בעמודים 3—4)

ההמונים מריעים לנשיא מאקאריוס אחרי שנבחר מחדש לנשיאות ברוב של 95%

אנשי המשמר הלאומי שבפיקוד קצינים מצבא יוון, ביצעו המרידה במאקאריוס.

שמשון הקפריסאי

(המשך מן העמוד הקודם)

כשאתה אורח של סאמפסון — אתה אורח כבוד במקומות רבים באי. נהג המונית לא מוכן לקבל דמי שתיה ובעל חנות הבדים עושה לך הנחה ניכרת. במסעדת עורכים לפניך שולחן מיוחד והשירות בבית המלון משתפר.

באי רק חצי מיליון תושבים, אבל כמעט כל גבר (חוץ מהתורכים) מתפאר, לפחות ברמז, בהשתייכותו ל„א.או.קא." ובקשרי ידידותו עם ניקוס סאמפסון. גם שונאיו מתייחסים לאיש ולעתוניו חשיבות, עוצמה וכוח השפעה עצום וכבר בתחילת שנות הששים הצביעו עליו כעל אחד האנשים המסכן את מעמדו של מאקאריוס. אותם ימים עדיין נחשב העורך הצעיר והנמרץ לידידו של הארכיבישוף המזוקן.

בפגישתנו הראשונה הירצה לפני את השקפותיו הפוליטיות, הסביר לי את הקווים המנחים את עתוניו (הוא ערך גם שבועון בשם „טאורוס") וסיפר על המפלגה הפרוגרסיבית שייסד, מפלגה שסיסמתה — העם רוצה שינוי; „המפלגה שלנו רוצה ממשלה אחרת, חלוקת אדמות הכנסיה ובעיקר איחוד עם יוון. את שואלת אם אנחנו רוצים להתאחד עם הממשל הנוכחי ביוון? לא איכפת לנו. ממשלות באות וממשלות הולכות. יהודים שרוצים לעלות לישראל, אינם מעכבים את עלייתם אם ראש הממשלה הנוכחי אינו מוצא חן בעיניהם".

על ישראל, הערבים - והתורכים

עד מלחמת ששת הימים נחשב מר סאמפסון לפרו־ערבי והאשים את ישראל בעזרה למיעוט התורכי באי. הוא נמנה עם חסידיו המושבעים של גמאל עבדול נאצר, ואף נילווה אל מאקאריוס בסיורו במצרים ב־1964. אבל עם פרוץ מלחמת ששת הימים, הביע תמיכה גלויה בישראל, הילל את נצחונותיה הצבאיים מעל גבי עתונו, ואף ביקר בה כאורח משרד החוץ.

כששוחחנו הירבה להשוות את התורכים לערבים, „כשיהיה ,אנוסיס' (איחוד עם יוון) יוכלו התורכים להישאר באי כאזרחים שווי זכויות. אלה שלא ירצו — ילכו לתורכיה. יש שם מספיק אדמות. כל זמן שאין איחוד עם יוון — תהיינה בעיות באי. כל פתרון אחר הוא זמני. המצב בקפריסין דומה למצב בישראל. יש לנו אותו סוג של אויב, אנשים שלא רוצים לחיות איתנו בשלום".

ניקוס סאמפסון הוא אדם חרוץ שאינו יודע ליאות בעבודתו, אך אינו בוחל גם בחיי לילה סוערים. הוא מכיר את כל המי ומי במועדוני הלילה של קפריסין. הוא אוהב שתיה בחברה ומסיבות.

הוזמנו לביתו המפואר, ראינו את חוות הסוסים שלו ונלקחנו לסיורים במכונית הספורט המפוארת שלו. אפילו את אמו פגשנו. הגברת תיאה סאמפסון, ליידי אמיתית, ציירת וסופרת, המעריצה את בנה ומדברת על איחוד עם יוון בלהט לא פחות ממנו. היא היתה הראשונה שכתבה על „אנוסיס". „יוון היא אמא. יוון היא רעיון ואידיאל. ממשלה הולכת וממשלה באה, אבל יוון עצמה נשארת", אומרת הגב' סאמפסון, „אפילו המיתולוגיה היוונית קשורה בקפריסין. נתאחד ונמשיך אותה היסטוריה".

תיאה סאמפסון אמו של ניקוס, שוחרת האיחוד עם יוון

יש לו מעריצים רבים ותומכים רבים גם באזורים הכפריים שבסביבות ניקוסיה ובערים. נסענו איתו לחתונה באחד הכפרים בהם התחבא כאשר חיפשו אחריו הבריטים. הוא היה מסמר הערב. המונים כירכרו סביבו ובלעו בהערצה כל מלה שאמר וחזרו וסיפרו את עלילותיו וגבורותיו.

עלילות גיבור המחתרת

ב־1954, כשהיה סאמפסון בן 19, הצטרף למחתרת. בהתחלה חיבר כרוזים וחילקם. אחר כך אירגן בפמגוסטה את ההפגנה הראשונה (של ילדי בית ספר) וכשהאנגלים ניסו לפזרה, זרק אבן ופגע בראשו של חייל. התוצאה היתה שלושה חודשים בבית סוהר. כשהשתחרר, החל לעבוד כמתסנאי במחנה צבאי כעתונאי וצלם וכך יכול היה להסתובב בחופשיות גם בשעות העוצר ולעבור בקלות מאיזור אחד למשנהו וכך להעביר ידיעות לתאי המחתרת. הוא היה הטיפוס של הלוחם הבודד וביצע התקפות יחיד. אחרי זמן מה מונה על ידי גריוואס כמפקד המחתרת בניקוסיה וסביבתה. שמו הפך לאגדה בין המוני העם. סיפרו שהיה יורה בחיילים בריטיים ולאחר מעשה מצלם את קורבנותיו ו„מכסה את המאורע לעתונו". כשעלו הבריטים על עקבותיו, הוכרז פרס של ששת אלפים לירות שטרלינג על ראשו. אבל הצעיר הקשוח והשאפתני המשיך להתקיף, אף כי ידע שהוריו ובני משפחתו נעצרו ועונו. הוא עבר ממקום למקום והמשיך להילחם ונעצר, בעקבות מלשינות, אחרי מצוד ארוך. כשנכלא, הפסיקו רבבות פועלים את עבודתם וביקשו על נפשו. גריוואס (מנהיג המחתרת) הודיע כי יהרוג שישה חיילים בריטיים בכל אחד מאזורי האי, אם יוצא סאמפסון להורג. שלושה חודשים עונה בכלא הבריטי ולא נשבר בחקירות. הבריטים לא יכלו למצוא מספיק הוכחות למעשה הרצח שביצע ולכן שפטו אותו למוות על החזקת נשק. משפטו עורר סערה עולמית ולחץ דעת הקהל השפיע על הבריטים. גזר דינו הומתק למאסר עולם והוא נשלח לאנגליה. ב־1959, בעקבות חתימת הסכם ציריך, שוחרר סאמפסון. זמן מה שהה ביוון כמזכירו של גריוואס. ב־1960, אחרי הכרזת העצמאות של קפריסין, חזר לאי. ההמונים נשאו אותו ממש על כפיים משדה התעופה לאיצטדיון הלאומי

למען איחוד עם יוון

לא ברור מי נתן לו כסף להקים עתון ואולם העתון שסאמפסון היה בעליו ועורכו, הפך עד מהרה לעתון הנפוץ ביותר בקפריסין. היו שמועות שאנשיו הרגו בשנות ה־60 משתפי פעולה לשעבר. אבל סאמפסון הכחיש כל קשר עם מעשי הרצח. לעומת זאת פירסם עתונו, מדי פעם, „וידויים" על פעולותיו נגד הבריטים. סאמפסון לא היה שבע רצון ממצבה של קפריסין. לדעתו, הסכם ציריך, השאיר את קפריסין במעמד של מעין קולוניה, כיוון שהמדינה היתה בפיקוחן של בריטניה, יוון ותורכיה. הוא ניהל בעתונו מאבק עז נגד כוח השיטור הבריטי והטיף בלי הרף לביצוע האיחוד עם יוון.

את חיילי האו"ם ראה כ„חבורה של רמאים בינלאומיים. השלום כלל לא מעניין אותם. הם לא הוגנים. הם מוכרים נשק לתורכים, מעבירים אותם מאיזור לאיזור במכוניות או"ם ומתערבים בעניינים לא להם".

על הנשיא מאקאריוס נמנע מלדבר. אבל את הכנסיה התקיף. משהסתובבת בחברתו היתה לך הרגשה שהאי שייך לו. בכל מקום עמדו אנשים מוכנים למלא אחר מוצא פיו.

גם בימים של רגיעה שוררת בניקוסיה אווירה של סרט ריגול סוג ב'. יש לך הרגשה שבכל פינה מישהו מתכנן משהו. בחדרי ההמתנה של בתי המלון הגדולים ובמרפסות המוצלות של בתי הקפה מתלחשים גברים משופמים במשקפי שמש כהים, ממש סינמה בלש. שומרי חרש, מרגלים בינלאומיים ובין־עדתיים, מהפכנים, כלי נשק במקומות בלתי צפויים והמסתורין של ניקוס סאמפסון, שידע על פעולות האצ"ל והלח"י יותר מבוגר תיכון ישראלי, והיה מוכן, לכאורה, לענות על כל שאלה ולספר לך במשך שעות על התרחשויות העבר והעתיד, ולבסוף מסתבר שהיתה זאת פעולת הסחה ואת העיקר לא אמר.

*

השבוע אמר ניקוס סמפסון „את העיקר". הוא חולל הפיכה צבאית אשר בעקבותיה נאלץ הנשיא מקאריוס להימלט מקפריסין ואילו הוא תפס את כס הנשיאות. אך מי יודע. יתכן כי עדיין יזדקק לאקדחיו.

הפלשתינים-

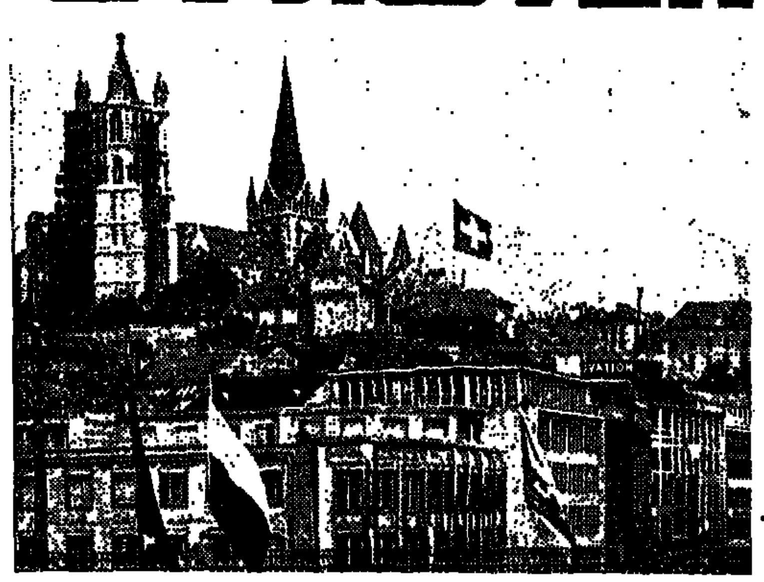

לוזאן 1949 : הפלשתינים „בלתי־רצויים" למדינות־ערב

מלוזאן עד ז'נווה

ז'נבה 1974 : הפלשתינים „חיוניים" למדינות־ערב

מאת גדעון צור

„לא אלך לוועידת ז'נווה אם הפלשתינים לא ישבו לשולחן אחד יחד אתי", הכריז השבוע בראיון לבי.בי.סי. אנואר סאדאת נשיאה של מצרים.

קודם לכן אמר הנשיא סאדאת לשר החוץ הדני כי הוא רוצה שהפלשתינים יבואו לוועידת ז'נווה, אך אין הוא רואה את זה כתנאי בל יעבור לשלב הבא של השיחות.

מהי העמדה הסופית שיקבע סאדאת עדיין לא ברור, אך ברור כבר עכשיו שענין הייצוג הפלשתיני בוועידת ז'נווה ישמש הנושא המרכזי של הדיונים בין המעצמות ובין ישראל לבין מדינות ערב בחודשים הקרובים.

אין זו הפעם הראשונה שהפלשתינים מנסים להופיע כמשלחת עצמאית בוועידה ישראלית־ערבית הנערכת בשוויץ.

באביב 1949, כאשר זומן בלוזאן שבשוויץ מו"מ ישראלי־ערבי, הופיעו שלוש משלחות של פלשתינים, בנוסף לארבע המשלחות של מדינות ערב והמשלחת הישראלית.

ארה"ב היתה גם אז שותפה לתיווך, אך במקום בריה"מ ישבו אז בוועידה צרפת ותורכיה, הן היו השושבינים במסגרת ועדת הפיוס של האו"ם. היה אז בלוזאן מו"מ, היו שיחות סודיות בין משלחת ישראל למשלחות של מצרים וירדן, אך ועידה לא היתה, כי משלחות ערב יחדיו סירבו לשבת לשולחן אחד עם משלחתה של ישראל.

סרבו להיפגש

המשלחות של מדינות ערב לא זו בלבד שסירבו לשבת עם משלחתה של ישראל אלא סירבו גם להפגש עם המשלחות של הפליטים הפלשתינים. המשלחת היחידה שנפגשה עם המשלחות של הפליטים הפלשתינים בלוזאן היתה זו של ישראל. ואתם דנה ישראל אז בכל מיני הקלות מעשיות לפליטים כגון שחרור פקדונות קפואים, איחוד משפחות, או תשלום פיצויים.

בין חברי המשלחות של הפלשתינים בלבנון היו גם שני אנשים שנתפרסמו לאחר מכן. אחד מהם הוא עו"ד עזיז שאחאדה מרמאללה, אשר לאחר מלחמת ששת הימים פירסם בישראל ובעולם מאמרים רבים בזכותה של מדינה פלשתינאית עצמאית ביהודה ובשומרון והשני מוסה חוסייני, מי שנדון למוות ונתלה באשמת רצח המלך עבדאללה שנתיים לאחר מכן. במשפטו של מוסה חוסייני התברר כי התנקש בחייו של עבדאללה, משום שחשד בו כי הוא רוצה להגיע להסכם עם ישראל.

ד"ר ולטר איתן, מי שהיה ראש המשלחת הישראלית בועידת לוזאן, סיפר לאחר שנים כי עובדה זו של סירוב המשלחות הרשמיות הערביות להפגש עם המשלחת של הפליטים הפלשתינים הטרידה אותו מאד בעת שהותו בלוזאן ובאחת השיחות הסודיות עם נציג מצרי שאל אותו למה אין הם מגלים יותר הבנה לפליטים הפלשתינים. על כך השיב לו הנציג המצרי בזו הלשון: „בשנה שעברה ניספו בארצי אלפי אנשים בחולירע ולאיש מאתנו לא היה איכפת, מה לנו כי נדאג עתה לפליטים".

גילוי זה חשף את המטרות האמיתיות של המצרים בדברים על הפלשתינים או הפליטים הפלשתינים בוועידות בינלאומיות ובעצרות האו"ם. שם ניסו לעורר רחמים לגורל הפליטים, אך הם עצמם התאכזרו לפליטים הערביים אשר היו תחת שלטונם ברצועת עזה ואף לתושבים הקבועים ולא התירו להם לצאת מן הרצועה, שהפכה למכלאה.

עזה תמורת פליטים

כבר אז, בשנת 1949 בשיחות לוזאן הציע בן גוריון שישראל תסכים לקלוט מספר ניכר של פליטים ערבים בתנאי שרצועת עזה תעבור לשטחה של ישראל, כלומר: אם אתם רוצים שאנחנו נפתור את בעיית הפליטים, תנו לנו את השטחים שעליהם נוכל ליישב אותם. אך המצרים והירדנים דחו הצעות אלה בשיחות הבלתי־רשמיות שקיימו אז עם נציגים ישראליים.

אין זאת אומרת, שהמצרים במשך כל אותו זמן לא החזיקו בדגל פלשתין. עוד בעת יסוד הליגה הערבית דאגה מצרים להכניס לאמנה של הליגה סעיף בדבר ייצוג פלשתיני של הועד הערבי העליון במועצת הליגה הערבית. המצרים גם הקימו ממשלת כל פלשתין ברצועת עזה כמשקל נגדי לסיפוח יהודה ושומרון על ידי עבדאללה. תיק פלשתין היה למעשה חלק בלתי נפרד של מיניסטריון החוץ המצרי, כלומר מנוף למדיניות ההתפשטות המצרית, כשם שהסתננות הפידאיון מרצועת עזה לישראל היתה מכשיר בידי המודיעין הצבאי המצרי.

מלחמת סיני ריסנה במידה רבה את שאיפות ההתפשטות של נאצר באמצעות הבעיה הפלשתינית. שליטה של מצרים נוכח שהאגוז הישראלי קשה מדי לפיצוח. אולם כאשר שוב עלתה קרנו של נאצר בעולם הערבי, כאשר נישא על ידי הצלחותיו, ביחוד בסוריה ובהפיכות בעיראק ובסודאן, מצא שעת כושר להעלות מחדש את בעיית פלשתין. במרץ 1959 הביא הצעה למועצת הליגה הערבית לקרוא לוועידה ערבית בדרג עליון לשם דיון בבעיה הפלשתינית, לרבות „הארגון מחדש של הפלשתינים ומתן יישות להם עצמם".

„למעט השטח הירדני"

בזה העלה נאצר את סיסמת היישות הפלשתינית אשר מאז מהדהדת באזנינו. אך שוב הדרדר נאצר בכשלונות, פירוק קע"ם ואי הצלחה בתימן, והוא נאלץ היה לרסן את הקיצונים שבמחנה הערבי, שהחלו לתבוע ממנו פעולה מידית למען פלשתין. אך הוא כבר לא יכול היה לעצור את כדור השלג שהחל להתגלגל ובינואר 1964 בהתכנסה בקאהיר ועידת הפיסגה הערבית שהחליטה על כינון ארגון השחרור הפלשתיני, אשר צריך היה לתת יותר תוקף לסיסמת היישות הפלשתינית. ובמאי אותה שנה כונסה בירושלים העתיקה הועידה הפלשתינאית הלאומית בנוכחותו של המלך חוסיין שבה הוחלט על הקמת הארגון לשחרור פלשתין.

נוכחותו של חוסיין בפתיחת הועידה היא גם שקבעה את תוצאותיה, כי בהחלטה נאמר כי „היישות הפלשתינית שנוסדה היא בעלת ריבונות על פלשתינה אך ריבונות זו אינה פוגעת בריבונות ירדן על האזור הפלשתיני שברשותה". ירח־הדבש בין חוסיין לאחמד שוקיירי לא נתמשך. זמן קצר לאחר מכן נאלץ שוקיירי לברוח מירדן, לאחר שהואשם בארגון הפגנות אלימות נגד משטרו של המלך ורק ערב מלחמת ששת הימים, כאשר נדמה היה לחוסיין כי נאצר עומד לנצח במלחמה בישראל והוא אץ לקאהיר כדי לעלות מהר על עגלת המלחמה, כפה עליו נאצר להתנשק עם שוקיירי ולהחזירו במטוסו לרבת־עמון.

השיתוף בין ירדן לבין ארגון השחרור הפלשתיני לא האריך ימים, מאחר שארגוני החבלה ביקשו למעשה להשתלט על כל פלשתין, כלומר גם על יהודה ושומרון, והתוצאות ידועות. במאורעות ספטמבר 1970 ו־1971 כאשר למעשה ניצל חוסיין הודות להתראה הישראלית נגד סוריה.

בין מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים ניסתה ישראל לא רק להידבר עם חוסיין במישרין, אלא ניסתה גם לגבש נציגות פלשתינית של ראשי ערים ושל פוליטיקאים, אך גם חוסיין וגם הפלשתינים לא העזו להתקשר עם ישראל מפחד האיומים של ארגוני החבלה. ספרות התעמולה של המחבלים מלאה דברי לעג וחרפות על התכניות השונות שהועלו על ידי ישראלים ופלשתינאים על הקמת מדינה ערבית בחלק מארץ ישראל, הם קראו לה מדינונת. והם עמדו על כך שהמדינה הערבית הפלשתינאית צריכה להכיל את כל שטחה של ארץ ישראל.

כמובן שלא היה טעם להתווכח אתם שגם החלטת החלוקה, שבה נחלו כמה וכמה מנהיגים ערביים, לא דיברה על מדינה ערבית נפרדת בארץ ישראל, אלא על מדינה ערבית שתהא קשורה באיחוד כלכלי עם המדינה היהודית. אך לא היה טעם בויכוח עם המנהיגים הפלשתינים משום שהם לא העזו להסתכן בהידברות כלשהי עם ישראל.

הבסיס להתקפה

כשם שארצות ערב מנעו במשך כל השנים את פתרונה של בעיית הפליטים הפלשתינים כדי לא להוציא מידם קלף מדיני, כך הן גם לא התירו הקמתה של נציגות ערבית ביהודה ובשומרון.

זאת ועוד אחרת. באמנת הפלשתינאית שנתקבלה בירושלים העתיקה ביוני 1964 דובר על החלת הריבונות הפלשתינית על שטחים שמחוץ לריבונות הירדנית. עכשיו מוכנים ארגוני המחבלים לבוא לז'נווה, כדי לקבל שטחים בארץ ישראל שהיו בעבר בריבונות הירדנית, לא משום שהם מוותרים על המשך המלחמה בישראל, אלא ובעיקר משום שהם מחפשים בסיס צבאי להמשך המאבק המזוין בישראל. הם רוצים למנוע החזרת שטחים לחוסיין אשר מונע בעדם להפוך את ירדן לבסיס של מלחמה בישראל.

המדיניות של מצרים ושל סוריה לא נשתנתה הן מעונינות עכשיו בז'נווה כמו אז בלוזאן, בניצול הקלף הפלשתינאי להמשך המלחמה המדינית והצבאית בישראל.

אמור לא לאינפליציה

הצמד כספך למדד בתכנית יתרון 10000

בתכנית יתרון 10000 אתה יכול להפקיד כל סכום עד 10,000 ל"י
גם בתשלומים חודשיים החל ב-50 ל"י לחודש,
וליהנות מכל ההטבות שבתוכנית:

- מענק של 10% (עד 1,000 ל"י)
- החסכון בתוספת המענק צמודים למדד
- ריבית מצטברת
- הכל פטור ממס.

פרטים בכל אחד מ-195 סניפי

בנק דיסקונט לישראל בע"מ בנק ברקליס דיסקונט בע"מ

בקודאק לחודש בלבד!!

מצלמת כיס אינסטמטיק של קודאק

ב-199.- ל"י במקום 268.- ל"י

C-110 עתה גם בארץ
פיתוח והדפסה במעבדות לסרטי קודאק דלתה-קולור של סרט קודאק הצבעוני C-110, המותאם במיוחד למצלמת הכיס.

מה יש בסרט C-110 שאין בסרטים אחרים?

* C-110 – קטן בגודלו – גדול בתמונות.
* C-110 – מצטיין בחדות ובבהירות.
* C-110 – צבעים טבעיים ומרהיבים.
* C-110 – פיתוח מיידי במעבדות לסרטי קודאק דלתה-קולור.

מצלמת הכיס לכל כיס

מצלמת הכיס של קודאק תלווה אותך בכל מקום. תוכל לשאתה בארנקך, בכיס חולצתך ובכיס מכנסיך.

במחיר הפרסומת של קודאק תקבל:

* מצלמת כיס אינסטמטיק של קודאק.
* סרט C-110 צבעוני של קודאק.
* קובית בזק – טובה ל-4 הבזקים.
* נושא קובית הבזק.

למעבדות לסרטי קודאק דלתה-קולור הציוד והידע של קודאק.
דרוש פיתוח והדפסה של סרט C-110 למצלמות כיס אצל דלתה-קולור.

Kodak DeltaColor

חגי לוינסון אילון

מאת דב גולדשטין

הולך לו איש צעיר בדרך סלולה שלו. מתמודד עם בעיות ויכול לחן. מחפש נתיבות חדשות בתעשייה הישראלית. רוקם מירקמים חברתיים משופעי חיבה והערכה הדדית. זוכה בשבחי הממונים עליו ובהערכת הנתונים לפיקודו.

הולך לו איש צעיר בדרך סלולה שלו. מוכשר. משכיל. בוטח. משלב תקיפות וקפדנות עם חן אישי; בטחון עצמי רב עם הידיעה, שאינה נרכשת בבתי־אולפנה, כיצד להתהלך עם הבריות ולשבות את לבם.

הולך לו איש... רגע. המלחמה. מולך־הדם. מיטב החברים. עוד ועוד. המלחמה הזאת — לא על אורח החיים, לא על איכותם. על החיים עצמם. אי־אפשר לו לאיש צעיר להוסיף ולצעוד במסלולו הנבחר. שוב אין הנא בן־חורין, כאשר היה, לקבוע את סדר העדיפויות הלאומי על פי שיקול־דעת אישי.

„צה"ל קורא לך!" נדוש? שחוק מחמת השימוש? בלוי מיושן? שוב חדש. שוב נוקב. שוב חוצץ העדין בין מזימות האויבים לבין הזכות לחיות.

הולך לו גיא יעקובסון, צעיר מבריק וחביב בן שלושים וחמש, במסלול ארוך, קשה, רווי־חוילת־לוחמים, ממלחמה למלחמה. חוזר אל השרות הצבאי, לאחר כארבע־עשרת שנות חיים אזרחיים — לא בצהלת־קרב, אף לא בתרועת־שמחה. הכורח — הוא שמניעו. התחושה, כי כך מוכרחים ואין ברירה. והתפילה המוצנעת, המוסמת: „שלא יהיה בכך צורך לאורך־ימים. שאפשר יהיה לחזור אל המסלול האורחי. אל התעשייה".

צל"ש במלחמת ששת הימים

תעודת־זהות — בקווים בולטים ובלי להכנס לפרטים: התגייס לשרותו הצבאי ב־1957. שריון. המסלול השגרתי: איש צוות. קורס מפקדי טנקים. קורס קצינים בסיסי. קורס קציני שריון. שחרור. 1960—1963 — מסיים כלכלה וספרות אנגלית באוניברסיטה העברית בירושלים. סגן (מיל.) גיא עובד במפעל תעשייתי של משפחתו העשירה. בערבים הוא לומד מינהל עסקים בשלוחה האוניברסיטאית בתל־אביב. ב־1966 — גומר את לימודיו.

צריך ללכת לנגב — מגוי וגמור עמו. יש שם אפשרויות גדולות. נוטל עמו חבר קרוב, עידו — יוצאים למסע בירורים ברחבי הנגב, פוקדים כל מפעל תעשייתי, מבית־חרושת קטן לייצור מסמרים במצפה־רימון, עד המנע ומפעלי ים המלח.

בערד עוסקים בהקמת התשלובת לתעשיות כימיות. זה חדש, אתגרי, מושך. שמונה אנשים עובדים כבר במפעל החדש. פונה אל המנהל; רוצה לעבוד. שיחה קצרה, שבסופה מתרבה מספר העובדים בעוד אחד.

מתחיל ללמוד את בעיות המפעל — מלחמת ששת הימים קוטעת את כל המהלכים. המ"פ גיא זוכה בצל"ש על גבורתו. הקרב העיקרי שלו — כיבוש המיתלה.

— גיא, לא הציעו לך אז להישאר צבא?

הציעו אז. הציעו בהזדמנויות רבות אחרות. האלוף טל אמר לי: „מקומך בצבא הקבע. בוא". סירבתי. הגישה שלי היתה: יש לי מסלול משלי, אזרחי, תעשייתי. אני מאמין בו. צה"ל מסתדר יפה בלעדי. אם יחשוב, כי אני דרוש לו — יש לו אופציה פתוחה: פניית מן הרמטכ"ל או ממפקד גייסות השריון, ותוך שבוע אני מתנתק מהחיים האזרחיים ולובש מדים. לא זה הדבר שאני רוצה לעשות בחיי. היה בינינו מעין הסכם ג'נטלמני: מותר לי ללכת במסלול־הבחירה שלי עד שיגידו לי: בוא, אין ברירה!

גן־עדן ושמו ערד

— מה עשית במסלולך, כל עוד חשבו שיש ברירה?

עבדתי. ירדתי לערד. התיישבתי שם עם המשפחה. הייתי ראש מחלקת המחירים והתקציבים בתשלובת הערדית. בזה עסקתי עד 1970. כאשר הרגשתי, כי מיציתי את יכולתי — עזבתי. ששה חודשים הייתי במפעל הפוספאטים באורון. שייקה גביש

עם אל"מ גיא יעקובסון שחזר לשרות פעיל

„צה"ל קרא לי... באתי!"

הציע לי לקבל ניהול המפעל לייצור סכו"ם בדימונה. זה התאים בדיוק לתוכניות האישיות שלי. קיבלתי. עבדתי במפעל מנובמבר 1971 עד חששת באוקטובר 1973.

— ברמת הציפיות והדרישות שלכם, איך היו החיים החברתיים והתרבותיים בערד?

גן־עדן, גן־עדן. החלק היפה של חיינו, עד כה. ואתה הרי יודע, שלא היתה לי ילדות עשוקה ולא סבלתי מחיים קשים. ערד היא נהדרת, חלומית. כך בדיוק רצינו. כך חלמנו. לצאת מתל־אביב, לחיות בנגב. נפלא.

— עד הששה באוקטובר 1973...

כן, עד אז. מאז שהייתי ילד אני מתפלל בבית הכנסת הגדול ברחובות, כל יום כיפורים. מסורת כזאת, עם המשפחה. ביום הכיפורים האחרון ידעתי, כמג"ד מילואים, שישנה כוננות בצה"ל. לא ייחסתי לזה חשיבות. בשנתיים האחרונות היתה כוננות פעמים אחדות. אבל כאשר ראיתי בעשר וחצי בבוקר, מבעד לחלון בית־הכנסת, כלי־רכב צבאיים נעים, רצתי לבית הורי, שאלתי בטלפון אם זקוקים לי. זקוקים? מחפשים אותי כל הלילה בערד וכבר פנו למשטרה.

חשבנו שהמלחמה תיגמר לנו

נסעתי אל החטיבה. שמענו את הסברתו של המח"ט. ידיעות חמורות על אפשרות של מלחמה, מצחיק, אולי עצוב: הדאגה החמורה ביותר שלנו ביום השבת היתה, שהמלחמה תיגמר לנו לפני שנגיע אל הזירה. היה לנו בטחון מלא, שלא נספיק להגיע. הכוחות של צה"ל יגמרו את האוייב ולנו לא יישאר כלום. אחר־כך נקרא בעתונים, שצה"ל עשה זאת שוב והקרבות נגמרו תוך יומיים. בזה האמנו עוד בשבת בלילה. קצת התלבטו מה לעשות בחטיבה. ביום ראשון בבוקר הורו לנו לנוע על השרשראות ממרכז הארץ לגולן.

— ההוראה הזאת, די היה כה להבהיר, ללא הסבר נוסף, כי אין זו מלחמה בת יומיים ואינה דומה למלחמת ששת הימים?

לא, לא. עדיין לא. נסענו יום שלם ורק כאשר הגענו, בקבוצת פקודות, העמידו אותנו על חומרת המצב. ציוו עלינו לנוע ביום שני בבוקר, דרך עין־גב, ואמרו, כי עלינו לצפות לפגוש את האוייב בכל מקום. מצאנו את הקרב הגדול מעל אל על. החלפנו שם חטיבה, שבלמה את הסורים.

כיבוש תל ענטר

רק ביום ששי נכנסנו, בעקבות כוחותיו של האלוף דן לנר, לתוך המובלעה. בשבוע המלחמה השני נלחמנו באזור כפר ג'בה, תל־מסחרה. כבשנו את תל ענטר, הפינה הדרום־מזרחית הקיצונית של המובלעה, עלית השלום. חמישה לילות קשים היו לנו שם. העיראקים היו מסתערים עלינו עם חי"ר וקומאנדו. היינו מסתערים וכובשים מחדש. שם איבדתי חבר קרוב מאוד, המג"ד טוביה תורן. עשינו יחד את כל המסלול הארוך של צה"ל, מן הטירונות, דרך כל הקורסים. השתחררנו יחד. התמנינו כמג"דים באותו הזמן. חבר נפלא.

„גיא", לוחשת רותי שלו, אשה יפהפיה, „זה שנפצעת, לא מספרים?"

יתרבה דברים לא מספרים. גיא הוא איש מופנם. את סיפור שובו לצה"ל אין הוא מוכן לספר אלא מפני שהוא סבור, כי יש בכך מטעמה של שליחות. בין כה וכה קשה עליו הדיבור על עצמו והוא מתלבט בכך הרבה.

באחת ושלושים אחר חצות, בביתם ברמת־גן, שחזרו אליו בצער נוערד לרגל שובו של גיא לצה"ל, זורמים מן הפטיפון צלילים נפלאים של באך ורוח קלילה משיבה חיים.

אחרי יום ארוך מאוד של סיורים מייגעים ולפני יום נוסף, שבוודאי לא יהיה קל יותר, נפרד גיא לשעות אחדות מספר זכרונותיו של האדי טרומן, מניח על השולחן את המקטרת הריחנית שלו, טוען אותה בעלי הטבק, מדבר בלחש, בקול שופע סמכות.

„נפצעתי, כן, באמת. ביום השלישי של המלחמה. רסיס של פגז סורי חדר לי לכתף, באמצע הקרב. חבשתי את עצמי לבדי, בעזרת הבחורים, המשכנו להלחם. כמעט שכחתי מזה. בלילה זה כאב. לילות אחדים הזריקו לי כמויות של אנטיביוטיקה. זה כאב יותר מהפצעים. אבל זה נגמר. זה לגמרי לא חשוב".

„שלום צה"ל" כתובת זו בשלוש שפות נכתבה על בנין „החות הסינית" לפני שנסוג צה"ל משפת התעלה. את הכתובת צייר — גיא. למטה: גיא „בשעת מעשה".

— איך התפתחה ההחלטה לחתום על צבא הקבע? זה היה אקט מהיר, מתמשך?

בסוף נובמבר 1973 התחלנו לקבל את החופשות הראשונות שלנו. הן היו מיועדות לבקר אצל הפצועים ואצל האלמנות. חופשות קשות. אחר־כך הלכתי אל אנשים — ללמוד. בחזית היינו מנותקים מדברים רבים. לא ידענו בדיוק מה קורה. המצב היה מעורפל. לבחירות הלכנו עם מצעים מיושנים, בלתי מגובשים, בלתי מתאימים למציאות החדשה ועם רשימות, שלא נפתחו. הרגשתי, שאני מוכרח לאסוף נתונים, לבדוק מחדש את כל תמונת־העולם שלי, לשבץ בה את החוליות החדשות, להבין את משמעותן וללמוד לקרוא את התמונה החדשה. נפגשתי עם שרים, ח"כים, מפקדים בכירים. רציתי למצוא מחדש את הצפון, בכל המערבולת הקשה הזאת. עשרות פגישות קיימתי, עם כל מי שהאמנתי, שהוא יכול לתרום להבנת העולם החדש שלאחר המלחמה.

— האם היתה לך הרגשה, כי הצפון אבד לך? שאתה כאילו מגשש באפילה? שמוסכמות התנפצו לך?

התמונה התערפלה

הרגשתי, שתמונה מסויימת, שהיתה חדה וברורה מאד עד המלחמה, הטשטשה, נמוגה, התערפלה. פתאום זו תמונה חדישה, משופעת מרכיבים חדשים, שקשה לשבץ אותם במקומות המתאימים והם מתהלכים בתוכה ומוסיפים מבוכה וטישטוש. לא ציפיתי למלחמה באוקטובר 1973. חשבתי שהמצב, ממלחמת ששת הימים, יסתיים במלחמה, אבל במועד מאוחר יותר, בהבדל של שנים. כאשר אני אומר לחפש את הצפון בתמונת העולם שלי — לא ייתכן, לא יתקבל על הדעת, שישראל יכולה להיות שוב מופתעת, כפי שהיתה. ואני אינני מתכוון להפתעה הטאקטית, שלא ידענו מתי תתחיל המלחמה, אלא להפתעה בממדיה האסטראטגיים: שלא הערכנו, כי הערבים יכולים להתגבש למאמץ מלחמתי מתוכנן למופת, בשתי חזיתות, ולהוסיף על כך מלחמה כלכלית והסתערות פוליטית כזאת, בצורת התקפת־שלום בארה"ב, בצרפת ובבריטניה, תוך הטלת חרם הנפט. ההפתעה, שאסור היה, כי תתרחש, היתה, שלא ידענו, שעומד מולנו אוייב, המסוגל לרכז נגדנו עוצמה כזאת וליטול יוזמה ולנהל את הקרבות, ביומיים הראשונים לפחות, לפי לוח־זמנים שלו, עם הישגים בעלי משמעות בשטח. זו היתה הפתעה מדהימה. הייתי מוכרח לברר לעצמי: מה קרה? האם זו רשלנות אנושית? מה לא בסדר? מה הכרח הוא לעשות, כדי שזה לא יקרה שנית? הרי אסור לנו להתנסות במערכת נוספת של תדהמות והפתעות! הייתי מוכרח להבין באיזו מערכת חדשה אני חי.

— והמנת?

לצערי כן.

— באיזו מערכת חדשה אנחנו חיים?

אתה מדבר עם קצין בצה"ל. כאשר אשתחרר נוכל לדבר על זה.

אל"מ גיא יעקובסון — בימי מלחמת יום הכפורים „כל תמונת העולם שלי נתערערה"

— תמונת העולם הזאת שנתגלתה לך, היא שהניעה אותך לחזור אל השרות הצבאי המלא?

כן. תראה, אני האמנתי כל השנים, שהדרך שלי להגשים את הציונות, איננה להטיף לאחרים ולא לשכנע אותם לנהוג כמוני. האמנתי; כי אני מבצע בעצמי מה שאני חושב כנכון וצודק. הייתי בטוח, כי עם המטען האישי שלי, לאחר הכנה מסודרת, אם אני יורד למקום, שיש לו בעיני עדיפות לאומית — אני עושה את המוטל עלי. אני לא מאמין בחלוציות של הקרבת קורבנות, התובעת מהאיש לנטרל את הכשרונות ואת הכישורים שלו. לא התנדבתי כל השנים לצבא הקבע, כאשר פנו אלי, כי חשבתי, שבמסלול שבחרתי לי, אביא יותר תועלת. בחרתי בתרומה לפיתוח הנגב מפני שהייתי בטוח, שבזה תרומתי תהיה חשובה יותר מאשר בשרות הצבאי. לא האמנתי, שהשליחות הציונית שלי היא להלהיב אחרים וחשבתי, שדי במה שאני עושה. אף לא ראיתי צורך להקריב אינטרסים שלי לטובת הציונות הגשמתי אותה, כמי שהבנתי אותה בעצמי.

התמונה הזאת — התערערה. עוד במלחמת היה ברור לי, שיהיה צורך להפעיל אחרים. בסיני קיימתי שיחות רבות עם ידיד קרוב, משה מלר. היה ברור לנו, שעם השחרור — הוא מהנדס מוכשר מאוד — לא נוכל עוד להסתפק בהתמסרות לעבודתנו, אלא יהיה צורך לצאת מן הקליפה ולהתמסר לחיים הפוליטיים. משה השתחרר והלך להתגיין בכנסת ופנה אל מסלול המחאה, בלהט האופייני לו: הוא הסגין, זעק מרה. סופו, שהתגייס לצבא הקבע, בתחום עיסוקיו.

אני נאלצתי מלכתחילה לזנוח כל סיכוי לפעילות פוליטית, מפני שפנה אלי מ"מ מפקד הגיס וביקש שאתגייס. הוא הציג לפני את התמונה המלאה. בתוך התמונה הזאת שוב לא יכולתי לתבוע לעצמי את הזכות לבחור במסלול שלי. זהו עכשיו המסלול ההכרחי — אני הולך בו.

אמרתי לו: פרסם!

לפני זמן קצר ישב פה, בחדר, חבר שלי, העוסק בעתונאות. סיפר: „קיבלנו מכתבים למערכת. אחד כותב לנו: מה הרמטכ"ל ושר הבטחון ואחרים מדברים על הצורך להתגייס לצבא הקבע? הנה אנו, בשמה של קבוצת קצינים, מסרנו את כל חיינו לצבא והיום מקפיאים אותנו ומגייסים את גיא ואחרים ונותנים להם את החטיבות, שהיו מיועדות לנו ושהן מגיעות לנו!" אמרתי לחברי: „פרסם, בבקשה, את המכתב הזה והוסף, ששוחחת אתי, וכך אמרתי לך: „לא באתי לקדם את הקאריירה שלי. היה לי טוב בחיים האזרחיים. אני מאמין, שזהו יעודי. באתי לצה"ל, כי לא יכולתי אחרת. אהיה מאושר לחזור לחיים האזרחיים ברגע שצה"ל יחשוב ששוב אינו זקוק לי".

(המשך בעמוד 41)

כיצד התגבר לוי אשכול על ההתנגדות במפלגתו שהממשלה תצווה להעלות את עצמות זאב ז'בוטינסקי לישראל. היום עשר שנים לאחר העלאת העצמות חושף סופר „מעריב" את הדיונים הפנימיים שקדמו להחלטתה של ממשלת ישראל

הצוואה

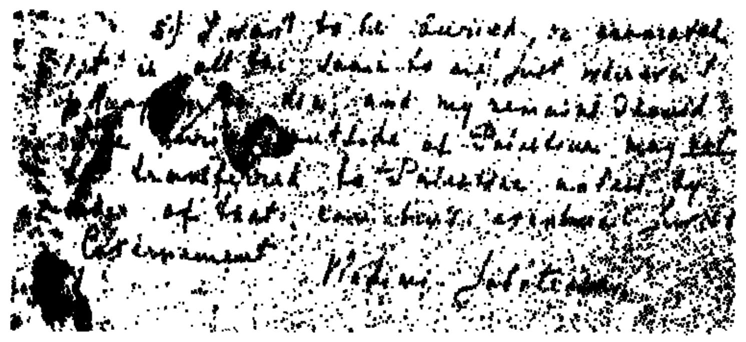
If I want to be buried, or cremated, it is all the same to me just where I happen to die; and my remains (should I be buried outside of Palestine) may not be transferred to Palestine unless by order of that country's eventual Jewish Government.
Vladimir Jabotinsky

וההוראה

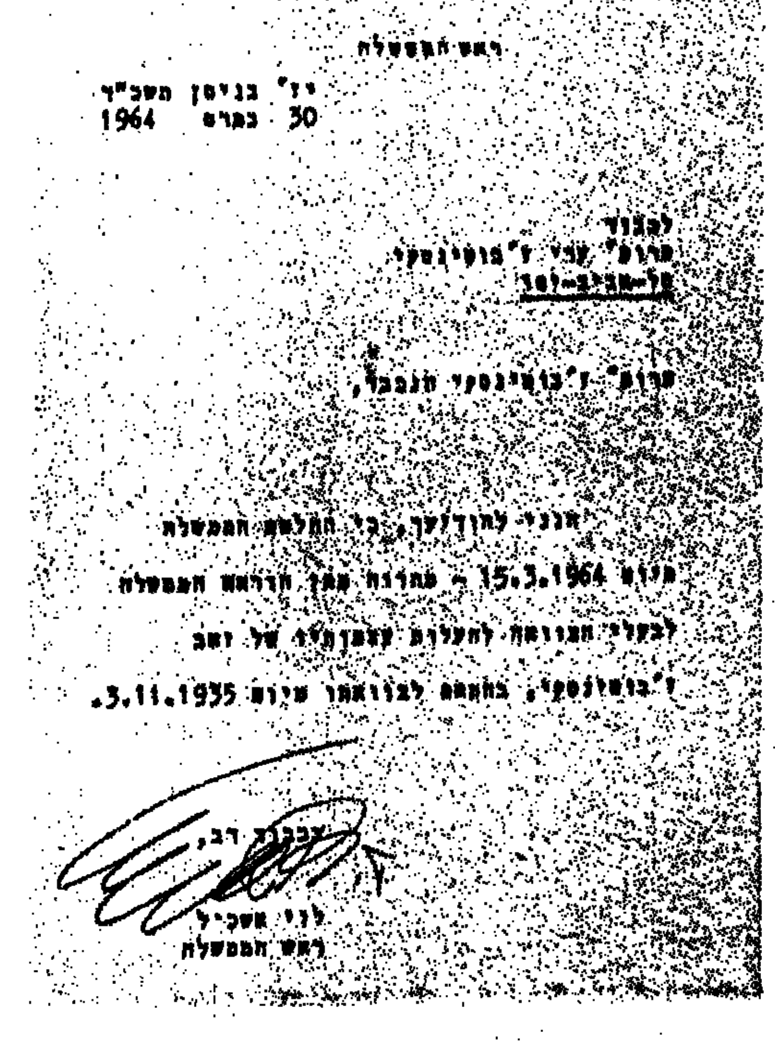
ראש הממשלה

י"ז בניסן תשכ"ד
30 במרס 1964

לכבוד
פרופ' ערי ז'בוטינסקי
תל-אביב-יפו

פרופ' ז'בוטינסקי הנכבד,

הנני להודיעך, כי החלטת הממשלה מיום 15.3.1964 — מהווה מתן הוראת הממשלה לבצוע הצוואה להעלות עצמותיו של זאב ז'בוטינסקי, בהתאם לצוואתו מיום 3.11.1935.

בכבוד רב,
לוי אשכול
ראש הממשלה

מאת א. גזית

„אני רוצה להיקבר, או לחישרף (זה חיינו חד בשבילי) בכל מקום שאמות, ואת עצמותי, אם אקבר מחוץ לארץ ישראל, אין להעביר לארץ ישראל אלא לפי הוראת הממשלה היהודית של ארץ זו, אם תקום".

— זו צוואתו של זאב ז'בוטינסקי, שנכתבה בשנת 1935. הוא גורש בשנת 1929 על ידי הבריטים מארץ ישראל ובחייו שוב לא חזר אליה. הוא מת בנכר, בניו־יורק, כעבור חמש שנים, בכ"ט בתמוז ת"ש, והיום מלאו עשר שנים למילוי צוואתו: להעלאת עצמותיו לפי הוראת ממשלת ישראל בראשות לוי אשכול ולהבאתו לקבורה בהר־הרצל בירושלים.

כיום, כאשר ממשלת ליכוד שבה יושבים יחד אנשי מפא"י וחרות — היריבים מאז — היא חזיון העבר הקרוב ורבים החווים אפשרות כזו גם בעתיד, ומכל מקום אין הדבר נראה חריג מבחינה פוליטית או מפלגתית בישראל — מוכן ראש תנועת החרות, מנחם בגין, להודות כי מעשהו של ראש הממשלה דאז לוי אשכול „הביא למידה רבה של קירוב לבבות". אכן, גם אחרי העלאת עצמות ז'בוטינסקי עדיין נערך חשבון עם „הפורש" מן ההסתדרות הציונית בספר תולדות ההגנה שיצא לאחר־מכן. אבל בסך הכל מאמין מנחם בגין כי הצעד של הממשלה ב־1964 היווה „מיפנה חשוב ביחסים הנפשיים של חלקי ציבור רבים".

● אשכול נפעם: „כך כתב ב־1935?!"

אין ספק שבתולדות החיים הפוליטיים בישראל יש למאורע זה אופי של ציון־דרך ואכן מה שנראה היום כמובן־מאליו הצריך לפני עשר שנים דיונים מייגעים, ניסוחים מתפתלים ולבסוף אומץ־לב פוליטי לקום ולעשות את מה שלא עשו ממשלות ישראל עד אז — בשל חשבונות של יריבות היסטורית.

ביום שלישי, ה־3 במארס 1964 — הוא יום נישואיו של לוי אשכול עם מרים — נפגש ראש הממשלה עם ראש האופוזיציה, לפי בקשת האחרון. עוד לפני כן שוחח אריה דיסנציק, עורך „מעריב", עם אשכול בענין זה ולשכת ראש הממשלה ליקטה פניות (כמו של בני ברית, מסדר ז'בוטינסקי, וותיקי הגדודים העבריים ועוד) המבקשות מאשכול להחליט את מה שלא החליטו קודמיו: להעלות את עצמות ז'בוטינסקי. כמה שבועות לפני כן נתפרסמה בעתונות הערה של אשכול שתהה מדוע תלמידיו אינם מעלים את עצמותיו, אלא רוצים שהממשלה תעשה זאת. מנחם בגין הופתע שלוי אשכול אכן לא ידע על דבר הצוואה המיוחדת שהשאיר ז'בוטינסקי אחריו.

אחרי שקרא בגין את הצוואה (הקטע בדבר העלאת עצמותיו) באוזניו של אשכול נפעם ראש הממשלה. לפי עדותו של מנחם בגין הגיב אשכול בפליאה ובהתפעלות. פליאה — על שום שזו הפעם הראשונה (!) שהוא שומע ויודע על מיסמך זה, והתפעלות — על תוכנה של הצוואה. „הוא שאל הלוך ושאול (נזכר השבוע בגין) האם באמת כך כתב ב־1935? האם כך האמין אז בממשלה יהודית".

עד היום משוכנע מנחם בגין כי רושמה של הצוואה הוא שהכריע בגישתו החיובית של אשכול ולא חישובים ושיקולים פוליטיים. הן בגין יכול היה להתחלק עם אשכול בהרהורים: כאשר כתב ז'בוטינסקי את אשר כתב היה זה אחרי הקונגרס ה־17 בו נדחה רעיון המדינה היהודית כאשר חיים וייצמן דיבר נגד רוב יהודי בא"י. בגין גם סיפר לאשכול כי ז'בוטינסקי נהג לומר כי המדינה היהודית תקום והוא מקווה כי זה יקרה בחייו. אבל אם לא בחייו הוא. אין לו ספק שהיא תקום בחיי בנו. לאמונה עזה זו נתן ביטוי בצוואתו.

● בן־גוריון התנגד בתוקף

אך עובדה היא כי יותר משש־עשרה שנה לא נענו הפניות לממשלה להורות על העלאת עצמות ז'בוטינסקי ובענין זה היתה ידועה וברורה התנגדותו של דוד בן־גוריון שראה בז'בוטינסקי את היריב הפוליטי המסוכן בהסתדרות הציונית. היריבות. שגבלה בעוינות, נמשכה גם כלפי זכרו. אדרבה, ב־1956, אחרי העלאת עצמותיו של הרצל, החליטה ממשלת בן־גוריון, שאין מעלים עוד עצמותיהם של פעילים ציוניים אחרים, ובצדק אמר אשכול בישיבת „חברינו ושרינו" ב־9 במארס 1964 כי היתה זו „החלטה לא להחליט על העלאת עצמות ז'בוטינסקי". הן אחרי העלאת עצמותיו של הרצל הועלו עצמות הברון אדמונד דה רוטשילד. באותה ישיבה של „חברינו" התבטא דב יוסף (אז שר המשפטים) בנוסח דומה לזה שבו נהג ב.ג. להתבטא בנמקו את סרובו להורות על העלאת עצמות ז'בוטינסקי. „יש עוד יהודים חשובים הקבורים בחוץ לארץ", אמר. „ויש חשש שנעסוק בהעברת מתים במקום בהבאת עולים חדשים".

היה ברור כי אשכול מתכוון להעביר החלטה חיובית, שכן ל„חברינו" אמר: „אני חייב להגיד שאם אני נלחץ אל הקיר. ואלהים יודע שהייתי שמח לא להילחץ לקיר, אני שואל את עצמי ונוכח שאין לי כל אפשרות להגיד לא. ואין לי מה להסביר".

הגיונו של אשכול הלך עם הזמן בהסבירו לחבריו — כמה מהם מעורבים אישית בריב שהיה למפא"י ולהגנה עם התנועה הרוויזיוניסטית (הצה"ר) ועם אצ"ל: „לא קשה להסביר מדוע ניתנת החלטה להעלאת העצמות. קשה יהיה יותר להסביר מדוע לא ניתנה החלטה".

● שיקולי „חברינו"

היום כאילו להיווכח כי במידה שנשמעו קולות רפים של השגות על כוונתו של אשכול, היו אלה דוקא של אקטיביסטים, שאפשר היה לראות בהם את הקרובים לתפיסה המדינית של ז'בוטינסקי. משה דיין (אז שר החקלאות) אמר מיד כי אינו מתנגד אבל היא חושב שהפניה צריכה להיות לנשיא ואכן יצחק בן־צבי פנה לבן־גוריון בענין זה ונתקל בסרוב). שמעון פרס (אז סגן שר הבטחון) העיר ש„יש עוד מנהיגים (הקבורים בחו"ל) ומה בענין טבועי האניה סלוודור?" הוא גם הציע שראש הממשלה יפנה ליועץ המשפטי לבקש ממנו חוות־דעת ונימוקו: „מטעמי המשכיות" (לממשלת בן־גוריון). הד"ר דב יוסף (אז שר המשפטים) אמר כי אילו היה הוא בנו של ז'בוטינסקי לא היה נוהג כך (לחכות עד להוראת הממשלה) מפני שפירושו הוא עד שתקום המדינה היהודית (ולא לחכות להוראת הממשלה היהודית). ומי, מלבד אשכול, דיבר בפסקנות ובישירות על הצורך להחליט בחיוב? זלמן ארן (אז שר החינוך והתרבות) שמבחינה מדינית נחשב לרחוק מן המחנה של ז'בוטינסקי ובתוך מפא"י נימנה עם מתנגדי האקטיביסטים. „ז'בוטינסקי היה ציוני חשוב", אמר ארן, „והממשלה צריכה לסייע בענין... הוא היה מנהיג יהודי דגול אף שפיצל את ההסתדרות הציונית. כיהודי רוסי יש לי סנטימנט כלפיו". (גם מנחם בגין נזכר השבוע שאשכול סיפר לו על הסנטימנט העמוק המפעם בו כלפי ז'בוטינסקי. „חונכתי על הפיליטונים הציוניים שלו שנתפרסמו ברוסית", אמר אשכול לבגין).

אבל מדברים של משתתפים אחרים בפגישה עולה נימה של חשש מפני ההשלכות והתוצאות המפלגתיות של עריכת הלוויה לזאב ז'בוטינסקי. דב יוסף מבקש הבטחה שחרות לא תעשה מזה הילולא (ארן: „אין מפלט מרעש") וראובן ברקת (אז מזכ"ל המפלגה) תוהה „כיצד חרות תהפוך מעשה זה לכיבוש הארץ". שאול אביגור דואג להדגיש כי עם כל הכבוד שיש לתת לאיש, הרי הממשלה (מציע נוסח) „לא מעלה את העצמות אלא נענית לבקשת ומאשרת העלאת עצמות ז'בוטינסקי".

● „יש לראות בהחלטה - הוראה"

כשהובא הנושא לישיבת הממשלה (15 במארס 1964) כבר לא היו מתנגדים. אבל הנוסח כי „הממשלה מסכימה להחליט על העלאת עצמות זאב ז'בוטינסקי" אינו מספק את בנו, פרופ' ערי ז'בוטינסקי. ז'בוטינסקי הבן בא מאדיס אבבה (שם עשה כפרופסור המסייע בארגון האוניברסיטה של אתיופיה) ואשכול מסביר לו כי „יש לראות החלטה כהוראה". גם האופי הצבאי (בלווייתו של „מחולל הצבאיות בישראל", כפי שכינה ערי ז'בוטינסקי את אביו) נפתר כאשר מובטח טקס צבאי (אבל „לא על ידי חברא קדישא של צה"ל, כהחלטת הממשלה) אך לא לוויה ממלכתית במובן הרשמי־חוקי של המלה.

בשיחות אלה נזרקות מלים כמו „סזון" ו„פרישה" וכאשר מערער מישהו על הכוונה לקבור את ז'בוטינסקי בהר הרצל פוסק אשכול: „קטטה ומריבה בענין הר הרצל — זה יותר מדי". מנחם בגין אמר השבוע כי „אחוזת הקבר של ז'בוטינסקי (שהובא ונקבר עם רעייתו שנפטרה בניו־יורק) בשיפולי הר הרצל הפונים לעיר נמצאת במקום האומר כבוד". מעניין כי אשכול עצמו השתמש בזמנו במושג ז'בוטינסקאי כאשר אמר לפני הלוויה „אדרוש הדר ולא אדרוש חשבונות־עבר בענין זה".

האם אישיותו הנוחה והאנושית של אשכול היא שהכתיבה את הסגנון החדש? או שאשכול עשה את כל מה שהיה עושה ראש ממשלה אחר — יורש לבן־גוריון — באמצע שנות השישים? מעניין כי גולדה מאיר שאמנם השתתפה בלוויה (בהיותה שרת החוץ), לא היתה פעילה לגמרי בדיונים הפנימיים להעלאת הארון. היא לא השתתפה בשיחות „חברינו" או בישיבת הממשלה בה נדון הענין. בכלל, היה מי שדאג בפרסומים הרשמיים לקראת הלוויית לכנות את ז'בוטינסקי „יוצר הגדודים ומגן ירושלים". במתכוון דילגו על התואר הפוליטי יותר שלו: ראש בית"ר ומנהיג הצה"ר (הציונים הרוויזיוניסטים). ואכן מישהו הזכיר השבוע כי כאשר ישב ז'בוטינסקי בכלא, בשל ארגון ההגנה בירושלים, העמידה אחה"ע את שמו בראש רשימת מועמדיה לאסיפת הנבחרים לאות הזדהות עימו. לימים נתהפך הגלגל. בן־גוריון היה עיקבי בטינתו לז'בוטינסקי „עד הסוף". אמנם טדי קולק אמר בדיונים על העלאת עצמות ז'בוטינסקי כי בן־גוריון ישתתף בלוויה, אבל לא כך היה. ב.ג. היה אותו יום בת"א (ולא בשדה־בוקר) ולא בא לעבור על פני הארון, כפי שעשה לוי אשכול בפאריס (ראש הממשלה היה אז בביקור בצרפת) וכפי שעשו בירושלים הנשיא שזר והשרים המפא"ים־אחה"ע גולדה מאיר, אבא אבן ויגאל אלון.

ראשית המסע: החלויה בניו־יורק בדרך לנמל התעופה.

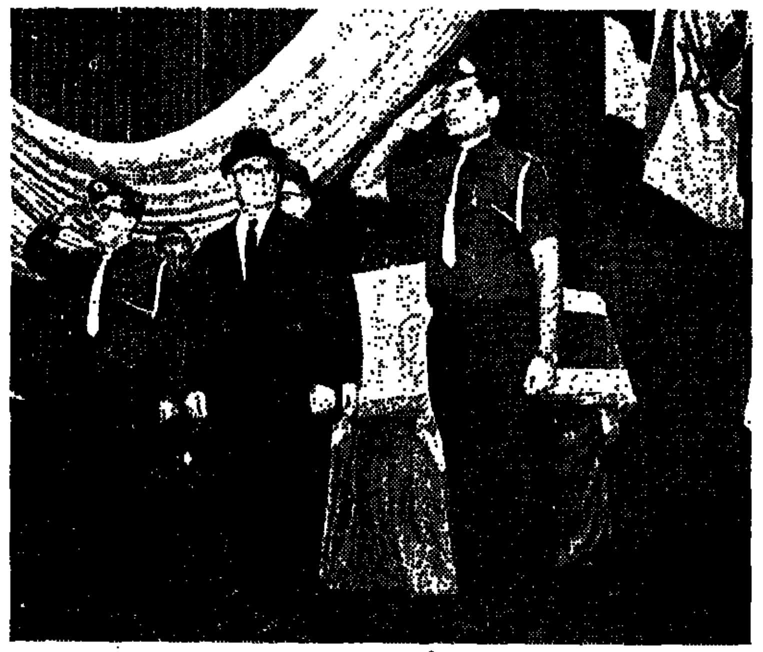
תחנת ביניים בפאריס: רה"מ לוי אשכול הנמצא בביקור רשמי, ניצב ליד הארון.

התחנה הסופית: נשיא המדינה זלמן שז"ר, שרי ממשלת ישראל, יגאל אלון, אבא אבן, זלמן ארן וגולדה מאיר לפני חלקת הקבר על הר הרצל

● שינוי הסגנון הפוליטי

אבל גם אישיותו של מנחם בגין סייעה בשינוי הסגנון הפוליטי. ככלות הכל, בגין קיבל על עצמו מרצון עם כינון המדינה להיות ראש האופוזיציה מטעם. מבחנו הראשון היה עם בוא האניה „אלטלנה" ובה נשק לאנשי האצ"ל. ברגע בו אמר בגין „לא נעגה באש" (על האש של הפלמ"ח) קבע כי מערכת המאבקים שלו תהיה מכאן ואילך פוליטית־לגיטימית ודמוקרטית. אבל בן־גוריון הוא שנידח את בגין ותנועתו בהחדירו את הנוסחה „מחוץ לחרות ומק"י" על כל צירוף מפלגתי אפשרי. ואמנם בגין היה כאסיר תודה כאשר ב־1956, ערב מבצע סיני — בפעם הראשונה בתולדות הפוליטיקה הישראלית — קרא אותו אליו בן־גוריון לספר לו על המבצע המשותף עם צרפת ואנגליה. זה היה המכסימום שעשה ב.ג. הוא נשאר ביריבות מרה לבגין. היתה זו חרות שרצתה תמיד להתקבל למועדון, לזכות בלגיטימציה של הממסד המפא"יי. העלאת עצמות ז'בוטינסקי סימנו מילוי מישאלה כמוסה זו. אחרי ההכשר שניתן לאהרן אהרונסון, לניל"י (ובסוף שנות ה־50 נתן ב.ג. „הכשר" אפילו ליאיר, הוא אברהם שטרן) הנה גם ז'בוטינסקי זוכה לכבוד של הממסד הישראלי.

אופיינית ומלמדת היתה תשובתו השבוע של מנחם בגין על שאלתי אם אמנם השפיעה החלטת ממשלת אשכול אז על שינוי הסגנון הפוליטי. „כן", השיב. „כאשר בשבוע האחרון של מאי 1967 הלכתי ללוי אשכול והצעתי: ראשית להקים ממשלת ליכוד לאומי ושנית להזמין את דוד בן־גוריון ולהציע לו להיות ראש הממשלה כשאשכול מכהן סגנו, אמרתי לראש הממשלה אשכול: זכות מיוחדת יש לך בקרב אנשי תנועת החרות על מה שעשית כדי לאפשר את העלאת עצמותיו של מחולל תנועתנו זאב ז'בוטינסקי. יש לי זכות מוסרית להציע (את ב.ג. לראשות הממשלה) כי אתה יודע מה היה בינו לביני. נשכח את מה שהיה בעבר. אך מתוך הסנטימנט כלפיך — על זכות־העולם שקנית על ידי החלטתך — אני בא להציע זאת".

„איש לא יעריך כי העלאת עצמות ז'בוטינסקי היא שסללה את הדרך לממשלת הליכוד ולשיתוף חרות ו־מנחם בגין בממשלה. אבל במבט לאחור נראה סדר המאורעות הגיוני: אחרי שהחליטה הממשלה על העלאת עצמות ז'בוטינסקי, כבר אין טעם בנוסחה שכה הכאיבה לבגין „מחוץ לחרות ומק"י".

השיטה החדשה: פח נפט וילדים

מאת יגאל לב

צילם חנניה הרמן

ראש עיריית עכו ישראל דורון
הזמנה להצים

סגן ניצב דויד פראנקו, מפקד משטרת הגליל: רק פרט קטן

גזבר העירייה פיליפ שווארץ
תכול דורשים

כל שאתה צריך הוא פח נפט ושני ילדים. מכאן ואילך אתה מחזיק את המדינה בצווארה. שיטה חדשה, פח נפט וילדים. כמובן בלי קופסת הגפרורים, מספיק האיום.

נכה צה"ל מרמלה החנה את מכוניתו מול אגף השיקום בתל־אביב, נעל את דלתות המכונית על בנו והודיע כי אם לא יתנו לו את הכספים המגיעים לו, ישרוף את עצמו ואת הילד. דרך סדק בחלון הכניסו לו מעטפה ובה כמה אלפי לירות. השיטה פעלה.

כעבור שלושה שבועות, חדר יצחק בן־שושן לעיריית עכו יחד עם אשתו וילדיו, סילק את הפקיד מהחדר, נעל את הדלתות, תלה דגלים שחורים בחלון, הדליק נרות והודיע כי אם אין הוא מקבל בחזרה את הממרטה שלו שבשוק הישן, הוא מעלה באש את עצמו ואת ילדיו.

חברי מועצת העירייה הרימו ידיים בכניעה. המועצה החליטה לתת לבן־שושן את מבוקשו. השיטה פעלה שוב.

בראשית שבוע זה חזר על התרגיל רוכל מנתניה. לאחר שלקחו ממנו את רשיון הרוכלות, נכנס עם אשתו ושלושת ילדיו לעירייה והודיע כי אם אין הוא מקבל דוכן בשוק העירוני, הוא שורף את עצמו ואת ילדיו ואת אשתו, כמובן.

שני שוטרים נטלו אותו בשקט בזרועותיו ועצרו אותו. השיטה לא פעלה.

זרע הפורענות

על רקע המציאות הישראלית של 1974, יש משהו מחריד באדם המגיש אולטימטום, לבצע את דרישותיו, ולא — יצית את עצמו ואת בני הערובה שבמקרה הם ילדיו שלו.

משלוש פרשיות אחרונות אלו, בחרנו לבדוק את פרשת בן־שושן, שהתבצר בעיריית עכו, במשך 10 שעות תמימות, כאשר מעבר זה של החלון ניצבות ניידות משטרה, חונים אמבולנסים, ניידות טלוויזיה, עתונאים וקהל רב. תמונה המעלה אסוציאציות מרות וטראגיות מדי.

טוען יצחק בן־שושן: „מה אתה רוצה, אדוני, על מי איימתי? את מי ביקשתי לשרוף? אני איימתי עליך? אני איימתי לפגוע באיזה אדם זר? נמאס לי לראות איך הילדים שלי במשך 14 חודש מתים מרעב. אז אמרתי שאם כבר — שימותו לעיני כל העולם לפחות שישמעו על המחדלים שנעשו. את האמת? בעירייה אני חשבתי להתאבד ממש, כי הסכין הגיעה עד העצם ואני ראיתי חושך מול העיניים. לא יכולתי לראות את בני בוכים כל בוקר... אני חייב את חיי לאנשי ציבור מסויימים שבהצבעה שלהם הם הצילו משפחה שלמה..."

פרשת בן־שושן צופנת בחובה את כל הסממנים של זרע הפורענות. הדרך שבה הכריח בן־שושן מועצה שלמה להצביע בדרך חפוזה נפחדת, היא סימן ראשון לשיטה המשמשת קרקע פוריה לקליטת זרעי פורענות כאלה.

העימות

העימות ביניהם מוכרח היה להיערך, בין ראש עיריית עכו מר ישראל דורון לבין יצחק בן־שושן.

מערכת היחסים ביניהם כמוה כעברו של כל אחד, מסמלת את עכו של היום, את התפתחותה ואת הצללים המאיימים עליה.

הם מסמלים שני דורות בעכו.

שניהם הגיעו לארץ בתחילת שנות ה־20 לחייהם, אך כל אחד צעד במסלול חייו שלו, האחד הגיע לראשות העיר, והשני — מנהיג הפנתרים השחורים בעיר.

בדירתו הצנועה (75 מ"ר) של ראש העיר, במרומי הקומה השלישית של בית שיכונים, הוא מספר על דרך חייו. בן 24 הגיע לישראל מרומניה היה זה בשלהי 1948, הוא היה נשוי ובארץ המתינה לו מלחמה. בארץ המתין לו אוהל במחנה אוהלים שבגבעת־חיים ליד חדרה. „זאת היתה מעברת עולים, משם, מתוך האוהלים גייסו אותי למלחמה. היתה לי אז ילדה בת שלושה חדשים. גרנו באוהל שהמיטות שלו היו שוקעות והולכות בחול. הימים היו קשים. הייתי מגיע הביתה לעתים רחוקות לראות כיצד האשה והילדה מנסות למצוא מקומן באוהל הדל. לאחר מכן הייתי מהראשונים שהגיעו לעכו. היה זה מיד לאחר כיבוש העיר. קיבלנו בית ערבי — שלוש משפחות בחדרים קטנים ובמטבח משותף. עד שנת 1953 גרנו באותו בית קטן, ולאחר מכן נבנתה שכונת רסקו, ואז עברנו ל„דירות הגדולות", 42 מ"ר. שם גרתי עד 1971".

בן 20 היה יצחק בן־שושן כאשר ראה לראשונה את חופי ארץ ישראל. היה זה באמצע שנת 1956. גם אז עמדה ישראל בפני מלחמה (מלחמת קדש). גם הוא היה נשוי ואב לילדה. ראשית דרכו היתה בעכו. בית קטן, דירה קטנה, התחלה.

לידתה של מרירות

„כל בני המשפחה שלי הם יהודים פטריוטים. הרעיון הזה לעלות לארץ ממארוקו, דחף אותנו עוד עם הקמת המדינה, בתחילת 1948. כל האחים שלי עלו ואני נשארתי בן יחיד. חלמתי חלום שאבוא לארץ שבה יהיה קיבוץ גלויות, שבה לא יהיה הבדל בין יהודים. כשבאתי לכאן, התאכזבתי".

מתי החלה המרירות לנבוט בלבו של הצעיר יליד מארוקו? האם היה זה כאשר עבד בבית החרושת לפלאסטיק בעכו? תשע שנים עבד שם ואחר כך נולד בנו השני. „עזבתי את עכו כי בני היה חולה אסטמה והרופאים המליצו שיחליף את האקלים. ירדנו לדימונה. עבדתי שם תשע שנים במשרד הבטחון. ואז חזרנו לעכו. המשפחה שלנו כולה היתה בעכו, גם משפחתי וגם משפחת אשתי. והאשה לא רצתה לחיות רחוקה מביתה. וכך חזרנו בראשית 1970 לעכו. ניסיתי לחפש עבודה. לאן שהלכתי אמרו לי: „איפה תעודת המילואים שלך?" אבל אני נכה, אני רואה בעין אחת ועל כן אני משוחרר מן הצבא. בשעתו פניתי וביקשתי להתגייס אך לא נתנו לי. וכך, העובדה שלא שירתתי בצבא, לא איפשרה לי להתפרנס בכבוד".

או אולי נבט זרע המרירות כאשר בחסכונותיו, 12 אלף ל"י, רכש יחד עם שותפו אוולאי ממרטה, ליד המשחטה של המועצה הדתית בשוק הישן של עכו, ושנה לאחר מכן הוצא ע"י משרד הבריאות צו סגירה נגד המשחטה וגם עבודתו שותקה?

פרחים — וצרות

כך או כך, פרשת הממרטה וסגירתה הציבו משני עברי המתרס נציגיהם של שני דורות: נציג הוותיקים, אלה שצעד אחר צעד רכשו מעמדם בעיר, ובן־שושן, שביקש גם הוא לבסס את מעמדו הכלכלי בעיר, באמצעות הממרטה שבשוק הישן, ממרטה שסיפקה פרנסה לבני ביתו עד היום שבו הופיעה ניידת המשטרה עם צו מינהלי של משרד הבריאות (3.5.73) המורה לשוטרים לסגור את המשחטה".

מיועד להריסה: צריפו של יצחק בן שושן, הסמוך למשחטה של המועצה הדתית, שנסגרה בפקודת שלטונות הבריאות.

ביתו של ראש העיר מוצף פרחים. זרים שנשלחו לאות הזדהות מאנשים שראו במאבקו ובהתפטרותו לאחר ההצבעה האומללה, סמל של איש המנסה להלחם בנגע הסחיטה, שאם נכנעים לו עלולים כל השדים לצאת מתוך הבקבוק, ולהטיל חיתיתם על העיר.

טלפונים, חברי מועצה נכנסים ויוצאים. המולה קדחתנית בתוך חדר קטן, שממנו מנהל ראש העיר שפרש את העניינים. כאן גם גזבר העירייה פיליפ שוורץ ועוזר ראש העיר לענייני דיור הוגו פינקלשטיין.

נזכר שוורץ: „גם אני עליתי ב־1948 מרומניה. הייתי במעברת האוהלים בחדרה. קיבלתי צריף 2 מטר על 2 מטר ועבדתי ליד גבול ירדן בביצורים. הייתי בין הראשונים שבאו לעכו. נתנו לנו איזו חירבה ואני הלכתי להתגייס לצבא".

ראש העיר: „כשאני התגייסתי, עברנו לעכו. בימי החופש עבדתי בנמל בשביל להביא עוד כמה לירות הביתה".

שוורץ: „בנמל היו בודקים את השרירים שלך לראות אם אתה יכול לעשות עבודה. היינו בין 48 המשפחות הראשונות, שבאו אז לעכו".

ראש העיר: „אלפים באו מאז אל העיר ועזבוה. אז לא חשבנו שהעיר תיראה כך. כולם עבדו, הסתפקנו במה שהיה לנו. היום אני ראש העיר, אני מרוויח בערך 1,400 ל"י נטו. כדי לאזן את תקציב המשפחה אשתי עובדת כאחות. שואלים אותי: טוב, בסדר, אבל מה יש לך מהצד?... מה יש לי מהצד? צרות יש לי מהצד".

„אם נותנים, גם אני רוצה"

עלי עמר, יושב על הדשא מול ביתו של ראש העיר. עלי עמר, בן אחד הכפרים שבסביבות נהריה, שוטר המתנשא לגובה של 1,85 מ'. הוא גאה על מדיו. עכשיו אמרו לו לשבת ולשמור על ראש העיר. „יש ברירה? ראש עיר או לא ראש עיר? מה קרה בדיוק — לא יודע. אני שוטר וממלא הוראות".

עלי עמר יושב בצל העץ וסוקר את המבקרים הרבים העולים ומטפסים במדרגות אל הקומה השלישית.

ובינתיים, גם לאחר שמועצת העיר ביטלה את הצבעתה הקודמת, זו שנתקבלה בלחץ פח הנפט של בן־שושן, נראה כי העיר עדיין מלקקת את פצעיה. פיליפ שוורץ, מזכיר העיר, מספר כי מיד לאחר שהעירייה נכנעה, „עצרתי לקנות אבטיח ליד סככה. פנה אלי אחד מתושבי עכו ואמר, 'תגיד לראש העיר שלך כי מחר אני בא עם המשפחה שלי, ואם הוא לא נותן לי סופרמרקט קטן, אני עושה את מה שעשה בן־שושן'. תושב אחר שביקש רשיון לקיוסק בחוף ארגמן ונדחה הודיע 'אם אתה לא נותן לי קיוסק אני לוקח את ששת הילדים שלי, בא לעירייה ועושה את אותן ההצגות בדיוק. מה יש, חסר ילדים? חסר נפט?' ".

אחד מותיקי העיר שיצא לפנסיה לפני שנה נזכר שגם לו מגיע, מה יש? הוא לא גר בעיר כבר 26 שנים? הוא לא העביר כאן את כל ימיו? אם נותנים אז גם הוא רוצה. נראה היה כי החישוקים שהידקו את העיר מתפרקים והולכים. יכולת לראות זאת בתחנת 'אגד' הישנה.

הסחיטה: יצחק בן שושן בחלון החדר בבית העירייה שבו הסתגר ואיים להצית את עצמו ואת ילדיו (למעלה) אם לא תיכנע העירייה לתביעותיו.

הרוכלים פשטו על תחנת אגד

יום לוהט מחום. הרוכלים יצאו מתוך „שוק הרוכלים" המיועד להם בשטח הסמוך לשוק הישן של עכו ופשטו על פני תחנת אגד הישנה. יש להם סיבה טובה לכך: עוד מעט יעבירו את התחנה למקום חדש, כל רוכל שתהיה לו חזקה בתחנה הישנה, יוכל לדרוש אחר כך לקבל דוכן או חנות בתחנה החדשה. פקחי העיר חסרי אונים לטפל בהם. כאשר שוטטתי ביניהם, אמר לי אחד מהם: „שהעירייה תטפל קודם בבעיות הרציניות שלה, כמו בן־שושן ואחר כך נדבר איתה, מה יש? תמיד נטפלים רק אלינו? מה רוצים, שגם אנחנו ניקח את הנפט ואת הילדים לעירייה?"

כשאתה משוטט בעכו, העיר היפה המשתרעת לחוף הים, עכו שבה כ־25 אלף תושבים יהודיים ו־11 אלף תושבים ערביים, עכו שהיא המרכז המסחרי לכל כפרי הסביבה, שהיא גם מרכז תעשייתי ובה תעשיות פלדה, צינורות, צבעי טמבור, חרסינת ברבור, תעשיית שימורים, קונפקציה, פלאסטיק, עכו שבמפרץ היפה שלה עוגנות סירות הדייגים, דומה לך שמשהו התפרק בעיר הזאת, נשתלח הרסן. איך אמר לי אחד התושבים: „אילו בן־שושן היה מנצח, לא היתה לי ברירה אלא לארוז את המזוודות ולעבור לעיר אחרת. אחרי נצחון כזה שלו, העיר היתה הופכת לתופת".

גלגולו של שוק

השוק הישן של עכו עומד בשיממונו. החנויות, המשחטה, הממרטה, צריפונים, חדרים עזובים. הכל מיועד להריסה. עוד מעט יעלו בולדוזרים ענקיים ויישרו את השטח העומד בלב ליבה של העיר וכאן יוקם מרכז דירות, שלושה בלוקים של 14 קומות כל אחד. יהיה זה הפרוייקט הגדול ביותר שתקים עיריית עכו בשותפות

(סוף בעמוד 37)

מאת אהרון דולב

צילם אסף קוטין

מן הפיתחה הזאת זמם האויב המצרי להסתער על הנגב. תחילה נתפ־כה לבית־קברות ענק לפגרי טנקים רוסיים, וזה שלוש שנים, בקירוב, שבמקום צריחי הטנקים סובבות כאן ממטרות, ובמקום שדות מוקשים, זרועים בדיונות צחובות, צומחים פר־חים, עגבניות מאדימות על שט־חי העיבוד, וצפונה מכאן, מר־חק כשמונה קילומטרים, עומ־דות עשרים קוביות בתיה הרא־שונים של העיר ימית, שלב א': „המרכז האזורי על־שם אבש־לום" (פיינברג), בחולות הזהב של חוף־הדקלים.

ביום השנה הראשון להתנחלותו של חלוץ יישובי פיתחת־רפיח, הב־ריק השר ישראל גלילי ברכה נמלצת אל המושב שדות: „ההיחלצות להת־יישבות", כתב, „במטרה להוציא לחם מאדמת המולדת, היתה ציווי חלוצי מוסרי ראשון במעלה, ואיני יודע מעשה אשר ישווה לו בערכו"...

עד כמה תקף אותו ציווי חלוצי, על־סף השנה הרביעית לייסוד ה־התיישבות בפיתחת־רפיח — זאת ניתן למוד מכמה היבטים:

● אנדרטה בגבול המדבר

ראשית — ציוויים של נופלים: מעבר לשער הבטחון של המושב שדות מתנוססת היום אנדרטת בטון חשופה, יד לנופלים, אשר הלוט הוסר מעליה, בחודש שעבר, ביום השנה השביעי למלחמת ששת־הימים. האנ־דרטה קשורה בספר־אלבומי — „ל־זכרם": „פרקי חיים ופרשת מותם במלחמת ששת־הימים של חיילי גדוד 46, אשר לוקטו ונערכו על־ידי אבי־אמנון".

דוד גלעדי הוא אבי־אמנון, אביו של סגן שיריון אמנון גלעדי, שנפל ביום ה־6.6.67 בקרב הפריצה ב־פיתחת־רפיח, בפקדו על יחידת ה־טנקים שלו, בשעותיה הראשונות של מלחמת־ששת־הימים. מאז ששת־הימים, עת הגה והחל לכונן את מפעל הזכרון לאמנון ולחבריו הנופ־לים, לא מצא דוד גלעדי מרגוע ל־נפשו עד אשר ראה בהתגשמות מפעל ההנצחה. בד בבד עם הוצאתו לאור של אלבום הזכרון המכאיב והנאדר, הסיר צה"ל את הלוט מעל האנדרטה בתחומי המושב שדות, שהוקם בגבול המדבר, על הרגבים שרוו את דמם של הנופלים. דיוקנו הנערי של אמנון ז"ל שוחק אליך בטוהר, מעל כותל האנדרטה, המתעגל בתוך עצמו כ־קונכיה. אחד מני ארבעה עשר נופ־לים.

בעודו משלים את ליקוט החומר להנצחת זכר אמנון ו־13 חבריו, הר־לם הגורל שנית. פרצה מלחמת יום־הכיפורים. וגדעון הצנחן, אחיו ה־בכור של אמנון, שביקש וקיבל הע־ברה ליחידת השיריון של אחיו ה־מנוח, נפל בקרב, ב־16 באוקטובר 73', עת טיהר, בראש יחידתו, את ציר פריצת השיריון למערב התעלה.

עתה החליטה עוצבת השיריון ל־אמץ את האנדרטה בשדות כמפעל־הנצחה לכלל נופליה. מישלב נוסף שייבנה מתוכה, יתרומם ויפרוץ ל־גובה, דרך פיתחת העליון, מן הכותל יביט אלינו גם גדעון ז"ל, בין דיוק־נים רבים במסגרות שחורות, שיתוס־פו לאנדרטה. גן־ציבורי ילבלב ס־ביב האנדרטה.

● „הגרעין הרוסי"

היום מכיר מדבר סיני בניצני ה־עליה הרוסית החדשה, המתארחים, זו השנה השניה בבתי המרכז הגושי לשירותי חינוך ותרבות, שבפאתי המושב שדות; וגם בפיהם ציווי חלוצי:

הגרעין הרוסי, המייעד עצמו ל־איכלוס „המרכז האזורי אבשלום" (ע"ש אבשלום פיינברג) — עיר ימית, שלב א' — ש־20 בתיו ה־ראשונים כבר מתנוססים על חולות החוף — מונה 21 נפש, בהן שבע משפחות מטופלות בעשרה ילדים. עולי בריה"מ, בעלי מקצועות חופ־שיים, בעיקר טכניים והנדסיים. ש־רויים בשלבי „הרצה וגיבוש" ב־מרכז הגושי. כאן הם מתגוררים זו כשנה במעמד „זמניים", בשני טורי בתים נאים. על רחבת הגיה, סלולה

פילקו 18.4 קוב, NO FROST תוצרת ארה"ב

הוא בדיוק כמו הפילקו הישן אצל סבתא רק משוכלל וגדול יותר

הקפאה עמוקה בטמפרטורה של -20° מעלות

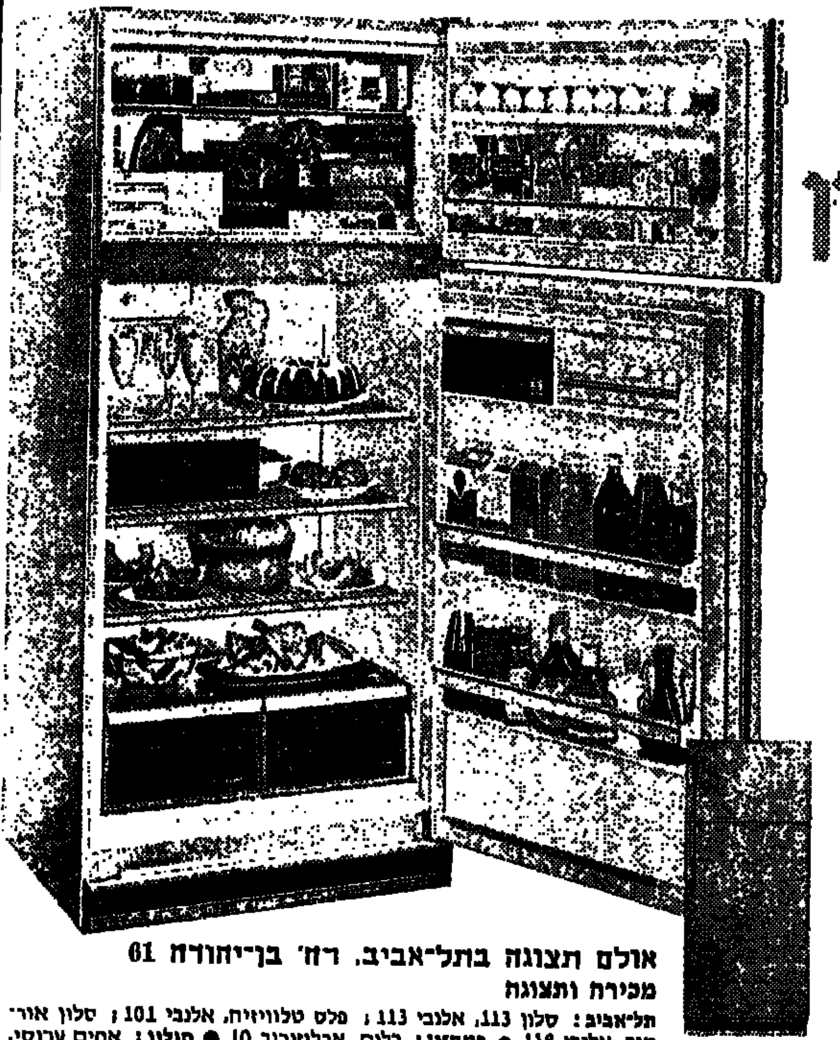

2 דלתות ● תא הקפאה בנפח 80 ק"ג ● מדפים ניתנים להכוונה ● מגירה מיוחדת לבשר ללא הקפאה ● 2 מגירות לפירות וירקות טריים ● אתסנה מיוחדת לחמאה וגבינה בטמפרטורה שימושית ● בקרת קור נפרדת לתא ההקפאה ולמקרר ● גלגלים צמודים ● בקרה מיוחדת ללחות ● דלתות ניתנות להכוונה פתיחה מימין או משמאל ● בצבעים לבחירתך: לבן - אבוקדו - חום - צהוב זהב.

אספקה מיידית!

אולם תצוגה בתל־אביב, רח' בן־יהודה 61

מכירת ותצוגה

תל־אביב: סלון 113, אלנבי 113; פלס טלוויזיה, אלנבי 101; סלון אור־קור, אלנבי 118 ● רמת־גן: בלום, ארלוזורוב 10 ● חולון: אחים ערוסי, שנקר 42 ● נתניה: בר־משה, הרצל 36 ● חיפה: סניף פילקו — קרית אליעזר, כיכר מאירהוף 9; סלון סנה, רח' הרצל 57 ● רחובות: להט בית הפועלים 6 ● חדרה: פרידמן נכיש, בנין פלטרין ● הרצליה: רדיו קול, פסג' אגד ● רמת השרון: טיננל, ויצמן 6.

PHILCO

פילקו תמיד־באיכות עולמית

...ואם ברצונך במזגן האויר הטוב ביותר... הנה הוא לפניך

* שקט לחפליא * לא מטפטף * מפזר אויר אוטומטי * מרסוסטט אוטומטי * מסנן אויר דחיץ * עצוב מרשים * לבחירתך גם עם חמום.

וכל שאר היתרונות המאפיינים את מוצרי פילקו:

* קדמה טכנולוגית
* נוחות הפעלה
* אמינות * אורך חיים
* מוניטין עולמיים
* שרות מסור ומהימן

פרטים וייעוץ מקצועי

תל־אביב — טל. 862500, 860111 ● חיפה — טל. 80831, 533943 ● חדרה — טל. 22716 ● רחובות — טל. 951937

תגבורת אמריקנית לגרעין הרוסי בפיתחת רפיח

(סוף מהעמוד הקודם)

בין הבתים, חוגים דגמי הרכב הפרטי החדיש של אנשי הגרעין הרוסי, ל־למדך כי זכויות־העולה מומשו, ו־בתוך הבתים פנימה שורה אווירת נוי ונועם. אנשי הרבות באו ליישב את גבול המדבר.

רנה (ר' ו־ג' סגולות) קצ'לקוביץ, הנדסאי־מכונות, בן 38, הביא לכאן את רעייתו בטי („עכשיו בחיפה") ואת בנו בן ה־8, בספטמבר אשתקד — לאחר שנתקבץ והוקם הגרעין, „באופן ספונטאני", על־ידי עולים מכל רחבי בריה"מ, או כלשונו: „למן הים־השחור עד המדינות הבלטיות, העיקר שהאידיאולוגיה משותפת". רנה עצמו עלה מהעיר טאלין שב־לטביה, והביא עימו את נסיון שנות עבודתו כהנדסאי במפעל לייצור כלי מתכת. במפעל פגש רנה בקבוצת עולים מברית־המועצות, ש־כבר התגוררו בשדות, ומפיהם שמע, לראשונה, על העיר ימית העתידה לקום על החוף הצפון־מזרחי של חצי האי סיני.

אחד מאלה היה יצחק שלפרמן, עולה בן 36, מהעיר חארקוב שב־אוקראינה. בטרם שובץ כטכנאי ב־מפעל, סיים יצחק את האולפן לעברית בכפר־סבא: „אגיד לך מה קסם לנו בפיתחת רפיח", הוא אומר. „בכפר סבא, למשל, לא הרגשנו הבדל רב בחיינו הפרטיים, בין ארץ־ישראל ו־בריה"מ. בשני המקומות גרנו וחיינו בין יהודים, אז סתם לבוא לארץ־ישראל, כדי לחיות בין יהודים, נראה לי סתמי מדי, בייחוד שמבחינה זו לבדה חארקוב עדיפה על כפר־סבא כפליים, כי חיים בה 80 אלף יהודים. אז מה השגתי בעלייתי לכפר־סבא? הליכתי לחבל התיישבות חדש כ־פיתחת־רפיח נותנת לי את הצידוק לרעיון עלייתי לארץ־ישראל".

● מפתח לפתרון בעיות קליטה

רנה, המביע הזדהות במנוד ראש, אומר: „אוסיף עוד משהו. אנשים מבריה"מ סובלים מאלרגיה קשה ל־הכרזות אידיאולוגיות מפוצצות. אתה מבין, כל חיינו שמענו מלים גבוהות. פיתחנו נוגדנים למליצות נפוחות. לכן, אנחנו נמנעים מלדבר ציונות, ושואפים למעשים".

רנה ויצחק סבורים, כי בהליכת הגרעין הרוסי להתיישבות בפיתחת רפיח, טמון אחד המפתחות לבעיות הקליטה המסובכות של עולי בריה"מ. רנה: „זה לא סוד שיש בעיות. אנחנו חושבים שחלק מהן, לפחות, נובע מתיסכול ואכזבה בשל היעדר הכוונה ליעדי הגשמה — כאשר ח־לום העליה לארץ נמוג בתהליך מיכני של קליטה חומרנית. הצלחת גרעין כשלנו עשויה להורות את הדרך ל־קבוצות עולים נוספות ובדיעבד, ל־סייע בפתרונה של אחת הבעיות ה־מציקות ביותר לעולי בריה"מ".

רנה ויצחק אינם מזלזלים גם ב־ערכה של „הדיאלקטיקה המדינית" הקשורה בנוכחותם כאן: „ברוסית", אומר רנה, „יש אימרה: ,מי שדורך במקום, מאבד את הקרקע תחת רג־ליו'. אנחנו סבורים, כי היום, יותר מאי פעם, אסור לישראל לדרוך ב־מקום, ומאחר שבאיזור הזה נעשים מעשי התיישבות, רצינו לקחת חלק ביצירת העובדות הנקבעות כאן".

גם תחושת גאווה „כחתית" נמנית בין מניעי הקבוצה: „היות ויש קופ־צים רבים על איזור ההתיישבות ה־זה" — מסביר יצחק — „ישראלים ועולים מארה"ב ומקומות אחרים, ח־שוב לנו שתיווצר כאן נוכחות מר־שימה של העליה הרוסית".

רנה: „אתה הלא מכיר את היש־ראלים. כל אימת שאנו פוגשים יש־ראלי מיד הוא מספר לנו, שכאשר הוא עלה לארץ, עוד לא היה בה מאומה, והיה עליו להתחיל הכל מן ההתחלה. אז עכשיו נוכל גם אנחנו ,להשוויץ' קצת".

● חלום על קונסרבטוריון בימית

המרכז הנושי מספק לחברי הגרעין תעסוקה זמנית. שלושה מועסקים בצרכניית המושב שדות; שניים עובדים במפעלי „מקורות", ואחדים מתכננים את הפרוייקטים העתידים לקום במרכז האיזורי בימית: דפוס „אופסט", מכון למחשבים, מעבדת צילום, מסגריה ועוד. תכנון המפ־עלים מבוסס הן על סקר צרכיו של איזור ההתיישבות בפיתחת רפיח — בו קיימים כבר שלושה יישובים — שדות, נתיב־העשרה ודיקלה, ואר־בעה יישובים נוספים מצויים בשלבי תיכנון — והן על־פי המפתח המק־צועי של אנשי הגרעין עצמם.

רות רודשבסקי, בת ה־32, אם ל־שתי בנות (9, 4), בוגרת האקדמיה למוסיקה בריגה, נותנת שיעורים ב־פסנתר לילדי שדות ומלמדת פסנתר באולפן למוסיקה של המועצה האי־זורית אשכול. רות שואפת לפתוח את שערי הקונסרבטוריון הראשון בעיר ימית, שבהקמתה קשור בעלה מיכה רודשבסקי, המועסק כמהנדס־מכונות בחברת „אשטרום". עשרים מבתיה הטרומיים כבר הוקמו בשטחי הבנייה:

„כאם לשתי בנות, הייתי רוצה ל־הוסיף מלה", אומרת רות. „קודם ש־הגענו הנה, גרנו בחיפה תקופה מ־מושכת, ואין להשוות את הרגשת הילדים. הם ממש מאושרים כאן..."

אמנם, ישיבתם בשדות זמנית, עד להעברה אל בתי־הקבע בימית. כמועד ההעברה נקבע רק לאפריל־מאי 75', כי משרד השיכון מעוניין שהכל יכון על מקומו לפני ההעברה — עבודות הפיתוח והגינון, גני הילדים, שירותי הציבור והמפעלים, כך שמתיישבי המרכז האיזורי יגיעו ל„הכל מוכן" ויתחילו ברגל ימין.

חברי הגרעין מאוחדים בהרגשה, כי תקופת־ההמתנה בשדות מתפקדת כהלכה בגיבוש הגוף החברתי. ב־דומה לגרעיני־ההכשרה בהתיישבות המסורתית. יצחק: „אמנם, יכולנו להישאר, איש איש, במקומותיו ול־חכות, אבל טוב לשבת כאן ולהת־אקלם ביחד. להכיר את הסביבה, את מתיישביה וגם לנצל את תקופת־המעבר לתיכנונם והקמתם של מפ־עלינו בעתיד".

רות: „חוץ מזה, טוב להימצא ס־מוך לאתר הבנייה. כך, ניתן לנו לפקוח עין על התכנון, ועבודות ה־הקמה של בתינו".

רנה: „בכלל, ההמתנה המשותפת מהווה בסיס טוב לגיבוש וקביעות. אחרת אין ערובה לשלמות הגרעין. פיזור עלול להביא לידי התפוררות".

יגאל סגל, בן 31, נגר, מזכיר־חוץ ואב ל־3 מתוך 120 ילדי המושב שדות, ש־35 מהם כבר נולדו בפיתחת־רפיח: „למרות התחזיות הוורודות, המצב ה־כלכלי די רע".

רנה קצ'לקוביץ, בן 38, הנדסאי מכונות, אב לילד בן שמונה, מטאלין שבלאטביה: „הגרעין הרוסי לעיר ימית קם באופן ספונטאני, כדי לבנות ולהיב־נות ולקחת חלק בהכרעות המדיניות".

אליעזר שמואלי, בן 26, „חלוץ המלונאים" בעיר ימית, על פלאטפורמה מאולתרת לקיוסק, הניצבת בחולות הזהב שבחוף, מוכר בקבוקי משקאות צוננים לאנשי צוותות הבנייה והתיכנון

בדואי על גמל וילדי בדואים על חוף הדקלים, הסמוך לאתר־הבנייה של ימית: כ־150 בדואים מועסקים במשקי המושב שדות.

רות רודשבסקי, בת 32, חברת הגר־עין הרוסי, אם לשתיים, מורה למוסיקה מריגה: „מי יודע, אולי אפתח את הקונסרבטוריון הראשון בעיר ימית".

יואל אגם, מרכז המשק בשדות, אב לשניים: „לא נאמר נואש. כשיש מוטיבציות חזקות ויודעים למה נמצאים דווקא כאן — אפשר להתגבר על משברים כלכליים ביותר קלות".

יצחק שלפרמן, בן 36, עולה מחאר־קוב: „יכולנו להישאר בהמתנה במקומו־תינו. אבל טוב לחיות כאן, להתאקלם ולהתגבש לקראת המעבר להתיישבות־קבע".

לקראת סוף החודש יקדם הגרעין הרוסי בברכה עירוי־דם אמריקני, כאשר אל המרכז הנושי בשדות תגיע משפחת עולים צעירה מארצות־הברית, במטרה להתיישב בימית. תהיה זו סנונית ראשונה של גרעין אמריקני, המונה חמישים משפחות צעירות מכל רחבי ארה"ב. לפני כ־שנתיים סיירו אנשי הגרעין בפיתחת רפיח, גילו עניין בתכניות ההתיישבות באיזור, ומאז עברו לשלבי הג־שמה. במארס השנה, שוגרה לארה"ב חברת הגרעין הרוסי. ישראלה בלאט — מהנדסת אלקטרוניקה, בת 32, הקשורה במימוש מכון־המחשבים ה־מתוכנן — כנציגת מתיישבי ימית בכנס המליאה של הגרעין האמריקני, שנערך בפילדלפיה. ישראלה דיווחה על עלייתם המתממשת ובאה של ח־לוצי הגרעין האמריקני, וכן שבכנס, בפילדלפיה, נבחרו שני ועדים. האחד יגיע בהקדם לפיתחת־רפיח, והשני, יישאר, לפי שעה, בארצות־הברית, ויוסיף לטפל בהרחבת הגרעין וב־בעיות הקשורות בעליית משפחותיו.

● אהדה ללא מעשים

לבל ישתמע, כי רק באמריקה מ־צויים מתיישבים־בכוח לפיתחת רפיח, מספר יצחק על עשרות משפחות מו־עמדים מקרב העלייה הרוסית: „חמש עשרה משפחות רשומות מחכות לאור ירוק מאיתנו".

העיכובים במתן האות, מסביר רנה, נובעים מעיקרם, מחוסר מעוף ו־תנופה מספיקים מצד המוסדות וה־ממשלה: „מה שאנו עושים כאן, ישיבתנו במקום ותכנון מפעלי ה־עתיד, נעשה בכוח התלהבותנו בלבד. משרד הקליטה אינו מעודד אותנו. הממשלה צריכה ללוות את מעשינו בהסברה. יש כאן בשורה חשובה. אנחנו, קבוצה של עולים מבריה"מ, עלינו על דרך נכונה. רבים חייבים ללכת בעקבותינו, ולמצוא את דרכם אלינו. ברור שהסברה נכונה בלבד, אין בה די. עובדה. למרות שבלי מא־מצי הסברה מתדפקים עלינו מועמ־דים המעוניינים להצטרף לקבוצתנו, אנחנו נאלצים לדחות אותם, בינ־תיים, מפני שאין במקום דיור ואין מקורות תעסוקה. לכן, רצוי שהממ־שלה תדאג לשני הנושאים הללו: תעמיד לרשות המועמדים יחידות דיור ארעיות ותסייע לנו במימוש מ־היר של מפעלינו, כדי שנוכל לקלוט מתיישבים נוספים ולספק להם תע־סוקה. עד כה נתקלנו ביחס של אהדה סתמית שאיננה מלווה במעשים נמ־רצים, כפי שמתחייב מאופיו של מפעל־ההתיישבות באזור זה. אהדה ללא מעשים, כמוה כאדישות. דוג־מאות לא חסרות: אני מטפל בהקמת המפעל למסגרות. המסגריה כבר נמ־צאת על סף הפעלה. דרושות לנו הזמנות. לא חסרות עבודות בסביבה ויישובים רבים נזקקים לשירותיה של מסגריה איזורית. אלא שאין מי ש־יטפל במתן ההוראות המתאימות ל־העביר אלינו הזמנות. ניסינו להרים את העניין בעצמנו, ונתקלנו בביורו־קרטיה קשה ומסובכת. חבל. אילו סייעו לנו להעמיד את המסגריה על רגליה, היה נפתח מקור תעסוקה ל־מתיישבים בעלי מקצוע. והגרעין ש־לנו היה קולט חברים נוספים ומת־רחב. המסגריה היא רק דוגמה..."

○ „יצאנו מן הפלונטר"

רות רודשבסקי מבקשת לשוות איזון לדברי הביקורת, ומסכמת ב־נימה אופטימית: „בסך־הכל אנחנו שמחים בחלקנו. בעיר, כעולים־חד־שים, נמצאנו כל העת בתוך קלחת עכורה של טרוניות מצד עולים כלפי ותיקים וטינות מצד ותיקים כלפי זכויות העולים וכו'. בעיר לא היה מנוס מהוויכוחים הקטנוניים והמייג־עים הללו. כאן יצאנו, ברוך השם, מה,פלונטר' הזה, וזה כבר שווה הר־בה מאד".

את אליעזר שמואלי האדמוני, בן 26, תמצא בין צוותי העובדים, באתר הבנייה של ימית, ניצב על גבי פלט־פורמה מאולתרת לקיוסק, מושיט אליך בקבוק משקה צונן: חלוץ „מלונאיי" ימית הגיח לכאן כתום תקופת שרות מילואים, שנמשך מאז אוקטובר אשתקד. עם השיחרור מצא עצמו שמואלי על פרשת־דרכים: ה־ישוב לארצות־הברית לתקופת הש־תלמות נוספת במלונאות, או שמא יקבל הצעה להשתלב בקונצרן מלו־נות „השרון", שתכנן לו תכנית קי־דום בתחום הניהול. את הדילמה ה־אישית הזאת פתרה האפשרות השלי־שית, משום שהיתה בעלת צביון חלוצי, והלמה יותר את מיזגו ומירצו של שמואלי.

את היכרותו הראשונה עם חופי הדקלים בצפון סיני, ערך כתום מל־חמת ששת הימים. כבר אז החליט, לדבריו, לבדוק בעצמו את הצפון לענף הקייט והמלונאות בעיר העתיד „ימית". זאת, בשל שלוש סיבות: ראשית, התנאים הטופוגראפיים וה־אקלימיים המצויינים: רצועת חוף ארוכה ורחבה ומרופדת חול זך, רך וזהוב; חורשות דקלים מצלות; מי ים רכים בעלי מליחות נמוכה; אי־כות הסביבה, שטרם נגעה ב„זיהומי הציביליזציה"; קרינת האור המיו־חדת, הצובעת את הים בגווני טורקיז־איזמרגד. הסיבה השניה נעוצה ב־מעמדה המיוחד של פיתחת־רפיח כ־איזור פיתוח, המהווה אבן־שואבת לצעירים בעלי מטרה מוגדרת, המונ־עים, כמותו, על־ידי שאיפה לביטוי עצמי, שישתלב בצרכי החברה במ־קום. על הסיבה השלישית אומר שמו־אלי: „קיימת כאן הזדמנות בלתי־חוזרת לענף התיירות, ליצור יש מ־אין. כלומר, משהו מקורי־ישראלי מובהק".

שמואלי, בן למשפחה דתית, מדבר על „סממן נוסף": „יהיה משקל ל־מסורת היהודית במלון שלי. דגש יושם על מועדי ישראל והכשרות תישמר, בד בבד עם רמת שירותים גבוהה".

⊕ הקיוסק הראשון

אולם, חלום לחוד ומציאות לחוד: זה ארבעה חודשים מנסה שמואלי, להשיג את אישורו של משרד ה־שיכון להקמת „שלב א'" — מסעדה, שתשרת את צוותי העובדים ואת שאר הגופים המוסדיים העושים ב־אתר־הבנייה הנידח, לרבות אנשי כוחות הבטחון ותיירים.

תחילה פנה שמואלי למשרד התיי־רות והושב ריקם: פיתחת־רפיח טרם הועלתה על מפת הפעילות של מש־רד התיירות. שמואלי הופנה למשרד השיכון: „הוברר לי", הוא טוען, „כי במשרד השיכון אין בינתיים, נטיה להתייחס לחלוץ מקצועי מסוגי. ה־מגמה היא, כנראה, למשוך הנה גו־פים כלכליים גדולים".

אך, שמואלי מוכן להילחם על ח־לומו: „אני מתכונן להיאבק, מטע־מים עקרוניים. כי הסיבה שהקדשתי שנים ללימוד תורת המלונאות היא, שכישראלי תוכר זכותי לביטוי עצ־מי, ודווקא באיזור פיתוח בתולי. מלבד זה עומדת לי גם זכות־ראשונים".

שמואלי „עלה על החול", ב־28 במארס. הבתים ורצועות האספלט הרצוה. עתה, ביניהם, הגיעו הנה בעקבותיו. חברי שדות ציידו אותו בפלאטפורמה וארגנו קרח ואת אספקת המשקאות הקלים הוא מקבל באמ־צעות צרכניית המושב. כך נוסד „הקיוסק" הראשון בימית. מאז ניצב שמואלי על דוכנו, בעיבור אתר־הבנייה — חבוש כובע־קש רחבת־תיתורה, ומציע משקאות קלים לכל דכפין.

ברדת השמש חוזר שמואלי אל המושב, ויוצא למילוי תפקידי שמי־רה בשדות. עקב העומס הגובר על הקיוסק, בעיצומו של קיץ, לרגל ביקורים תכופים של צוותי התיכנון והבנייה הממשלתיים, המזמינים אצלו כיבוד קל — יפרוש שמואלי מתפ־

(המשך בעמוד 33)

ילדי הגרעין הרוסי ליד בתי־המגורים. הגרעין מונה 21 בוגרים, 10 ילדים, ועשרות מועמדים בהמתנה, בגלל מחסור במקומות דיור

מאהבה השמאלני של בת המיליונר

מאת פול בונקארר וג׳ון המינגוי

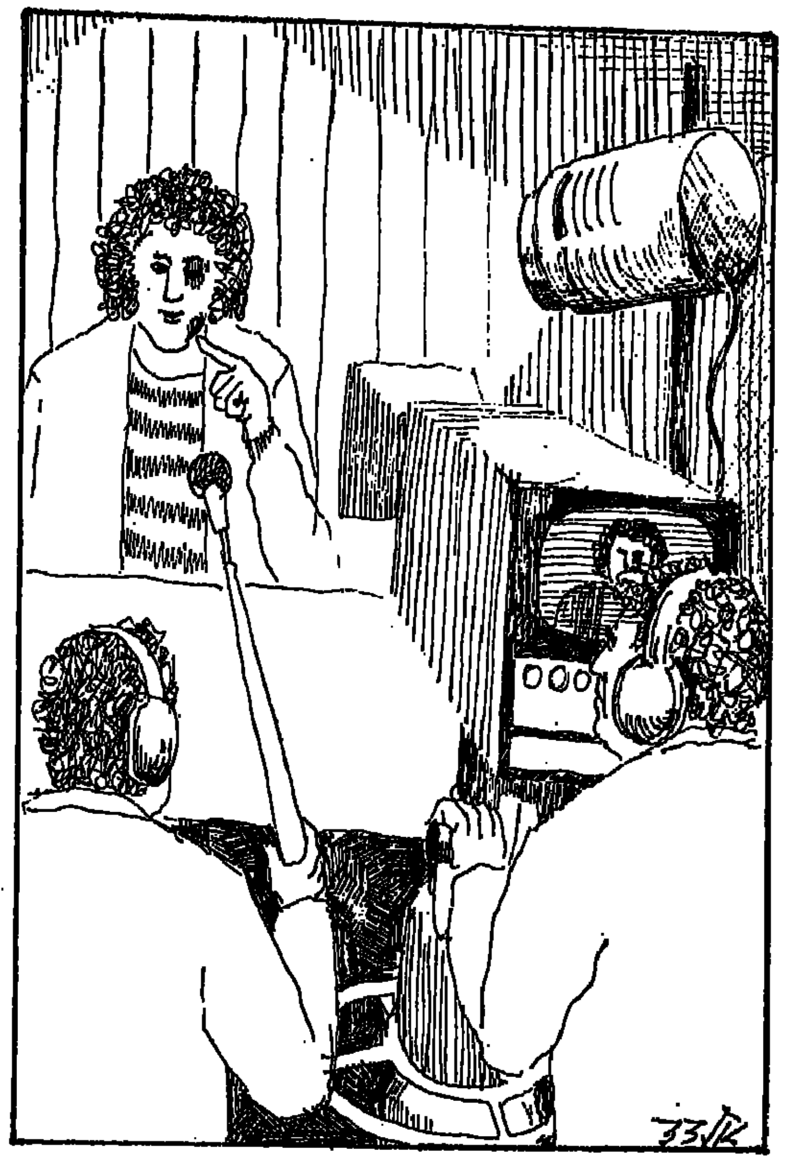

בנות ערובה

פרק ד'

תמצית הפרקים הקודמים:

מחבלים ערביים מאנשי „ספטמבר השחור" משתלטים על ספינת שעשועים, „רוזבאד" שמה, השטה בים־התיכון. הם רוצחים את הצוות וחוטפים חמש נערות, בנות גדולי העשירים בעולם. המחבלים מצלמים את הנערות עירומות ושולחים בידי אחת החטופות צילומים אלה להקרנה ברשתות הטלוויזיה בעולם (בשעת השיא של האזנה כתנאי לשחרור שאר ארבע החטופות). בינתיים הגיעה הספינה „רוזבאד" עם אנשי הצוות הנרצחים אל חופי ישראל ועלתה על שרטון מול קיסריה.

בניו־יורק עומדים להתכנס נציגי ארבע הממשלות הנוגעות בדבר כדי לדון במהלכיהן. לפגישה מוזמן גם נציג שרותי הבטחון הישראליים. בדרך לניו־יורק מוזמן סוכן הש.ב., יפת המלך, במטוס עם לורן מרטן, הממונה על הפרשה מטעם שרותי הבטחון הצרפתיים.

„חשפתי את הקלפים שלי, — אמר מרטן, עכשיו אתה, המלך".

„נתחיל בפרטים הידועים: ביוני 1971 עברו כמעט כל הפעילים הקיצוניים של 'סיעת הצבא האדום' ממערב ברלין למזרחה. ראש הקבוצה, אנדריאס באדר, כבר היה בביירות חודש ימים, אחרי שחבריו מילטו אותו מידי הסוהרים בברלין המערבית. כל החבורה הצטרפה לבאדר בלבנון. מן ה־30 שברחו מאירופה הצליחו השירותים שלנו לזהות חמישה: האנס ירגן באקר, מאנפרד גראסהוף, הולגר קלאוס מיינס, ושתי נשים: גנגדרון אנסלין ומריאנה הרצוג. אנחנו חושבים שגם העורך דין הורסט מאלר נמצא איתם. אבל אין אנו בטוחים. כל אלה ידועים — וידוע שהם אינם מסתדרים עם הפלשתינים הקיצוניים. למעשה כנופית באדר איננה קיימת עוד.

„אבל בתוך 'סיעת הצבא האדום' היה קיים גרעין נוקשה, נמרץ באידיאולוגיה ונמרץ בפעולה מהפכנית, שלעולם לא ברר באמצעים. לפי הידוע לנו זו הקבוצה שהגתה את הטבח בלוד, בניגוד לדעתם של באדר, מאלר וחבריהם. חברי הגרעין הצליחו להישאר בצל, בעוד חוקרים מרוכזים אל חבורת באדר".

„כלומר, הגרעין הזה שמר לעצמו חופש תנועה, בעוד כוחות הבטחון רודפים אחרי צללים".

„בדיוק כך — ולכן יכול אותו גרעין להושיט את זרועותיו על פני העולם כולו. ההדגמה הראשונה היתה הטבח בלוד".

„זאת אומרת, היפאני פתח את הפה?"

„הוא דיבר בלי הפסק שמונה חודשים, אם כי בהתחלה לא היה מוציא יותר משתיים או שלוש מלים לשבוע... יש לי פרטים על אנשי הגרעין הזה, ואני מוכן למסור לך אותם תמורת גילוי־לב קל מצדך. ענין של מה בכך..."

„ידעתי שזה יבוא. ובכן?"

כשאמרתי 'כל הפעולות שנעשו כביכול בשם ספטמבר השחור', צריך הייתי לומר 'כולם חוץ מאחת': שחרור המרצחים במינכן. בענין חטיפת המטוס של 'לופטהאנזה' יש לנו רעיון אחר. עם מי נשאת ונתת בענין זה?"

„מה זה יעזור לך?... אה, סליחה, אני מבין למה אתה מתכוון. היה לי קשר רק עם איזה שליח בלתי־חשוב של 'ספטמבר השחור' — ובין הצעתי ובין תשובתו עברו 48 שעות. אין זו ראיה להשערתך, אבל יש בה חיזוק. עכשיו אני מחכה לשמוע מה בפיך".

המלך שלף מתיקו מעטפה ואמר:

„יש לנו ארבעה שמות. אנחנו בטוחים ששמות המשפחה אמיתיים. אבל מה זה חשוב כיום? מכל מקום, זה קצהו של חוט. השאלה היא איך אפשר לעקוב אחריו.

„מספר אחד בארגון נולד בפוטסדאם בפברואר 1939, ושמו וילהלם שיידמאן. לצערי זה יהודי".

„אנטי־ציונות?"

„כן, מארטן. מכאן צפויה לנו הסכנה האמיתית. רק מעטים יודעים באיזו ארסיות ובאיזו שנאה מתייחסים יהודים מסויימים אכולי שנאה עצמית למדינת ישראל".

המלך הושיט למארטן כמה דפים מצולמים, ששלף מן המעטפה שבידו. כרבע שעה הקדיש לוראן לעיון בהם ונדהם. היו בהם קטעים כגון „אלימות הפלשתינים היא תגובה לאלימות הישראלים. לולא נפגעה נפשו של סירחאן בישארה סירחאן מן התוקפנות הציונית, שאיפשרה את יסוד מדינת ישראל והתפשטותה, לא היה עולה בדעתו לרצוח את רוברט קנדי".

היו שם עוד ועוד באותו סגנון. לורן מרטן החזיר את הדפים להמלך, שנתן אותם בתיקו ואמר:

„זה מפליא אותך? מ־1950 מוצף העולם בספרות כזאת. תחילה חשבנו בישראל, שזה משחק מצד אינטלקטואלים מתוסכלים. והנה הופיעה הקבוצה הקטנה של וילהלם שיידמאן, שבפחות מ־5 שנים נהפכה למאפיה בינלאומית.

„שיידמאן הוא בן רופא. הוריו היגרו לארה"ב כשהיה בן 6 חדשים. הוא גדל בבית דל, בשכונה של פוארטוריקנים. הוא נתגלה כגאון, וכבר בן 14 נתקבל לאוניברסיטה. אבל לימודיו לא היו סדירים מעולם. לבסוף התחיל להיות פעיל בתוך הציבור הפוארטוריקני, ועשה עצמו טריבון של מיעוטים מקופחים. ב־1960 בא לפרנקפורט ונעשה מזכיר של מישפטן 'פרוגרסיבי'. בעת נסיעה להאמבורג נפגש עם הורסט מאלר, הפרקליט של באדר וחבורתו. את ההמשך אתה יכול לשער בעצמך. עוד ענין: הוא מכור לסמים. זה מטורף מסוכן, והוא יודע שיטה וסדר רק במזימתו השטנית להפוך את העולם לתוהו ובוהו. מלחמתו למען הענין הפלשתיני היא רק צעד ראשון".

„דיברת על ארבעה. מי עוד?"

„מספר שניים היא אולריקה ראה, בת 28, יהודיה מאוסטריה. היא משמשת בין השאר להפגת היצרים המיניים של חברי הארגון — אבל בעיקר היא המוח, השכל הישר המרסן את התפרצויותיו של שיידמאן. זה אנחנו יודעים מן ההודאות של אוקמוטו. מצאנו סם־אמת יעיל הרבה יותר מפנטוטאל. הצרה היא שאויבינו מצאו אמצעי נגד זה — אלא שגם אנחנו מצאנו אמצעי נגד האמצעי. לכן תפסנו את היפאני חי".

„אבל מה העובדות?" שאל מרטן.

„שיידמאן מפעיל מתאבדים במבצעיו כגון בלוד. אין בזה חידוש — בייחוד אצל יפאנים. החידוש הוא, שאנשי הקומאנדו שלו חשובים כמתים מרגע שהם יוצאים לדרך. הוא נותן להם לבלוע כמוסה של ציאניד".

„כמוסת־השהייה?"

„כן. העובי של דופן הכמוסה מחושב לפי הזמן מן היציאה לדרך עד לפעולה. אנחנו עשינו לאוקמוטו שטיפת קיבה הגונה וכך הקדמנו את שיידמאן. הוא איננו מניח שום דבר למקרה. לכן עושים אצלנו שטיפת קיבה למחבל שנתפס עוד לפני שמפרקים את הכדור מן הקנה של העוזי".

מרטן, שכל הזמן רשם לעצמו רשימות, שאל:

„מי האחרים?"

„קארל פולקר ליכטנברג וארנסט שפנר־וייל. אלה, יחד עם שיידמאן ואולריקה, הם הגרעין המרכזי. אבל הם אינם משתמשים בשמות אלה — יש להם ניירות מזוייפים מצויינים".

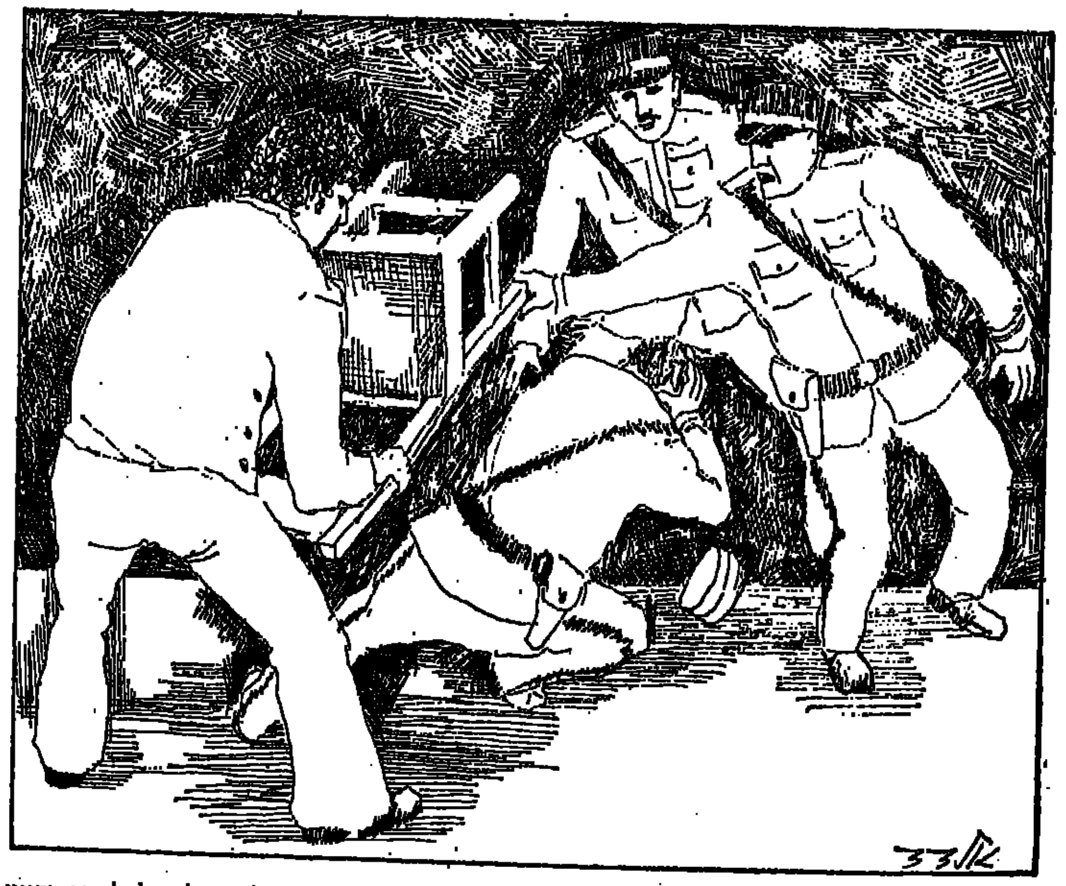

„אמרת שיש בידיכם קצה של חוט".

„כן. בפרנקפורט, לא הרחק מן המוזיאון למלאכת מחשבת, יש אולמן רישומים השייך לחברה חוקית בהחלט, 'החברה הצרפתית—הבלגית לאמנות גרפית'. שם מייצרים ספרוני 'קומיקס' לנוער בארצות ערב. יש שלוש גירסות — מצרית, לבנונית וסורית. זה תמיד אותו גיבור, אבל בשמות שונים. זוהי שטיפת מוח קולקטיבית לערביים — כי גם המבוגרים קוראים את החומר הזה, ולבסוף מאמינים בו. אומרים שנשיא אלז'יריה בומדיין קורא את החוברות שבוע שבוע, לפני שהוא מאשר את הפצתן. הבט, למשל: מפעל אלז'ירי, המייצר מטוסי קרב על־קוליים בעיצוב אלז'ירי טהור — וראה מה את פרצופו של משה דיין, כאשר נודע לו כי מדי בראותם, הסופרמן האלז'ירי מטיס אחד המטוסים האלה — ואיך הטייסים הישראלים הנפחדים מסרבים להמריא נגדו.

„אנחנו מניחים כי שלושת העובדים של 'החברה לאמנות גרפית' יודעים מעט מאוד — בוודאי לא מספיק כדי לסכן את הארגון. בית הדפוס נמצא בלבנון, על גבול סוריה, מדרום לבעלבק. אין אנו יודעים בדיוק היכן. כי זה אזור הררי ומדברי, וכל מבואותיו שמורים. קרוב מאוד לוודאי, ששם נמצא גם המטה של שיידמאן, ושם מוחזקות ארבע בנות הערובה.

„עכשיו אתה יודע כל מה שאני יודע. אני מקווה שזה יועיל לך. נתראה במרכז האו"ם בניו־יורק".

נותרו עוד ארבע שעות עד לנחיתה, ומרטן ניצל אותן לחקור את הלן. לא בלי היסוסים סיפרה לו על פטריס טיבו, מאהבה של סבין פארוז', ואיך עלה הבחור על 'רוזבאד' ערב החטיפה.

המטוס היפאני נחת במועד בנמל האוויר הקנדי. יותר מ־100 כתבים חיכו לו משעות הבוקר. סוכנויות הצילומים הגדולות הציבו צופים על הגשר הארוך של המסוף הבינלאומי, וכתבים התרוצצו במסופים של כל החברות.

ביקורת הדרכונים והמכס בארה"ב גמישה פחות מבאירופה, ובעת הסידורים הפורמאליים הכירו את הלן. ביציאה הסתער צבא הכתבים והצלמים על הלן ועל לורן, ואך בקושי הצליחה המשטרה לפלס להם דרך אל המכונית של הקונסוליה הצרפתית.

כדי לשמור את מקומם של מרטן והלן בסוד זמן רב ככל האפשר, העמידו לרשותם דירתו של ידיד אישי של סינאטור דונבן. נהג הקונסוליה נסע לשם בדרך העקיפין.

מן הדירה חייג לורן אל קולונל דה־סביניי בפאריס ואמר בלי שהיות:

„הידעת שלסבין פארוז' יש מאהב?"

„לא היה לי מושג".

„עכשיו עלולה המשטרה לתחוב את אפה לענין. שמו פטריס טיבו, מרצה לפילוסופיה 'פרוגרסיבי', עלה על הספינה ערב החטיפה, בלי שום חשאיות, והניח אחריו צרור שלם של עדים. זה חשוד ממדרגה ראשונה. מסתבר שהמשטרה תפסה אותו ומסתירה את הדבר".

„אתקשר עם השר — אמר סביניי בחריקת שיניים. — אם זה מתחיל כך, לא נצא מן הענין... ביחס לועידה: נציג בריטניה יהיה סר אדמונד ויצ'רלי, נציג ארה"ב — ריצ'ארד סונדרס, נציג גרמניה — ידידך הנס שלוס. מי המשקיף מישראל, אינני יודע".

„אני יודע — זה המלך. הוא נסע איתי. אשלח לך דו"ח. הועידה עומדת להיפתח בעוד פחות משעתיים במרכז האו"ם".

פאטריס טיבו, מאהבה של סאבין פארוז', נעצר שעות אחדות לפני שיחרורה של הלן, בעקבות תלונתה של אלמנת הימאי בריין ג'וזמן, מנרצחי רוזבאד. מן הדברים שאמר לבעלה שעות אחדות לפני שנרצח, זכרה את שמו, שנפגש עמו, ושהוא מרצה לפילוסופיה. מפקח המשטרה לה־ברטון, הוצרך לשעות בלבד כדי למצוא את פאטריס.

תיקו של הבחור, שהיה ידוע למשטרה כפעיל שמאלני קיצוני, היה גדוש עובדות שיכלו להביא את המשטרה לכלל חשד מוטעה, כי הוא הוא ראש החשודים.

כשהתפרצו השוטרים לביתו של פאטריס באקס־אן־פרובאנס, כדי להובילו לפאריס, לא היה הבחור מופתע. להיפך — הוא שמח: עתה הגיעה שעתו לשים את המשטרה לקלס, לחשוף לעיני כל טימטומה, ולערער באופן זה את המערך של כל המשטרים הקאפיטאליסטיים. הוא אף קיווה שיענו אותו — או אז יוכל לתאר בספר לעיני העולם כולו את רשעותם של המשטרים האלה.

המפקח לה־ברטון חשש במקצת מפני הקנאות של טיפוסים כפאטריס טיבו, והחליט, כי חקירתו תיערך בצורה שלא תתן מקום לשום קובלנה.

אולם פאטריס סיגל לעצמו מלכתחילה שיטת של תשובות שנועדה להביא את המפקח ואת עוזריו, שהשתתפו בחקירה לכלל התרתחות. עד מהרה, על אחת מתשובותיו של פאטריס, הגיב מפקח שני:

„בן־הזונה הזה לומד במילגות מכספי המסים שלנו", והנחית לו סטירת לחי מצלצלת.

„חדל, גראנוואל — השתגעת?" שאג לה־ברטון.

פאטריס חשש שתוכניתו תיכשל. מה יהיה אם לא יוסיפו להכותו? הוא נדבר עם עוזרו פיליפ דישמן, שאם ייעלם, יארגן מיד הפגנה גדולה של סטודנטים שידרשו את שיחרורו של טיבו — וכדי שתוכניתו תצליח הוא זקוק לסימני מכות בעת שיחרורו.

פאטריס קם פתאום, ובתנופה אחת הפך את המכתבה, שמאחוריה ישב לה־ברטון. בו ברגע שאחד השוטרים רצה לתופסו, הסתובב בזריזות ותקע את ברכו הימנית במפשעתו. אחר כך תפס כסא, נשען בגבו אל הקיר, ושלוש פעמים הדף את אנשי המשטרה המסתערים עליו. בפעם הרביעית תפסוהו וירד עליו מטר של מכות, עד שהתמוטט, פניו פצועים וזבים דם.

דישמן לא התקשה לארגן הפגנה גדולה של סטודנטים באקס־אן־פרובאנס בשעה שש בערב. פאטריס טיבו היה מורה מקובל על 80 אחוז מן הסטודנטים שלו. בשעה 5.45 ישב במרפסת של בית קפה מול מקום התכנסות המפגינים. הוא ידע כי הכתבים יבואו. ואכן עברו שתי דקות והופיע קאראסו הזקן, הכתב של „לה פרובאנסאל" באקס, ועמו צלם. ושאל: „מה הדיסה הזאת, דישמן?"

„אני לא אבזבז זמן על עמוד הכרוניקה של 'פרובאנסאל'. אני מוכן לתת לך ראיון בשביל תחנת השידור „אירופה 1"."

קאראסו, ששימש גם כתב מקומי של רשת השידור הזאת, שלח להביא רשמקול, ודישמן סיפר:

„הבוקר נעצר פאטריס טיבו, מרצה־אסיסטנט לפילוסופיה באוניברסיטה, בביתו בעיר. הוא אמר לי כי מעצרו צפוי, והוא יתקשר אתי לכל המאוחר כעבור ארבע שעות. כיוון שלא התקשר, סימן שמונעים אותו מכך, ואנו חושדים שחטפו אותו. למעשה, זה שנים אחדות הוא קשור קשר אינטימי עם סאבין פארוז', ובמקרה נמצא על סיפון 'רוז־

(סוף בעמוד 43)

הממשיכים

האב האדריכל אריה שרון
יותר ממאה פרוייקטים

הבן אלדר שרון
מהפכנות דרושה גם בארכיטקטורה

אב ובנו ליד שולחן שירטוט אחד

מאת לוי יצחק הירושלמי

הם לא רק עוסקים במקצוע אחד, אלא גם מקיימים שותפות ביניהם, סמוכים על שולחן עבודה אחד. תוך כדי כך יש ביניהם ויכוחים, לפעמים גם חיכוכים. אך כולם ממוקדים בתחום המקצוע — ותמיד הם משכילים להיעצר לפני „הקו האדום" והרגשות המשפחתיים המפעמים בהם אינם נפגמים.

השניים הם האדריכלים אריה ואלדר שרון. הבן, אלדר, אומר בגלוי: „בתחילה היה לי קשה לעבוד עם אבא. בראשית דרכי במקצוע עבדתי אצלו תקופה מסויימת — ועזבתי. אבל בסופו של דבר, חזרתי אליו. גם אם יש ויכוחים — אנו מצליחים לשכנע זה את זה. סוף־סוף, העניין הוא הקובע והמכריע. פעמים אני מוותר לו — גם בגלל כבוד אבא, גם בגלל ותקו ונסיונו במקצוע. ובסופו של דבר אבא מעודד צעירים".

אם לשפוט לפי מרצו והיקף עבודתו — גם אריה שרון עצמו, שנולד לפני 74 שנים ביארוסלאב שבפולין (גאליציה), הוא צעיר. יום עבודתו של זקן האדריכלים בארץ הוא הרבה מעבר לשמונה שעות. מדי בוקר, בשעה 7.30, הוא מגיע למשרדו ושוקד על הפרוייקטים ועוסק בעניינים אחרים 10—12 שעות ביממה, לפחות.

יותר ממאה פרוייקטים (וכל אחד הוא יותר מבניין בודד), מהם כ־30 גדולים וידועים, תיכנן וביצע האדריכל אריה שרון (לעתים — בשותפות עם אדריכלים אחרים) ברחבי ארץ־ישראל. הם ניצבים בערים ובקיבוצים בדמות בתי־חולים („בילינסון", באר־שבע, מרכז רפואי של תל־אביב), מעונות־עובדים, בנייני־ציבור („בית לסין", מכון לחינוך גופני על־שם ד"ר בירם בחיפה, בניין „אהל", בית הסוכנות היהודית בתל־אביב, „בית ברנר", בית־הספר לרפואה בתל־אביב, בניינים באוניברסיטה בירושלים ובמכון וייצמן, בית המרכז החקלאי, „בית אמריקה"). עבודותיו זיכו אותו גם בפרסי־יוקרה ישראליים ובינלאומיים.

השאיפה להתרומם לגובה

עבודתו הראשונה כאדריכל עשה דווקא מחוץ לגבולות הארץ — בברלין, כאשר היה מוסקד על בנין בית־ספר שנבנה על־ידי האיגודים המקצועיים. הקשר ההדוק שלו עם איגודים מקצועיים — או עם ההסתדרות הכללית של העובדים — נשמר כל שנותיו בארץ.

פעילותו של אריה שרון אינה מצטמצמת בארץ. הוא פורש כנפיו על פני ארצות רחוקות. בין השאר, תיכנן (תיכנון כללי) את בנייניה של אוניברסיטה אחת בניגריה ובניין בית חולים, וכן את ביתן ישראל בתערוכה העולמית בבריסל וב„אקספו" 67 במונטריאול. הוא השתתף בוועידות בינלאומיות במוסקווה, בלונדון, ובהאוואנה, הרצה על תיכנון בתי־חולים בארצות מתפתחות וחיבר שלושה ספרים: „תיכנון פיסי בישראל"; „תיכנון בתי־חולים"; „תיכנון ירושלים" (העיר העתיקה). בכל אחד מחיבוריו טבוע חותם נסיונו האישי.

אריה שרון, שעמד חמש שנים (עם הקמת המדינה) בראש אגף התיכנון במשרד ראש הממשלה (ואחר־כך — במשרד הפנים), ואף שימש זמן קצר יועץ לבניית שיכונים באיראן. נמנה בשנים האחרונות עם ראשי הצוות המתכנן את תכנית המיתאר של ירושלים.

יש לו השקפות מוצקות בענייני ארכיטקטורה. אך הוא ניתן גם לשיכנוע. בשעתו נמנה עם המתנגדים להקמת גורדי־שחקים בארץ. בסימפוזיון שנערך לפני עשר שנים אמר: „בירושלים לא כדאי לבנות לגובה, כי היא עיר של גבעות יפות; בחיפה — לא יפה לבנות לגובה, משום שנשקפת לה סכנה של כיעור, באשר היא בנויה כולה על מדרון ואתה רואה בה כל בית; גם בתל־אביב, שהיא עיר שאפשר לבנות בה מגרדי שחקים, אין הדבר רצוי כל־כך". אך דומה, כי במרוצת השנים שינה מעט את דעתו. הראייה: הוא עצמו תיכנן בניינים רבי־קומות בתל־אביב. באותו סימפוזיון, לפני עשר שנים, הוא גם העיר: „שאיפת האדם מילדות היא להתרומם לגובה". בשאיפה כזאת — קשה, כנראה, להילחם.

מהפכנות באדריכלות

בנו־בכורו, אלדר, יליד תל־אביב (1933), בוגר הטכניון (1956), רואה עצמו כמהפכן באדריכלות. ואמנם, הוא לקח חלק פעיל בכמה „מערכות ארכיטקטוניות" — יחד עם פריפי־נוימן והאדריכל חקר. ביניהם בית עירית בת־ים, בית דובינר ברמת־גן ומועדון הים־התיכון. אם אין כאשרותו, מטעמים אלה או אחרים, לעמוד על שלו בכל עניין — אין הוא זונח את השקפתו הבסיסית והוא נשאר צמוד לה. הדבר מוצא את ביטויו בעבודות שהוא שוקד עליהן — לא באופן תכליתי, ובוודאי לא לביצוע מיידי — בשעות הפנאי שלו, בתקווה ש„משהו מזה עוד יתגשם".

משפחת שרון, אשר לה שני בנים (הבן הצעיר, יורי, הוא דייג), מתגוררת בבית משפחתי משותף ברחוב הירקון — מול הדשאות המטופחות של גן־העצמאות, הנשקפות מן המרפסת רחבת־הידיים. הבית הוא יוצא־דופן באזור זה, ששימש בעבר שכונת־פועלים (ט׳) ומהווה כיום רובע של מלונות־פאר ודירות־יוקרה. על הבית מנצחת האם, חיה שרון (שחקנית „אהל" לשעבר). הוא דו־קומתי ומטופח בחיצוניותו ובפנימיותו. ה„פירמה" מחייבת. כיה גם שיש במשפחה גם אדריכלית־פנים — אילנה, רעייתו של אלדר ואם שלושת ילדיו.

ויכוח בקיבוץ גן שמואל

אני: מתי החלטת ללמוד ארכיטקטורה, ולמה?

אריה שרון: נמשכתי, אולי נסחפתי, לבניין מגיל עשר. לא רציתי ללמוד בגימנסיה, אלא דווקא בבית־ספר ריאלי. כיוון שאבי היה בעל אמצעים, השפיעה עלי אמא, שאלמד תחילה בגימנסיה, ואם ארצה, אוכל לפנות אחר־כך ללימודים ריאליים ולהיות מהנדס. בגמר לימודי בגימנסיה נסעתי לברנו שבצ'כוסלובקיה והתחלתי ללמוד ארכיטקטורה. אך כיוון שהקבוצה שלי מ„השומר הצעיר" נסעה לארץ יצאתי לווינה ומשם המשכתי יחד עם הקבוצה לארץ־ישראל. כל הזמן רציתי רק לבנות. אני זוכר שבימי מלחמת העולם הראשונה בנו ביארוסלב שוק מבטון־ברזל. זה היה חידוש באותם ימים והתרשמתי מאוד כמראה עיני.

וזכורני לאחר שנים ויכוח בקיבוץ גן־שמואל. חברי בקיבוץ אמרו לי: „האם באת ארצה כדי לבנות? צריך להיות חקלאים". אמרתי: „לי אין סבלנות לנטוע ולהמתין חמש שנים ולראות אם יצליח. בבניין — זה שונה. בבוקר מתחילים לצקת קירות ובערב זה גמור ולמחרת מורידים את התבניות ורואים אם זה הצליח, או לא". החברים הסכימו, שגם זה חשוב בשביל בניין הארץ. בנינו רפת. הייתי רכז הבניין במשק. הייתי גם המתכנן וגם הבנאי של כמה בניינים, בלי דיפלומה של מהנדס ובנאי.

אני: אלדר, מה משך אותך למקצוע זה? גם אתה אהבת בניין מגיל ילדות, או שהרגשת צורך להמשיך בדרכו של אביך?

אלדר שרון: גדלתי בתוך זה. בימי החופשות שלי עבדתי במשרדו של אבא כדי להרוויח קצת כסף. הבית מלא ספרים ורישומים. בגיל 16—18 התעניינתי הרבה במדע ובאמנות והיה נראה לי שהארכיטקטורה ממזגת מדע ואמנות. המציאות לימדה אותי, כי אמנם יש בזה משהו, אך לא בדיוק כפי שדמיינתי לעצמי. בשנות בחרותי חשבתי, שאדריכלות פירושה יצירת בניין יפה וטוב שנעים לגור בו. היום אני רואה, שיש אספקטים נוספים רבים שהם מעבר למדע ואמנות.

מקצוע אחד, משרד משותף ובית משותף לאב ולבן האדריכלים אריה ואלדר שרון, הנראים בתמונה כשהם שוקדים בצוותא על תכנית אחת.

גוף או נשמה

אני: מהי ארכיטקטורה בעיניכם — מסגרת, או תוכן? מה העיקר — ליצור מסגרת, כלומר גוף, או למלא אותה בתוכן, כלומר נשמה?

אלדר שרון: העיקר — ליצור מסגרת, אך היא צריכה להיות כזאת שתאפשר צמיחת תוכן. אם אתה הולך לתכנן בית, או שכונה, או עיר, אתה חייב להבטיח, קודם כל, את הנשמה. במסגרת חייבת להיות רוח־חיים עוד לפני שאנשים באים לגור בה, או לפעול בתוכה. המבנה הפיסי כשלעצמו — בהכרח שתהיה בו נשמה. ראה, למשל, את בנייני המינזרים בלאטרון ובאזור ירושלים. הם נבנו למטרה מוגדרת. אך אפילו ייצאו הנזירים והנזירות מהבניינים האלה ויאוכלסו שם אנשים שונים — האופי הייחודי שלהם יישמר. או קח, למשל, את שכונת הארמנים בעיר העתיקה בירושלים. יש בה אווירה ואופי של מערך אחד. מי שלא יגור שם — האווירה והאופי יישמרו. לעומת זאת, רוב השיכונים הנבנים בארץ הם, לצערי הרב, חסרי הרוח הזאת. אלה מסגרות בלבד בדמות תיבות והן לא יכולות להצמיח תוכן. הן חסרות נשמה.

אני חושב, שארכיטקטורה מודרנית צריכה ללמוד ליקח מדוגמאות אלה ולאמץ יותר את הקו הייחודי. כלומר: לא לבנות מערכת של כבישים ובתים כפי שעושים בדרך כלל, אלא ליצור קבוצות של שכונות שהאדם הוא העיקר בהן תוך שימוש מכסימאלי בכל האמצעים הטכניים העומדים היום לרשותנו. לא לחזור לתקופה הרומאנטית נוסח הרובע הארמני, כי אם לשמור על הערכים האנושיים הגנוזים שם ויישומם תוך שימוש בכל האמצעים של העידן הטכנולוגי. מכאן, שאדריכל טוב חייב ללמוד כל הזמן את ההיסטוריה של החברה והבנייה במידה לא פחותה מאשר הישגי הטכנולוגיה. כל עיר היסטורית היתה מערכת של הולכי־רגל, כי לא היו מכוניות. כשבאה המכונית — הרחוב של הולכי־רגל, שהיה ברוחב של 4—5 מטר, הפך לכביש של 30—40 מטר. התוצאה היא, שאנחנו מתכננים עיר למכוניות ולא לבני־אדם. במאמץ לא רב אפשר ליצור אותה עיר קלאסית של הולכי־רגל כשהמכוניות נמצאות במגרשי חנייה תת־קרקעיים.

אני: אתה, כזקן האדריכלים בארץ, שותף להשקפה זו של בנך?

גם מסגרת, גם תוכן

אריה שרון: הארכיטקטורה בעיני היא גם תוכן, גם מסגרת וגם התחשבות עם כל הגורמים האנושיים. אם אני מתכנן וילה עלי לדעת לא רק כמה אנשים יתגוררו בה ומה הרכב המשפחתי, אלא גם את מנהגי המשפחה, נטיותיה, הרגליה וכיוצא באלה כדי ליצור את האווירה המתאימה. האנגלים אומרים לא רק House, אלא גם Home. אם אני מתכנן שכונה — הרי נוסף לערכים האנושיים אני חייב לראות את הערכים החברתיים והתרבותיים של החברה. בשבילי — ולא רק בשבילי אלא בשביל החברה הצומחת מהר ובונה מהר — העיקר היום הוא ליצור מסגרת ליחיד ולחברה. האתגר הגדול בגן־שמואל, לפני עשרות שנים, היה לא רק לבנות דירות, רפתות, לולים, אלא להגיע לקומפוזיציה כלכלית־חברתית שלימה לאותה קבוצה שמלכתחילה בנתה חצר סגירה בחומה: בנייני משק מצד אחד ומולם בנייני מגורים. שיחק לי מזלי במעונות־עובדים, ששאיפתה של חברת „שיכון" דאז, בהנהלת זליג לבון, ליאו קרמן ואברהם זברסקי, היתה מקבילה לשאיפתי: לא רק לבנות 200 דירות, אלא ליצור שכונה עם שירותים — כמו גני־ילדים, אולמי תרבות, צרכניה וכדומה — מעין מרכז חברתי־קהילתי. זה הדריך אותי בתיכנון — להשתדל ליצור מערכת בתים עם קשר פנימי־חברתי על־ידי חצר מרכזית בין הבתים. הבנייה האחרת בתל־אביב היא בית ליד בית, ללא מרחבים משותפים.

אני: אתה שמרן בארכיטקטורה?

אריה שרון: עד היום נשארתי פרוגרסיבי לוחם, אם לא אבנגרדיסט לוחם — אולי בני הוא כזה.

אני: במה מתבטאת הפרוגרסיביות המלחמתית שלך?

אריה שרון: זה מתבטא בכך, שבאותם מפעלים ארכיטקטוניים נרחבים שאני בונה — עם בני ועם אחרים — כמו בתי־חולים, בנייני אוניברסיטה, או שכונה — בראש וראשונה אני מחשיב את תכנית־האב כמסגרת כוללת למילוי כל הפונקציות הפיסיות, החברתיות והתרבותיות. המלחמה שלי היא על המערכת בשלימותה — לא רק בתיכנון, אלא גם בביצוע. אין לי עניין לבנות היום מספר בנייני־מגורים, אך יש לי עניין רב ליצור שכונה שלימה עם מערכת־חיים שלימה.

כל הארץ — שיכון אחד

אני: אלדר, אתה מהפכן, או הולך בתלם אביך?

אלדר שרון: אני חושב, שאני מהפכן. אני לא שבע רצון מהדרך בה בנינו — וממשיכים לבנות — את הארץ. בנינו שיכונים. כל עיר ותיקה וחדשה נוזלת החוצה ומתפשטת על קילומטרים רבים. התוצאה: כל הארץ נהפכת לשיכון אחד גדול. הערים נראות כערי שינה ולא כמקומות של חיים. בוא נראה מה נעשה בארבע ערים: ירושלים, תל־אביב, חיפה ובאר־שבע. ירושלים מתפשטת עד ראמאללה מזה ועד בית־לחם מזה. תל־אביב מתפשטת עד נתניה בצפון ורחובות בדרום. חיפה מתפשטת עד עכו בצפון ועתלית בדרום. באר שבע, שהיא עיר חדשה לגמרי, הולכת באותו כיוון. לדעתי, היינו צריכים להשאיר כל עיר בגודל סביר שהולך־רגל יוכל לעבור אותה ולבנותה פנימה ולא חוצה. כבר איחרנו הרבה. אך לפחות עכשיו צריך לעצור התהליך זה ולהתחיל לבנות **פנימה**. גם היום אפשר למצוא בתוך הערים הרבה שטחים שניתן לבנותם מחדש ולאכלסם בצפיפות גדולה יותר — תוך הבטחת שירותי־ציבור ושטחי־ציבור נאותים. יש שכונות־מגורים שכבר אינן משמשות למגורים, אלא למשרדים. על־ידי תיכנון נכון ונועז אפשר להרוס אותן ולבנותן מחדש כדי שישמשו גם למגורים וגם לצרכים עירוניים אחרים. אני רוצה לבנות שכונות חדשות ב**לב העיר** — במקום מחוץ לעיר. היום התהליך הוא הפוך.

כשאתה בונה 5000 יחידות־דיור מחוץ לעיר — פירוש הדבר: 5000 מכוניות הנוסעות הלוך־ושוב וסותמות את החיים בעיר. אם יבנו אותן יחידות באמצע העיר — למשל, בפרישמן ובדיזנגוף, שנבנו למגורים ומשמשים עתה למשרדים, או לשירותים שונים — ניתן לעשות תיכנון מחדש, אשר יפריד בין הולכי־רגל ומכוניות ויבטיח איכלוס רב יותר עם יותר רווחה. לא עושים כן, כיוון שחסרה אצלנו תודעה לגבי משמעותה של עיר כצורת־חיים.

אריה שרון: פעם היתה תודעה אידיאולוגית ליחידת שכונות. היום יש תודעה אחרת — להודיע על מספרים גדולים של יחידות־דיור.

אני: האם יש לך תפיסת מהפכנית גם בכל הנוגע למבנה הפיסי של הבית?

אלדר שרון: כן. התרחקנו מהמסורת הים־תיכונית של הבנייה. יש קופסאות סגורות שהאנשים חיים בפנים כשהרחוב הוא האוייב. תיכנון הבית של דובינר ברמת־גן, למשל, שונה. הוא נותן לכל דירה שטח חוץ כמו פנטהאוז ומצד שני הוא יוצר

(סוף בעמוד 35)

בן־האיכרים השוודי, שזכה בפרס נובל לספרות ונפטר בימים אלה השתמש ביצירתו במוטיבים יהודיים - במאבק נגד כוחות־אופל, בעד ההומאניזם ואידיאליזם

מאת משה דור

פר לאגרקוויסט, חתן פרס נובל לספרות לשנת 1951, שהלך בימים אלה לעולמו, איננו בדיוק בלתי־ידוע בעברית: שניים מבין הרומאנים שלו — המפורסמים שביניהם — תורגמו ללשוננו („הגמד" ו„בר־אבא"). אני נזקק לביטוי הזהיר „איננו בדיוק בלתי־ידוע" מפני שאינני יודע בדיוק עד כמה הוא ידוע, אולם יש בכך לפחות קורט של נחמה, הגורע מחריפותה של אי־הנחת שבכתיבת פוסט־מורטם על־אודות יוצרים דגולים.

זאת ועוד: „בר־אבא" של לאגרקוויסט הוסרט — פעמיים: האחת בשוודית, בידי אלף שייברג, בן־עמו של הסופר; והשניה בידי ריצ'ארד פליישר האמריקני. לא ראיתי אף לא אחת משתי הגירסאות (השוודית היא משנת 1953 והאמריקנית משנת 1962) ולא אוכל להעיד על איכותן. אך בתוצרת ארה"ב מילא אנטוני קווין את תפקיד בר־אבא, ויחד אתו שיחקו סילוואנה מאנגאנו, קטי חוראדו, ארתור קנדי וג'ק פאלאנס. ייתכן, שמי שלא קרא את לאגרקוויסט, ראה לפחות את המוצר שהפיקו דינו דה לאורנטיס וריצ'ארד פליישר, ומשהו משל הענק השוודי הגיע אליו, אם גם בדרכי־עקיפין. סוף סוף, דרך הרוח מי יידע.

„אתיאסט דתי"

בר־אבא הוא אותו שודד וגנב, שהמון־העם היהודי חנן אותו, בהשתמשו בזכות שהעניק לו הנציב הרומי. אך בעשותו כן, גזר מיתה על ישו הנוצרי. הוא, בר־אבא, עומד במרכז הרומאן הנפלא של לאגרקוויסט — מוזר, ימים אחדים בטרם מת הסופר. שבתי וקראתי את „בר־אבא" בתרגומו האנגלי — שפורסם שנה אחת לפני שקיבל המחבר את פרס נובל לספרות.

נוכחתי שוב עד מה צדק אנדרה ז'יד, שקשר כתרים לרומאן, ובין השאר כתב עליו לאמור: „אמת־מידה להצלחתו של לאגרקוויסט היא העובדה, שעלתה בידו לקיים במידה כזאת את שיווי־מישקלו על החבל המתוח על־פני התהום האפלה הפעורה בין עולם המציאות לבין עולם האמונה". לאגרקוויסט, כידוע, כינה את עצמו בשם „אתיאיסט דתי" או „מאמין ללא־אמונה".

גם דב גם אחשוורוש

תאמרו: מוטיב יהודי, ואמנם, פר לאגרקוויסט נדרש ביצירתו פעמים אחדות למוטיב הזה. ברומאן „אבן החכמים" (1947) עניינו רב ואלכימאי, המייצגים את המזרח והמערב ומחפשים את המפתח לאושרו של המין האנושי, ויש בו תיאור נוגע־ללב של חיי היהודים בעיירה אירופית, שממנה מגרשים אותם — רמז לרדיפות היהודים בתקופתנו — אחרי דורות של ישיבה בה. נושאם של שני רומאנים, „הסיבילה" (1956) ו„מות אחשוורוש" (1960), הוא אחשוורוש, „היהודי הנצחי". ב־1964 יצא רומאן העוסק אף הוא בבעיות הדת, „ארץ הקודש".

בארץ־הקודש ביקר לאגרקוויסט פעמיים. פעם ראשונה היה הדבר ב־1933, בשעה שהיה משוטט בארצות הים התיכון, ואילו ב־1950 עשה כאן שלושה ימים בלבד. ראוי לציין, שהוא לא התעניין בערים הגדולות, אלא דווקא בקיבוצים ובקליטת העליה החדשה. יודעי־דבר מספרים, כי מה שראו עיניו ושמעו אוזניו, עשה רושם גדול ועמוק.

הגמד - קללת המאה

„בתוך גופה של ספרות, שברובה נתעסקה ברקע הלאומי, בציור אורחות־החיים של שטוקהולם ובכפר השוודי, ולהוציא את ניצולו של העורק הלירי העשיר, בפולקלור ובפאנטאסיה אפית", כותב המבקר הצרפתי לומיין מורי, „ניצב פר לאגרקוויסט, למן ימיו ,האכספרסיוניסטים' הראשונים, כנציג של אינטלקטואליזם. שבדוניה לו עצמו נשאר מעט מרוחק ונאצל, אדיש במידת־מה לשיטות הקולניות של הפירסומת המודרנית".

מורי ומבקרים אחרים, בני לאומים שונים, חולקים כבוד לשיעור־קומתו של לאגרקוויסט בין סופרי סקאנדינאוויה, ובה־בעת מצביעים על העובדה, שמחוץ למדינות הצפון כמעט שלא היה מוכר, עד שניתרגם „הגמד" שלו לאנגלית. ברומאן זה, שראה אור ב־1944, הרקע הוא ימי הרנסאנס, אבל הדמות העיקרית, גמד חצרו של הנסיך, הריהי התגלמות הרשע, המנסה להשמיד את הטוב והיפה. במלים אחרות: לאגרקוויסט ביטא, בדרכו שלו, את קללת המאה העשרים, שהגיעה לשיאה בנאציזם. הגמד שונא כל מה שיש בו ניצוץ של חיוב, של טוהר, של אמנות. הוא מתעב ילדים, בעלי־חיים. מוסיקה וציור, ואין אמצעי פסול בעיניו כדי לחרחר ולשסות, לזרוע שנאה ולחרבות יסורים. ואין רצוי בעיניו מן המלחמה, השמה קץ למאמצים להגיע לידי איזה מודוס־ויוונדי של שלום: „עכשיו שוב אנו חיים אחרי תקופת המחנק הזאת, בה לא נתרחש דבר ובעל־כורחנו הסתפקנו במלאנו אותה קישקוש שאין לו סוף, טוב שניתנו לבריות עניינים אחרים לענות בהם".

מאבק פעיל

ארבע שנים לפני פירסום הרומאן המצויין הזה נבחר לאגרקוויסט לחבר האקאדמיה השוודית. הוא היה אז בן 49 וכבר זקף לזכותו שנים של מאבק אקטיווי נגד כוחות־האופל, בעד ההומאניזם ואידיאליזם אנושיים. אני רואה בכך, בהתעוררות זו של לאגרקוויסט — בארצו, בזמנו ובין עמיתיו — אחד מהישגיו הגדולים ביותר. אפשר, שהמלחמה של לאגרקוויסט נגד הטוטאליטאריות והגזענות, למן ראשית שנות השלושים ואילך, כאשר אירופה היתה למירמס לרגלי הבארבארים החדשים, והדימוקראטיות הוותיקות ביקשו להתפשר עמם בכל מחיר — והרוחות הרעות נשבו גם במכורתו שלו — ראויה לציון גם מפני שהוא לא הניח לה לשבש את כלי־אמנותו.

האמנות לא נשתעבדה לאידיאה מתוך ביטול עצמי. אלא נתרקמה בה והיתה אתה לאחדים, בהקפידה על העיקרים האסתטיים שיהיו נר לרגלי היוצר, ובנחלה נצחונות שהם, בעת ובעונה אחת, אנושיים ואמנותיים. זאת אף זאת. לגבי פר לאגרקוויסט היה במערכה הזאת משום חידוש והתחדשות של עצם כתיבתו, שכבר קבעה לעצמה דפוסים רוחניים משלה.

בן־זקונים למשפחת איכרים

לאגרקוויסט נולד בווקשה, במחוז סמאלאנד, ב־23 במאי 1891, הצעיר בשבעת אחיו, בן־זקונים למשפחת איכרים. בבית הוריו קיבל חינוך דתי שמרני, שנשאר מקור הפשטות והכנות התמימה האופייניות ליצירתו, אך גם הושפע מזרמים קיצוניים שונים, לרבות בימי לימודיו בפאקולטה למדעי־הרוח של אוניברסיטת אופסאלה. ראשוני שיריו פורסמו ב־1912 בעתון סוציאליסטי. אותה שנה פירסם גם את ספרו הראשון, סיפור בשם „אנשים", ולאחר שנה את הספר השני, „שני סיפורים על החיים".

תהליך השתחררותו מן המורשת הנוצרית הוחש על־ידי ביקורו בפאריס ב־1913, עם התוודעו אל הזרמים האנטי־נאטוראליסטיים, האכספרסיוניזם והקוביזם, ופירסם את מחברתו „אמנות המלה ואמנות התיאור". אשר בה דחה את הריאליזם, בחפשו צורת־ביטוי ספרותית שיהא בה מן הפשטות והנוקשות של הקוביזם. בתיאוריה זו מקופל סוד עוצמתו של סגנון לאגרקוויסט: בהירות בלא שמץ של הצטעצעות. אכן, אין כמעט בעיית אסתטית בתחום הספרות שהוא לא נאבק עמה ביצירתו, בין אם בתיאטרון — אגב, הוא היה ב־1919, מבקר־תיאטרון קבוע בעתון היהודי הגדול „סווינסקה דאגבלאדט" — ובין אם הסיפור הקצר, בין אם ברומאן ובמסה ההגותית ובין אם בשירה. חותם המאבק ניכר ביצירותיו שנתגלגלו בשלבים שונים. למן התעניינותו המוקדמת באמנות התיאטרון, בימים שבהם עשו קופו וגורדון קרייג את נסיונותיהם הראשונים, — התעניינות שהובילה למסקנות נועזות ובעלות משמעות בלתי־נפסדת — וכלה באותם מוצרים „בני־כלאיים", שלעתים פורסמו בו־זמנית בצורת רומאנים ומחזות — „האיש שחי שנית", „הגמד", „האיש ללא נשמה", „התליין", „נצחון באפילה" או „אבן החכמים". הוא עבר דרך ארוכה מילקוט־השירים „מועקה", הנושם את זוועות מלחמת העולם הראשונה (1916) והפסימיות המוחלטת — אחר השלמה כביכול עם מסיבות־החיים במחזה „החיוך הנצחי" (1920), שבה הפסימיות ומתגלית ב„סיפורים מרים" (1924) ובקובץ־השירים „ליד המדורה" (1932) — אל הרומאן „התליין" (1933, שהומחז שנה אחת אחרי־כן).

תחושת השואה

כאן אנו עדים להתעוררות המצפון הלוחם: לאגרקוויסט מוקיע את כוחה השטני של הרודנות ומזהיר מפני התמוטטות התרבות הממשמשת ובאה. אם בראשית המחזה, בפונדק של ימי־הביניים, יראים הבריות מפני התליין, שבעיניהם הוא סמל הפחד והמיתה, — בהמשכו, על רקע מודרני ולצלילי ג'אז, קיימת הזדהות עם התליין, הערצה לטירור. ואולי אפילו תפיסה אינטואיטיווית של השואה היהודית. מחזה זה, שיא הצלחתו הדראמאטית של מי שקנה לעצמו מקום בכותל־המזרח של התיאטרון השוודי, הוצג — בתרגום אנגלי — גם בלונדון של שנת 1935. אבל האוזניים היו אטומות...

„אילו כתב לאגרקוויסט", מעיד אחד מבני־הסמכא של הביקורת החדשה, „בלשון מקובלת יותר על הקוראים המערביים, היה זוכה, בלי ספק, למעמד של אחד ממורי ומגנו, אחד מאותם המעטים והנצרכים בקרב האנושות, המסוגלים להאיר את צעדינו מבעד לחשיכה המטורפת והמעיקה של עולמנו". הלא לאגרקוויסט, בהתמודדותו המתמדת עם נפשו שלו, אף הגיע ממחוז היאוש הגמור אל האמונה באפשרות נצחונה של הרוח האנושית, ולוא גם בתנאים מדכדכים. ובתוחלת חתירתו של עולם בלא־דת לשמור על כבודו של האדם. „במהלך... הקרב שאין־לו־קץ להגיע אל אותה ממלכת המחשבה, שבה יכולה הרוח למצוא את תכליתה הסופית", ובמקום שבו שלטת הידיעה, כי מתו כל האלים, לקיים את גחלת המרידה נגד האבסורד וקבלת־הדין. לא בכדי ניתן לו פרס נובל לספרות „על כוחו האמנותי ועל העצמאות המושרשת עמוק ביצירותיו, המתאמצות להשיב על שאלות האנושות הנצחיות".

כאשר שמעתי על מותו של פר לאגרקוויסט, חזרתי ועיינתי, בדרך הטבע, ב„בר־אבא" שהיה תחת ידי — ביקוריו של המחבר בארץ־ישראל ודאי הועילו לממשות הנופים שצייר, כדרך שסייעו לתומאס מאן בבואו להעלות על הכתב את „יוסף ואחיו" — אבל קראתי גם ב„סיפורים מרים" שלו. לא היה טוב מזה להמחיש לי־עצמי את הדרך שעבר לאגרקוויסט. הנה כי כן, מסתיים הסיפור „אבא ואני" בשורות הבאות:

זינק בוער לתוך האפילה

„רועד הייתי מכף־רגל ועד ראש. לי נועד הדבר — למעני. ניחשתי מה כוונתו. זה היה כל הפחד שיפול בחלקי, כל הבלתי־ידוע; כזה יהיה העולם המצפה לי, והחיים המוזרים אשר אחיה; לא כחייו של אבא. שבהם הכל ידוע ובטוח. הוא לא היה עולם ממשי, או חיים ממשיים — הוא פשוט זינק בוער לתוך האפילה שלא היה לה קץ".

והרי זה „רק" תיאור של טיול שמטיילים האב ובנו. ובסופו יורדת החשיכה, ובחשיכה עוברת רכבת ונבלעת בה לאין־שוב...

ואילו „בר־אבא" סופו שונה שינוי מהותי: נפתולי הליסטים, אשר ישו נצלב תחתיו, נתמים אף הם על הצלב — נפתולי־גוף ונפתולי־נפש הכרוכים אלה באלה — אבל הקץ איננו אחרית שאין אחרית ולא כלום, כליון הבשר שאין בו נשמה. „רק בר־אבא נותר תלוי שם לבדו ועודו חי. כאשר חש שהמוות מתקרב, אותו מוות שהוא נתיירא תמיד מפניו, אמר אל־תוך האפילה, כאילו היה מדבר אליה:

„—בידך אפקיד רוחי".

„ואז נפח את נשמתו".

כך מתרשם הצייר לואי גלאצמאן מגיבורי הסרט „בר־אבא" של ריצ'ארד פליישר: אנתוני קווין, המגלם את בר־אבא, וסילוואנה מאנגאנו.

„הנשר

נחת!"

לפני חמש שנים דרכה לראשונה כף רגלו של האדם על הירח — ומאות מיליונים בכל רחבי העולם עצרו נשימתם. כיום שוב אין מיבצעי החלל מלהיבים את דמיונם של הבריות — על אף משקלם הרב של ההישגים המדעיים והטכנולוגיים הקשורים בהם

מאת אברהם פלג

כמה אנשים בעולם המסוער זוכרים שבימים אלה מלאו חמש שנים לכיבוש הירח?

ב־21 ביולי 1969, בשעה 10 ו־17 דקות ו־42 שניות לפי שעון ישראל, שידר אל כדור הארץ מפקד החללית האמריקנית „אפולו 11", ניל ארמסטרונג, בקול יציב וצלול (אף כי הדופק שלו היה 156 פעימות בדקה):

„או־קיי — יוסטון. מנוע כיבוי. כאן בסיס השלווה. הנשר נחת".

ועל כך באה התשובה ממרכז הבקרה ביוסטון: „נשר, אנו קולטים אתכם. אנו נושמים שוב"...

במשפט זה אצורה כל אותה דרמה מרטיטה שמאות מיליוני בני אדם ברחבי תבל עקבו אחריה בנשימה עצורה. כמה מאותם מאות המיליונים עדיין נותנים דעתם על מאורע זה והשלכותיו? מאורע רודף מאורע וכיבוש הירח נדחק מעל דפי העתונות וגלי האתר. חייו של צ'ארלס לינדברג, האיש הראשון שחצה את האוקיינוס באווירון, למשל, הוסיפו להעסיק שנים רבות את האמריקנים ואף שימשו נושא לספרים וסרטים רבים. לא שמענו שכגון זה היתה נחלתו של ניל ארמסטרונג. שנתיים שלוש אחרי כיבוש הירח נולד בארצות הברית המושג „מובטלי אפולו" — אלה הם מאות ואלפי מומחי החלל שהפכו למובטלים — ואין זוכרים לו אפילו לטובה, לנשיא ניכסון, שבימי נשיאותו כבשו האמריקנים את הירח.

צעד קטן וצעד גדול

אלא שבכל אלה אין כדי להעיד על המקום האמיתי שיתפוס כיבוש הירח — בהיסטוריה. שעת הערכת עוד תבוא ואילו כיום ראוי לחזור ולשחזר את הדקות הראשונות בהן הציג לראשונה בהיסטוריה אדם את כף רגלו על גרם שמימי אחר.

למחרת יום הנחיתה, ב־22 ביולי, בשעה 04.56, 109 שעות ו־42 דקות מאז השיגור מקייפ קנדי — הציב האסטרונאוט, אזרח בן 38, ניל ארמסטרונג, את כף רגלו על אדמת ים השלווה של הירח. אחריו ירד בסולם תא־הנחיתה האלוף־משנה בחיל האויר בן ה־39, אדווין אולדרין. אותה שעה ריחף מעליהם האסטרונאוט השלישי מייקל קולינס, אלוף משנה בן 38 מחיל האויר האמריקני, בחללית־האם „קולומביה", אשר הביאה ←

האדם על הירח: האסטרונאוט אדווין אולדרין בצילום ההיסטורי שצולם על הירח בידי חברו למסע ניל ארמסטרונג. ניל ארמסטרונג, מפקד החללית „אפולו 11", היה האדם שעשה את „הצעד הראשון" על הירח. בכותרת: סמל החללית.

„הנשר" — היה כינויו של תא הנחיתה המצולם כאן בחנותו על הירח. לפניו מתקין אולדרין מכשיר מדעי

העקבות והדגל: האסטרונאוט אולדרין ליד הדגל האמריקני שהוצב על הירח. ברקע נראים בבירור עקבות צעדיהם של האסטרונאוטים על אדמת הירח.

האסטרונאוטים והנשיא: הנשיא ניכסון מקדם פני שלושת טייסי החללית „אפולו 11" בשובם ממסעם ובעודם ב„הסגר". מימין לשמאל: אדווין אולדרין, מייקל קולינס (שנשאר בחללית האם והקיף בה את הירח) וניל ארמסטרונג, מפקד החללית.

את שלושת האסטרונאוטים — מהלך 400 אלף קילומטרים — מכדור הארץ. תא הנחיתה „נשר" של חללית זו, הוא אשר הונחת על הירח.

הרגע ההיסטורי בו הציגו שני האסטרונאוטים את כפות רגליהם על הירח הריהו מונצח על סליל הקלטה. להלן קטע מהשיחה שהתנהלה בין האסטרונאוטים למרכז הבקרה ביוסטון:

יוסטון: או.קיי. אנחנו יכולים לראות אותך יורד עכשיו בסולם.

ארמסטרונג: או.קיי. זה עתה בדקתי את העליה בחזרה לשלב הראשון הזה.

יוסטון: רות. אנחנו קולטים.

ארמסטרונג: זו קפיצה הגונה.

יוסטון: כאן יוסטון. פ־2 1/160 של שניה לצילום צל במצלמת הרצף.

ארמסטרונג: אני עומד בתחתית הסולם. הרגליים שקועות בקרקע בעומק של אינץ' או שני אינצ'ים בלבד. פני השטח עשויים גרגרים דקיקים מאד. זה כמו אבקה, אבקה דקיקה מאד.

עכשיו אני עומד לרדת מצלחת הרכב.

וכאן בא המשפט ההיסטורי שיצא מפיו של ניל ארמסטרונג כשהציב את כף רגלו (השמאלית) על קרקע הירח: „זהו צעד קטן לאדם אחד וצעד גדול לאנושות כולה". כאשר נשאל, לפני המסע, קברניט „אפולו 11": „מה תהיינה המלים הראשונות שלך על הירח?" השיב ארמסטרונג: „אחשוב על כך במשך שלושת ימי המסע".

אך ירדו מרכב החלל, ניגשו שני האסטרונאוטים להניח דיסקית זעירה בקוטר של ארבעה סנטימטרים על הירח. על דיסקית זו, בכתב מוקטן פי 200, נחרתו ברכות של 73 מנהיגי מדינות — וביניהן ברכתו של נשיא ישראל לשעבר מר זלמן שזר.

מסעות „אפולו"

אחרי „אפולו 11" הגיע תור נחיתתה על הירח של „אפולו 12" — מסע רב־הצלחה שגיבש את טכניקת המסעות אל הירח. והנה כאשר הדרך אל הירח נראתה כסלולה ובטוחה, בא כשלון המסע של „אפולו 13". חללית זו שוגרה אל הירח ב־11 באפריל 1970. יומיים לאחר מכן פקדה שורת תקלות חמורות את החללית וב־14 באפריל הוחלט להחזירה אל כדור הארץ וזאת בלא שתנחת על הירח. לאחר מסע רב הרפתקאות וסכנות שבו האסטרונאוטים בשלום אל כדור הארץ. בכך לא תמו האודיסאות בחלל — בחמישי בפברואר 1971 יוצאת אל הירח „אפולו 14" ועם שובה ממנו מתברר סופית — אין כל אורגניזמים על הירח. מכאן ואילך פטורים טייסי הירח מן ההסגר אליו היו מוכנסים — בשובם מן הירח, וזאת מחשש שמא הביאו עמם חיידקים או נגיפים מהגרם השמימי האחר. במהלך טיסת „אפולו 15" ו„אפולו 16" מסיעים בהצלחה „ג'יפ" על הירח, ובששה בדצמבר 1972 נערך המסע האחרון — במסגרת „אפולו" — אל הירח. במסע זה משתתף, לראשונה, מדען — הביולוג ד"ר האריסון שמיט. הוא וחברו האסטרונאוט יוג'ין סרנאן, שהו על הירח זמן שיא של 75 שעות. לפני צאתו אל המסע אמר ד"ר שמיט: „אנו קרובים לפתרון חידת התפתחותו של הירח ויהיה זה מאורע חסר תקדים בתולדות האנושות".

תחזית זאת לא נתאשרה במלואה.

(סוף בעמוד 45)

השמפו הנייטרלי לשיער־גולש: חופף ומייצב כאחד!

"מילק פרוטאין פלוס 6"

של "רבלון"

שני תכשירים - במוצר אחד

חלק... חלק... גמיש ויציב...
אין "קשרים"... אין "חבלים"...
ואין "קצוות־שדופים"...

„מילק פרוטאין פלוס 6" — שמפו השיער המתפכני, מאוזן בהרכבו הכימי ולכן פועל על השיער כחפיפון וכמייצב בעת ובעונה אחת.

„מילק פרוטאין פלוס 6" — לחפיפה יסודית לשיער זוהר, לשיער גמיש, ולתסרוקת יציבה.

„מילק פרוטאין פלוס 6" — חסכוני מאד. טיפות מספר מספיקות לחפיפה יעילה, ודקות מספר מספיקות לסירוק השיער והחלקתו.

לבחירתך — לשימוש בבית או במספרה — שני סוגים:
1. לשיער שנפגם מטיפולים אינטנסיביים: צביעה, הבהרה, חימצון וטיפול־תרמי.
2. לשיער רגיל עד יבש, ולשיער רגיל עד שמנוני.

★

אנו מזמינים אותך ללא תשלום — לצוות לימוד אשר בו תנתן הדרכה אישית כיצד לטפל ולטפח את יופייך — בביתך. ההרצאות תימשכנה 3 שעות ותתקיימנה: בתל־אביב, ב„בית רבלון", רח' חובבי ציון 65, בימים ראשון ושלישי מ־3.00 עד 6.00 אחה"צ; בימי ששי מ־9.00 עד 12.00 בצהרים; בחיפה, ב„בית ויצו", שד' מוריה 50, בימי רביעי מ־9.00 עד 12.00.

MILK PLUS 6' BY REVLON

מאת
טלילה בן־זכאי

שיחה עם קייט מיצ'ל בישראל בעת הסרטת הסרט „יעקב אבינו"

איך נראה יעקב אבינו! זו השאלה שעמדה לפני הבמאי היווני המהולל מייקל קאקויאניס, כאשר קיבל על עצמו לביים — בישראל — סרט בהשראת סיפורי התנ"ך. הבחירה נפלה על קייט מיצ'ל, השחקן שלמדנו להכירו ולאהבו בסידרת חיוקרה של הטלוויזיה הבריטית, „הנרי ה־8".

הוא הגיע לישראל בספטמבר אשתקד, עם רעייתו, השחקנית ג'אנט סטארק, מוכן ומזומן להחזיר אחורה את גלגלי ההיסטוריה וללבוש גלימת דמות כיעקב אבינו.

הוא היה מלא סקרנות לגבי החזות שתוענק לו בתפקיד זה. שהרי מי יכול לומר, איך נראה יעקב אבינו? הוא יצא לטייל בארץ, ראה מאהלים בדואיים, שמע מוסיקה ים־תיכונית, התרשם ממזג האוויר ומנופי המדבר הסלעי, והתחיל לחוש את הדמות. לפתע באה רעידת־אדמה — מלחמת יום הכיפורים.

צפירה על החוף

„אני זוכר זאת מצויין — סיפר לי אחר זמן — היתה שבת. היה לנו יום חופש. אשתי ואני ירדנו לשפת־הים של תל־אביב בשעות הבוקר המאוחרות. לא חשנו שום דבר מיוחד. לפתע נשמעה צפירה. לנו היא לא אמרה דבר. מעולם לא היינו קרובים למלחמה. אות־אזעקה מוכר לנו מהספרות ומהקולנוע, אבל לא מן החיים. לא הגבנו גם כאשר רבים עזבו לפתע את החוף והסתלקו. לחיפך, נהנינו מהשלווה שירדה על חוף הים היפה.

כששבעו מן החול והמים וקרני־השמש, עלו חזרה לחדרם במלון. שם התברר להם שכל ידידיהם הישראלים ניסו ליהתקשר אתם טלפונית, בזמן היעדרם, כדי להרגיע אותם. רק אז סופר להם מה קרה.

מה מרגיש אדם כאשר לפתע, בארץ לא לו, הוא מוצא עצמו בתוך מלחמה?

„התגובה לא היתה מיידית — סיפר לי — זה לקח זמן. תחילה רק חשנו בהתרגשות שאחזה בכל הישראלים. בדאגה לבני־המשפחה שגוייסו. ברצון להישאר שלווים ושקטים למרות החרדה.

„בתוך המלון לא חשנו שינוי. הכל פעל כמעט כרגיל. רק דאגו להאפלה בלילות, להדבקת החלונות ותידרוך ליימיקלטים. למקרה הצורך. לפתע נראו פחות תיירים בשטח. ויותר ויותר עתונאים וצלמים.

„באופן אישי, תוך זמן קצר התברר לנו, שהסרט, שלמענו באנו ארצה, פינה מקומו לבעיות גדולות יותר".

שחקן רגיל להיות במרכז העניינים, לקבל תשומת לב מכסימלית לעצמו ולתפקיד שהוא מגלם. כשעת ההסרטה הוא „מלך". והנה — מהפכה.

קייט מיצ'ל לא נתפס לבהלה. לא רק שלא עלה בדעתו לצאת את הארץ, אלא נכון היה להבין את הקשיים הנובעים מן המצב החדש, להמתין בסבלנות להמשך הצילומים שנקטעו, לאלתר המשך באחרי צילום חדשים. אחר שחלק מהאתרים שנבחרו בימי שלום, לא היו עוד פתוחים לפני אורחים. הוא התעניין בגורל השחקנים הישראלים שגוייסו לצבא והשתדל לעזור להם לא להפסיד את התפקיד בסרט. הוא נתגלה כאדם, כחבר, כאישיות.

גם באופן ציבורי הוכיח קייט מיצ'ל את הזדהותו. כאשר — בניגוד לאמנים

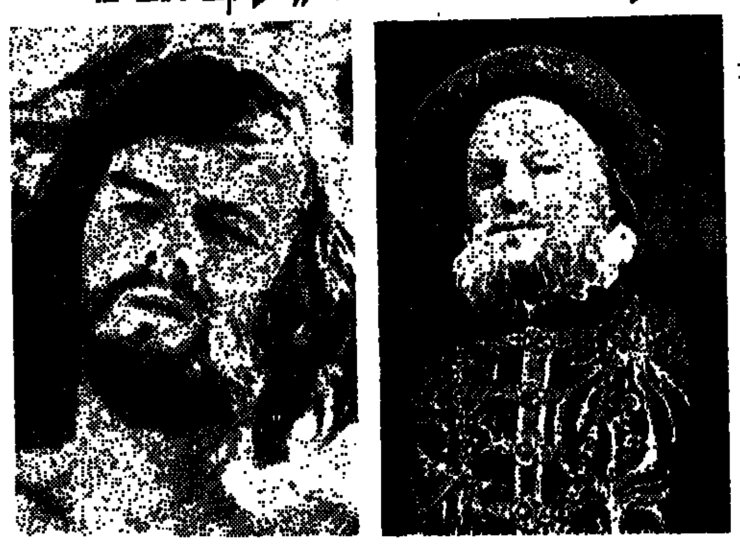

קייט מיצ'ל, שנראה לא מכבר בטלוויזיה בתפקיד הנרי ה־8 (מימין) מגלם דמות תנ"כית (יעקב — משמאל) בסרט בבימויו של קאקויאניס שהוסרט בישראל

זרים אחרים ששהו בארץ — הביע נכונות להופיע כטלוויזיות, במסגרת „מיפגש אמנים".

רבים הופתעו לראותו. במקום הנרי ה־8 שמן, זקן, גס־רוח — הנה גבר מקסים. צעיר, חמיר, נוח לבריות ואינטליגנטי.

מישחק וציור

קייט מיצ'ל נולד באדלייד, באוסטראליה, והועיד עצמו להיות מורה לציור. אחר שהחל להופיע בתסכית־רדיו, נסללה הדרך להופעות חובבים. כאשר מילגת לימוד איפשרה לו להתקבל בבית־הספר של „אולדויק" בלונדון, הגיע לתיאטרון המקצועי. ומאז הוא מחלק זמנו בין שתי האמנויות: ציור ומשחק. הוא ערך כמה תערוכות יחיד. וחש קשר הדוק בין ציוריו לבין התפקידים שהוא מגלם. לא יפלא, איפוא, כי בתערוכתו האחרונה בלט דיוקן של הנרי ה־8 שבגדיו בגדי המלך. אבל עיניו — עיני האמן.

כשסיים לימודיו בבית־הספר למשחק נתקבל ללהקת הצעירים של „אולדויק" ובשנת 1951 צעד לראשונה על בימית לונדון.

מאז רשם לזכותו שרות תפקידים. הופעתו המרשימה ותחושתו המוסיקאלית הקלו עליו להשתבץ גם באפנת המחזות המוסיקאליים, שבלטו בתיאטרון של שנות ה־60. אחר שורה ארוכה של תפקידים שקספיריים. התפרסם מיצ'ל בלונדון ובניו־יורק ב„אירמה לה דוס" וב„האיש מלה־מנשה".

ב־1970 הופיע את צופי לונדון, כאשר עמד על הבמה — עירום לגמרי — מול דיאנה ריג העירומה, בהצגת „אבלאר ואלואיז".

עירום? לדעתי — כן, בהחלט. ואין לחשוד בו, שהוא בעל טעם וולגארי. או זקוק לסנסציות כדי להתפרסם. מה, אם כן, הניע אותו להופיע בעירום על הבמה?

„יש ארצות — הבהיר לי — שבהן העירום ידוע רק כסטריפטיז, או סרטים פורנוגראפיים. לעירום יש שם צליל מלוכלך, אבל העירום יכול להיות דבר נפלא. בכל יצירות האמנות. ולא רק בציור ובפיסול, יש לו מה לומר, אם הוא עשוי נכון.

„דיאנה ריג ואני חשנו, שסיפור האהבה הטראגי של „אבלאר ואלואיז" יהיה הרבה יותר רגיש ואמיתי, אם בסצינה מסויימת נהיה ערומים. אין זה אומר, שאי־אפשר להעלות את ההצגה גם בצורה אחרת. כאשר שנינו פרשנו מההצגה, ושני שחקנים אחרים באו במקומנו, הם ויתרו על העירום. אולי לא היו שלמים עם כך מבחינה אמנותית. אולי חששו שלא יוכלו לחשוף עצמם באופן אסתטי.

„על כל פנים, אני חושב שנהגנו נכון. אין לדרוך במקום. מושגים משתנים בעולם. גם בתיאטרון, ואם התיאטרון רוצה להשפיע על הסביבה שבה הוא חי ופועל, לא ייתכן שיתעלם מכח שקורה סביב. כמו שבקולנוע אי־אפשר כבר להוריד את המסך כשהגיבורים נפגשים, כך גם התיאטרון זקוק לשפה חדשה. פחות „הגיגית" פחות צבועה".

מנהל פסטיוואל

את גישתו לתיאטרון בן־זמננו מנסה השנה קייט מיצ'ל להוכיח, בתפקידו החדש כמנהל פסטיוואל צ'יצ'סטר. הפסטיוואל, שנפתח בשנת 1962 על־ידי סר לורנס אוליבייה. אירח אותו אז כשחקן. השנה — הוצע לו לחזור שנה כמנהל.

יש לו יד חפשית בבחירת המחזות, אך הוא מכיר במיגבלות. „זהו פסטיוואל, — הוא אומר, — ולא תיאטרון נסיוני, או מסחרי. ההצגות מיועדות לקהל מיוחד, קהל של פסטיוואלים. אבל גם בתוך המיגבלה הזאת יש אפשרויות עצומות. רפרטואר מכל העולם עומד לרשותי".

המינוי ניתן לו לשלוש שנים, כי אין טעם לפעול תקופה קצרה יותר. צריך זמן, כדי להכיר את הנושא, ללמוד מן הנסיון ולהפיק לקחים. גם בניית רפרטואר לעונה אחת היא קשה ביותר, ואילו בתוך שלוש שנים האפשרויות רבות יותר.

כמובן, הוא יביא בחשבון גם את עצמו כשחקן. אין זה ענין לפיקפוק אחר. הרי בחרו בו לתפקיד לא מפני שהוא אישיות מנהלה, אלא מפני שהוא שחקן. כך יתרום תרומה כפולה להצלחת הפסטיוואל.

כזכור, הופיע חיים טופול שלנו פעמיים בפסטיוואל צ'יצ'סטר — לראשונה ב„מעגל הגיר הקאווקאזי"; ובשנה שעברה במחזה של פיטר יוסטינוב.

בין כל עיסוקיו, הספיק קייט מיצ'ל גם לכתוב כמה שירים, להקליט תקליט ואפילו להגיע למיצעד הפזמונים...

לא נכבר צילם מיצ'ל בשביל הטלוויזיה סרט, הכולל קטעים ממיטב תפקידי הבמה, שאותם היה רוצה לשחק — ובכללם פאלסטאף, האמלט, מקבת, הנער מווינסלאו.

יעקב בחוף מאיורקה

הסרט „יעקב ויוסף" צולם בשביל הטלוויזיה האמריקנית. בשני המשכים, „יעקב ועשו" ו„יוסף ואחיו". אולם בישראל הוא יוקרן בקולנוע כסרט עלילתי.

על הכנתו לקראת התפקיד מספר קייט מיצ'ל: „לפני שהגעתי ארצה, יצאתי לי חופשה קצרה במאיורקה. ישבתי על החוף וקראתי את ספר „בראשית". לפתע ניגש אלי אדם, ובמיבטא זר שאל אותי, אם זהו ספר של רוברט גרייבס. עניתי — לא, זה התנ"ך. הוא ביקש סליחה. לפני שהסתלק, הציג עצמו. שמי — יעקב.

„יותר לא ראיתי אותו. — מספר קייט מיצ'ל, — אבל תארי לך את ההפתעה, כאשר ככה סתם, בחוף מאיורקה, צץ לפני אדם ומציג עצמו כיעקב.

„יעקב שלי הוא איש פשוט, אשר חי במדבר. כאן נהיה לי ברור, שהוא רועה צאן, חי בשדות, בין בעלי־חיים. האקלים הקשה מקשיח אותו. ובלבו הוא שומע את קול אלוהים.

„הוא לא היה בן טוב. גם לא אח טוב. אבל הוא בעל טוב לנשותיו. לאה ורחל, ואב טוב לבניו, בעיקר ליוסף ולבנימין. הוא לא היה דמות אגדית, אלא בשר ודם. העובדה שהסרט צולם כולו כאן וראי תוסיף אמינות לתוצר הסופי".

שחקנים רבים נוספים משתתפים בסרט, וביניהם: קולין דיוהרסט (רבקה), הרשל ברנרדי (לבן) והארי אנדריוס (יצחק), מבין הזרים; והישראלים יוסי שילוח (פרעה), יונה אליאן (רחל), צילת קרני (לאה) ועוד רבים.

המוסיקה נכתבה בידי בן־ארצו של הבמאי, המוסיקאי הנודע מיקיס תיאודוראקיס. התפאורה — קולי סודר; ומנהל ההפקה — רוני יעקב.

צחוק בקו

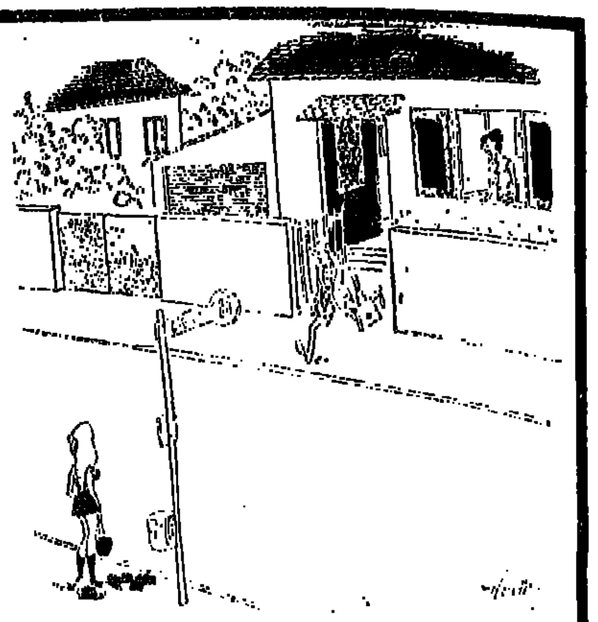

— אתה לא אוכל ארוחת בוקר, משאיר את המכונית במוסך ורץ כמו משוגע — מה קרה לך, לכל הרוחות ?... (קוויק)

— רבותי, נסה הפעם לא לשנות· הניתוח הזה מצולם לטלוויזיה !...

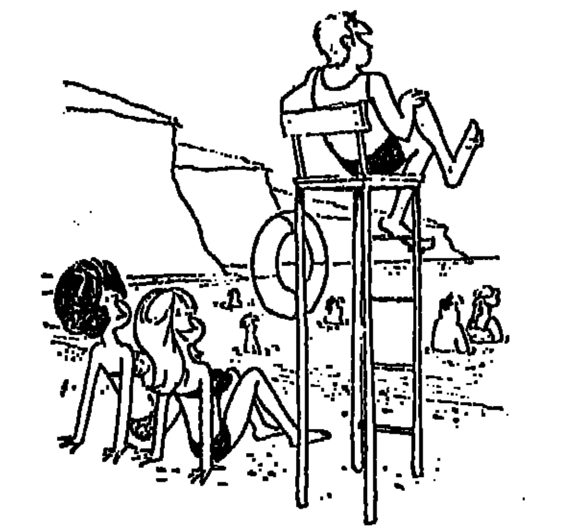

— חושבתני שעוד מעט אלך קצת להיטבע... (וולטווכה)

— אני מבקשת להוריד את המגבים. נמאס לי למצוא תמיד מאחוריהם דוחות תנועה !... (ש. אילוסטרירטה)

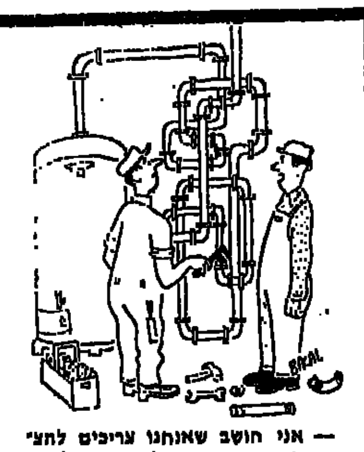

— אני חושב שאנחנו צריכים להצ־ מיד את שכרנו לשכר הפסלים...

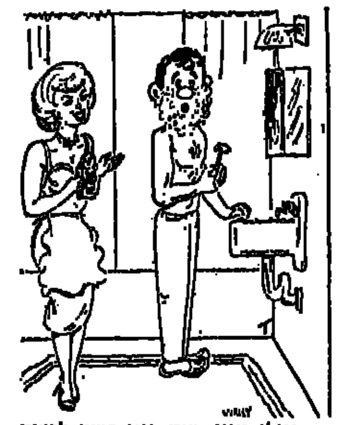

— אולי תזוז קצת, אני רוצה לבדוק את הסרט הצבעוני במצלמה החדשה...

— הירגעי, גב' מילר, בעלך רק מנסה לאמוד את משקלי... (וולטווכה)

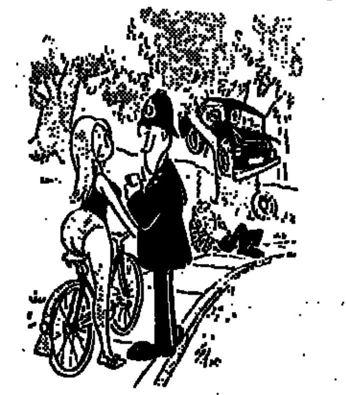

— הוא נהג בסדר גמור, אחר כך הוא עבר לידי ואיבד את השליטה על ההגה...

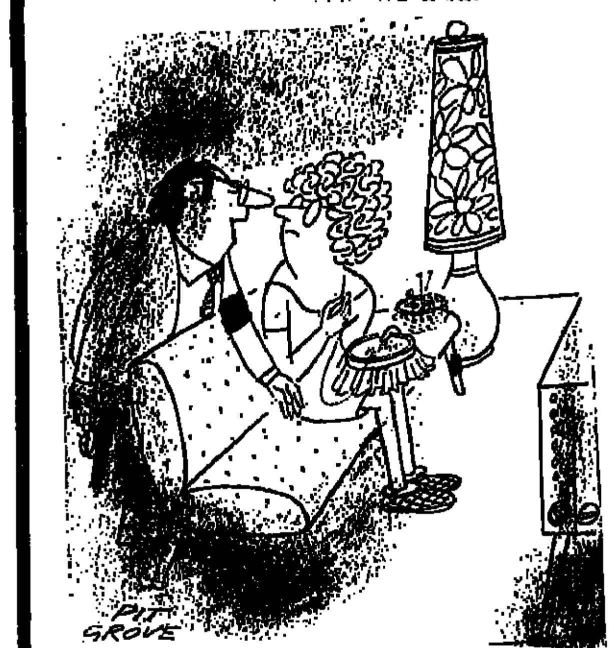

— התואילי עוד לתפור לי את זה ?!... (שטרן)

— באחרונה הוא קצת קצר־רואי... (שטרן)

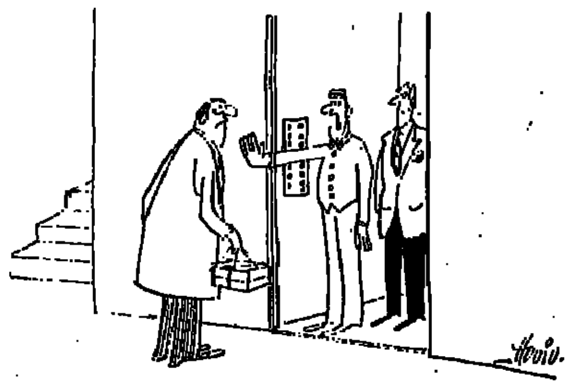

— לך בבקשה במדרגות. אסור לי להסיע משאות ! (קוויק)

— את רוצה לרמוז לי שהצטרפת למועדון של „גבירת החודש"?...

החלה ההרשמה לאלפא רומאו דגמי 1975

Alfa Romeo

אלפא סוד	ג'וליה סופר 1.3	אלפטה	ג'טי ג'וניור 1.3	ספיידר 1.6
אלפא סוד ti	ג'וליה סופר 1.6	אלפטה ג'טי	ג'טי ג'וניור 1.6	ספיידר 2000
	ברלינה 2000	ברלינה 2000 אוטומטית	ג'י טי ווי 2000	

משורדי קפריש בע״מ: תל־אביב: דרך פתח־תקוה 19, טל' 623441, חיפה: דרך העצמאות 98, טל' 526553
רשימת הסוכנים: תל־אביב: אלפא־רומאו, כבר המדינה רח' ה' באייר מס' 6, טל' 454242. ירושלים: טיפ־טופ, רח' שמעה 3, טל' 222391. באר־שבע: ש.א. להשכרה ושווק בע״מ, רח' החלוץ 113, טל' 78430. רחובות: "עידן אלפא", רח' אחד העם 5, טל' 956554. נתניה: המכונית נתניה בע״מ, רח' הרצל 52, טל' 23353. רמת־גן: אוטו־רם, רח' זבוטינסקי 38, טל' 723345. חולון: יוסף בן־יוסף, רח' המעפילים 102 (מול משרד הרישוי), טל' 840328. חיפה: "רכב גור", רח' יפו 108, טל' 521333.

א. אריאלי

מיהו „האדם הממוצע"

מינסטר (גרמניה)

במשך שנה תמימה חי טים אולריכס (33) את חייו של האיש הממוצע. הפרופסור לחינוך באקדמיה של מינסטר ניהל אורח־חיים בדיוק בהתאם לשנתון הסטאטיסטי של ממשלת מערב־גרמניה ולפי הלוחות של איגוד הצרכנים. נתונים אחדים מתוך הצריכה היומית שלו: 6.6 סיגריות, 395 סנטימטרים מעוקבים בירה, 10.9 גרם דגים, 2.1 ספלי קפה, 24 גרם מרגרינה, 12.6 גבינה.

„אם כי לא תמיד היה הדבר קל, הקפדתי מאוד על המספרים האלה", אמר טים אולריכס אחרי שסיים את ניסויו. „ותוך כדי כך קבעתי, כי אורח־החיים הפרטי שלי אינו כה רחוק מן הממוצע הסטאטיסטי".

מה רצה להוכיח הפרופסור בניסוי הזה? „רציתי להמחיש בפני הסטודנטים שלי את האדם הממוצע, שבמציאות אינו אלא רוח־רפאים בלתי־מציאותית".

אתגר מוסיקלי

טיקוב (דנמרק)

סווי יודעת ממש הכל, טוען בעליה. הכלבה בת הארבע קונה את עתון הבוקר ולחמניות ומביאה את הבירה מן המקרר. היא מביאה לפי פקודת אדוניה את ספר הטלפונים, עט, סיגריות ומציח. היא מוצאת את המפתחות ועושה סדר בדירה כל ערב.

אבל סווי ממלאת לא רק את מקומה של העוזרת אצל ויגו סובגארד (69), אלא גם משעשעת אותו בשירה ובנגינה. כאשר הוא פורט על הבאנג'ו, היא מלווה אותו על הפסנתר. לפי בקשתו היא נובחת את אריית הפרחים של „כרמן".

וכיוון שסווי היא כה מוכשרת, פירסם ויגו מודעה בעתוני דנמרק: „אני מוכן לשלם 10,000 כתר לכל מי שיציג בפני כלב יותר פיקח מסווי שלי".

עד כה לא נענה איש לאתגר.

טובות השתים מן האחת

לונדון

על קפה ועוגות פיטפטו בגאווה רבה הראו זו לזו שתי עקרות בית בלונדון, את תמונות בעליהן. לפתע לא האמינו למראה עיניהן: הגבר בתמונות היה זהה. הודות לכך נתגלה שוער הלילה ג'ון ג'ונס (47) כביגאמיסט. היא היה נשוי שנים רבות לשתי הנשים בעת ובעונה אחת.

במשך חמש שנים יוכל עכשיו להרהר בבית הסוהר האם לא די היה באשה אחת.

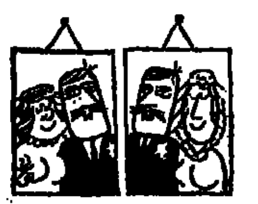

בעלת נסיון...

בתחרות קוסמים חובבים שהתקיימה בהולינס (אנגליה) זכתה עקרת־הבית ויטה ביטי בפרס הראשון בסוג „העלמה של הסף".

כאשר נשאלה על ידי חבר השופטים, כיצד רכשה את הזריזות הזאת באצבעות, ענתה עקרת־הבית: „אני בודקת כל ערב את הכיסים בבגדי בעלי".

האופנה נגד... כדורי אקדח

וושינגטון

האופנה האחרונה באה הפעם לא מפאריס או מרומא אלא מוושינגטון. בתצוגת אופנה במשרד המשפטים האמריקני הציג גבר צעיר חולצה הדורה בצבע כחול. יתרונה הגדול: היא חסינה בפני כדורים. החולצה עשויה חומר סינתטי הנושא את השם „קוולאר", שפותח בהשקעה של מיליונים ואינו נבדל במאומה כלפי חוץ מן האריגים הרגילים. אלא שאף מן המרחק הקטן ביותר אין הוא חדיר לכדורי אקדח. כובדו של האריג עולה רק פי 1.5 ממשקלו של האריג הרגיל.

החומר החדש נוסה במאות מקרים ומעולם לא חדר דרכו כדור. מכל מקום אין הוא עמיד עדיין בפני כדור של רובה. מייצרי האריג מתכננים גם חומרים חסיני־כדורים לגרביים ולבנים ושוברים את ראשם בדבר חומר לכיסוי ראש.

ביצור ההמוני יהיה מחירן של חליפות חסינות־כדורים 200 דולר בלבד. לפי שעה יימכרו רק לעובדי השירותים המשטרתיים, אך יותר מאוחר יוכלו להשיגם גם אזרחים רגילים.

מדי המלח עלו בעשן...

פורטסמות (אנגליה)

אש האהבה בין רודריק ודונלה פילבי תושבי פורטסמות, דעכה מזמן. מה שנשאר לא היה אלא זעם בוער בלבה של דונלה.

באחד הימים נקעה נפשה מהערותיו העוקצניות של רב־המלחים רודריק (30). היא הוציאה את כל לבגדיו ומדיו מן הארונות, ערמה את הכל בגן בערימה אחת והציתה אותה. כעבור שעה קלה פגשה דונלה את בעלה במסבאה ויעצה לו לבדוק מניין העשן המיתמר בגן.

דונלה, שהגישה בינתיים בקשה לגירושין, מחכה עתה למשפטה.

ארבע כנפות תבל

הם אמרו זאת בפרחים

מילאנו

כאשר נגנבה מכוניתו של הסוחר מאריו מ. במילאנו הצטער, אך טרם הספיק לנקוט בכל הצעדים החוקיים, מצא למחרת את המכונית עומדת לפני פתח ביתו. יתר מזה: במכונית מכתב התנצלות בלווי זר פרחים גדול ושני כרטיסים לתיאטרון.

מאריו מ. נרגש והלך עם אשתו לתיאטרון. משחזר הביתה נוכח לדעת כי הגנבים המנומסים רוקנו את כל הדירה.

פה קטן – תיאבון גדול...

נוטינגהאם (אנגליה)

הגברת שירלי טורנר (35) היתה בזמן האחרון במרכז ההתעניינות של רבים. רופאים ואחיות לצרה, היא מתנוססת לגובה של 1.59 מטר ומשקלה 126 קילוגראמים, ותרף כל מאמציה, או אולי בגלל העדר כל מאמץ מצידה, השמינה ללא הרף.

היא הרבתה באכילה ואכלה כמעט בלי הפסקה. אך סיימה ארוחה אחת והתחילה בארוחה חדשה. נדמה היה כי הדרך היחידה היא לאטום את פיה. וזהו בדיוק מה שעשו רופאי בית־החולים בנוטינגהאם: הם צימצמו את לסתותיה בעזרת סיכות. על ידי כך נאלצת הגברת טורנר להסתפק במזונות נוזלים בלבד.

בקיץ שעבר הצליח האנגלי צ'ארלס סמית לרזות בעזרת השיטה הזאת 62 קילוגראמים וכאשר החליטו הרופאים לרפאה בדרך זו, היה כבר ברשותם נסיון. הם מקווים להוריד את משקלה של הגברת טורנר ב־63 קילו. במקרה של הצלחה יווצר פער גדול מאוד במשקל בינה לבין בעלה שמשקלו כרגע 134 קילוגראמים.

אומרת הגברת טורנר: „אני מכורה לאכילה כמו לסמים, וכאשר אני מתחילה לאכול, אי־אפשר לעצור בעדי". ועל ריפויה אמרה: „הפה התפור הזה הוא עינוי שאינני מאחלת אותו אף לאויבי, אבל לדברי הרופאים זוהי הדרך היחידה שאפסיד ממשקלי".

המעריץ

פארקסטון (אנגליה)

עד כדי כך מעריץ פטר דומיני, פועל בנין בריטי בן 20, את שחקן הקולנוע המנוח ברייס לי, שביקש לקעקע על גבו את דיוקן נערצו בתפקיד האחרון שמילא בסרט „קונג פוי". הדבר עלה לו 15 לירש"ט – כמעט שכר שבועיים, והביא עליו את רוגזו של נערתו – ואמו!

עזה כמוות – אהבת הטבק

אוכספורד (אנגליה)

בלי להשאיר עקבות, נעלם האנגלי ג'ון קאמבל (53) מאוכספורד. רק אחרי שאשתו ג'ון הבטיחה פרס בסך 50 ליטות שטרלינג למי שימצא את האבידה, חזר מרצונו הביתה.

סיבת בריחתו: אשתו הנמרצת אסרה את העישון על המעשן בשרשרת. „לא החזקתי מעמד", כתב ג'ון במכתב הפרידה שלו. ובמשך שנים־עשר לילות ישן על ספסלים בגנים ציבוריים, משום שכאן לא אסר איש עליו את העישון.

גם אחרי שחזר הביתה ניצת הטבק את האהבה לאשתו: קאמבל מוסיף להעלות בעשן 60 סיגריות ביום.

מכונית הקניות

טרוס (בריטניה)

לתדהמת הלקוחות בסופרמרקט המקומי נכנסה פני קמברלנד לחנות, רכובה על רכב זה, עברה בו ליד דוכני הסחורה וערכה את קניותיה. היתה זו הדגמה הרכב המונע בסוללה חשמלית (שניתן להטעינה מן הרשת) ושנועד לסייע לנכים ולקשישים. ממדי המכונית החשמלית: 1.40 מטר על 0.70 ומחירה 172 לירש"ט.

תגבורת אמריקנית לגרעין הרוסי בפיתחת רפיח

(סוף בעמוד 17)

קידו כשומר במושב שדות, בסוף חודש זה, ולפיכך ייאלץ לפנות את מקום מגוריו במרכז הגושי. אולם, עד אז, הוא מקווה, יקבל את האישור המבוקש להקמת המסעדה, ותתחדש זכותו הן למגורי־ארעי. והן לרכישת אחד הבתים הראשונים במרכז האיזורי אבשלום.

● מזכירים לשר הבטחון הבטחות שר התקשורת

ביום ג׳, בשבוע שעבר, ערכו שר הבטחון החדש והרמטכ״ל החדש, סיור־היכרות בגוש ההתיישבותי החדש שבפיתחת־רפיח. בבית־העם שבעיבור המושב שדות נפגשו עימו נציגי ארבעה גופים: שלושת מושבי חבל ההתיישבות החדש — שדות, דיקלה ונתיב־העשרה, ואנשי הגרעין הרוסי המתארח בשדות.

„הואיל ומר פרס הגיע אלינו, בפעם הראשונה, כשר בטחון, הסבנו את שימת לבו לבעיות הבטחוניות המעיקות עלינו", סיפר יגאל סגל, 31, אב לשלושה מתוך 120 ילדי המושב שדות, גזבר ומזכיר־חוץ: „העלינו את נושא שירות המילואים, המעיק עלינו. ביקשנו העברת החברים מיחידותיהם לשיבוץ בגוש. סיפרנו שמלחמת יום־הכיפורים פרצה בעונה החקלאית הבוערת, בתחילת קטיף העגבניות, המלפפונים, החצילים והסייפנים. מתוך הגברים גוייסו יותר ממחציתם. העומס היה קשה מנשוא, ומשקים רבים במושב נפגעו". מר פרס השיב, כי הנושא מצוי בטיפול חיובי, פרט לאנשים המשרתים בתפקידי מפתח ביחידותיהם.

יואל אגם, 29, מרכז משק בשדות, הזכיר לשר־הבטחון נושא נושן, מיפגע ושמו „טלפון שבור", התלוי ועומד עוד מאז ביקורו האחרון של מר פרס בשדות, בתפקידו כשר־התיקשורת: „הזכרנו לשר, כי בספטמבר אשתקד הבטיח, כי תוך 14 חודש יהיה עודף קווים וניתן יהיה לחלק טלפון לכל דורש בשדות. חודש לאחר־מכן פרצה המלחמה. הציוד הכבד פונה מאזור ימית והועבר לגיזרת התעלה. עבודות הסיתות נפסקו. שר הבטחון השיב, כי נושא התיקשורת קשור בהתפתחות העיר ימית, והואיל ועתה חוזרים לפיתוח מואץ, עומדת בעיית הקשר הטלפוני לפני פתרונה. עוד הזכירו לשר, כי באפריל הביעה שדות הסכמה להגדיל את המושב עד למאה משפחות, והממשלה הבטיחה תוספת של עשרים בתים. מר פרס הביע שביעות רצון ממגמת ההתרחבות והבטיח לאזכר בממשלה את נושא תוספת הבנייה בשדות.

● תיק מועמדים גדוש

לשדות יצאו מוניטין מופלגים. בתיק „המועמדים" שבמזכירות מונחת רשימה שמית בת עשרות משפחות, המעוניינות להצטרף למושב: „אילו פירסמנו מודעה", אומר יואל אגם, „היו עטים עלינו מאות".

יגאל סגל מסב את שימת לבו של מרכז המשק, כי ריבוי הקופצים על שדות נובע, במידה מסויימת, מן השמועות על הצלחה משקית־כלכלית. יואל מסכים, שקיים פער גדול בין „השמועות" לבין המציאות, וההצלחה המשקית לאמיתה איננה כה מסחררת, והיא „די רחוקה מהסיפורים עליה". יתר על כן: „הפער נוצר בגלל הסיפורים הוורודים שהפיצו עלינו המוסדות, כדי למשוך אנשים להתיישבות החדשה בחבל ארץ זה".

שדות יושב על אדמתו זה כשלוש שנים, חלוץ הגוש ההתיישבותי החדש בפיתחת־רפיח. ובו ראו המוסדות המיישבים חלק בלתי־נפרד של רציפות טריטוריאלית, המתמשכת למן חבל אשכול („מעון", „מבטחים", „בשור") בדרום־מזרח, ומתפרשת קדימה, לצפון־מערב, אלי הדיונות הצהובות שבארץ הגמלים והנוודים הבדואים.

לשדות ובנותיה בפיתחת רפיח — דיקלה, נתיב־העשרה וארבעת היישובים המתוכננים כמשלימי הגוש ההתיישבותי; למרכז הגושי לשרותי חינוך ותרבות; וכן למרכז האיזורי הקם והולך על רצועת־החוף — נכון עתיד מבטיח, בהיותם אמורים להשתלב בחזון השפע המתגשם על גבול המדבר.

החזון עצמו הושתת על עקרון ניצול החורף הממוזג בחבל ארץ זה. החממה הענקית אמורה להשתרע על יותר ממיליון דונאמי הנגב המערבי, ובה כלולים אגן הניקוז של נחל הבשור, המישורים הפרושים מדרום־מזרח לרצועת עזה ואיזור פיתחת־רפיח. בחירת המוסדות בחבל ארץ זה, נפלה, ראשית כל, בשל ממדי שטחיו העצומים: מיליון דונאמים, כאמור, עם „אופציה" מדברית פתוחה על מיליוני דונאמים נוספים, שניתן להסב לשטחי עיבוד, אם וכאשר יימצאו הפתרונות לבעיית המים.

גורם אחר, לו יוחסה חשיבות, הוא מתינותו של האקלים, בשל הקירבה אל הים. בעוד שהחורף החם יחסית — להוציא התקפי־קרה בלתי־רגילים — מאפשר גידול ירקות ופירות סובטרופיים, שלא בעונתם הרגילה — גם לתנאי האקלים הקייצי נוח למדי, יתרון ניכר למתיישבים ולגידולים בהשוואה לחודשי השרב הכבד באיזורי גידולי חורף אחרים — בערבה, בבית־שאן ובעמק־הירדן, בניגוד לערבה ולבקעות — שוכנת פיתחת רפיח לפתחו של הים התיכון.

חזון „אסם הירקות" של המדינה, נאחז גם ביתרונות פרדוכסליים הנובעים מצירוף של גורמים שליליים: מיעוט הגשמים היורדים באיזור, למשל. כך, הסבירו המומחים, דווקא מיעוט הגשמים וריבוי החול, יסייעו בהדברת מרבית המפגעים המאיימים על גידולי החורף.

בעידן זה, אמרו, אדמה עניה ומעוטת־משקעים ניתנת לדישון בזבלים כימיים ואורגניים ולהשקייה מבוקרת. סעיפי המוביל הארצי מובילים את המים עד לערוגות, ומתיישבי פיתחת רפיח מתברכים בשמיים בהירים ובתהליך הטיוב עוברות הדיונות גילגול שלם, מחול טחון לאדמה פורייה. ואולם, מסתבר שחזון לחוד ומציאות לחוד. תהליכי הפיתוח — והוצאות הייצור — יקרים ומסובכים. הוצאות המשקיות גדלות ומתנפחות בקצב מבהיל וכמויות המים להשקייה מבוקרת שבידי „מקורות" עדיין מוגבלות — ויקרות.

כוח המשיכה המגנטי, שעדיין יש לשדות — והכל מתפללים שיהיה לו גם בעתיד — כאשר עשרות רבות של משפחות מועמדים מתדפקות על שעריו; כוח־משיכה זה מבוסס, מעיקרו, על חזון יפה, שתרגומו לשפת המעשה היומיומי נתקל בעובדות קשות.

„סך הכל המצב די רע", אומר הגזבר יגאל סגל. „הוצאות החזקתו וניהולו של יישוב במקום מבודד כזה, עולים בהרבה על מה שתיארו לעצמם מתכנניו, ותיארנו אנחנו לעצמנו בהתחלה. למשל, מחירי ההובלה היקרים, מהווים מרכיב ענקי בהוצאות הייצור — כמחצית ההוצאות לכל יחידת משקית בולעת ההובלה. ההובלה מייקרת את הגידולים ומעמידה את הירקות, הפרחים והוורדים, בסימן שאלה מבחינת הרנטאביליות. כך שגידולים, שקודם לכן נחשבו לעתיד האיזור, נהפכים לנטל משקי גובר והולך. בשנה האחרונה הוברר, כי הפדיון מהגידולים בקושי כיסה את הוצאות הייצור".

יגאל: „נוסף לכך הצטמצמו גם מקורות האשראי. קשה להשיג אשראי להון חוזר, והיום אנחנו עומדים במצב, שאיננו יודעים להחליט מה לגדל".

יואל: „כדי שלא תצטייר לך תמונה שחורה־משחור, אני רוצה להזכיר את הגורם האנושי בשדות. הגרעין שיושב כאן הוא גרעין משובח, שמבין את חשיבות התישבות באיזור זה, ולכן, איש מאתנו לא יגיד נואש, בטרם שימוצו כל האפשרויות".

● „כשהמוטיבציות חזקות – לא מתייאשים"

יגאל: „אחרי הכל — ועם כל התחזיות הוורודות — אף אחד מאתנו לא בא הנה כדי לחיות על הלחם לבדו. לא באנו אל מרחבים צחיחים אלה, רק כדי להיבנות. באנו לבנות חברה טובה ומגובשת ולהרים תרומה מדינית ובטחונית למדינה. רוב האנשים מודעים אל הסיבה והמסובב של הקיום במקום הזה. קח אותי, למשל. אשתי ואני, שנינו ילידי קיבוץ גניגר. עזבנו את המשק — לא כדי לחיות מחוץ לקיבוץ, אלא כדי להשתלב ביישוב צעיר ולחזק את המדינה על־ידי התיישבות מעבר לקו־הירוק".

יואל: „אחרי הכל, מפעל ההתיישבות, שיש לנו חלק חשוב בייסודו והתפתחותו, עשוי לחרוץ את גורלו המדיני של האיזור בעתיד, ויש לנו שאיפה ליטול חלק בהכרעות כאלה".

יגאל: „כשיש מוטיבציות חזקות, ניתן להתגבר בפחות משברים על קשיים כלכליים".

יואל: „אני מסכים לזה. כי גם אצלי שיחק הגורם הציוני והמבט ההיסטורי. אני בא מתל־אביב ובעיר לא חסר לנו דבר. ברור שגם התצפית המשקית הוורודה משכה. עכשיו מסתמנת אצלנו ראייה מפוכחת יותר. צריך להתחיל להתרגל לפרופורציות הנכונות. התחזיות הוורודות לא הכינו אותנו לזה. אבל, כמו שאמר יגאל, כשהמוטיבציות חזקות, לא מתייאשים".

יגאל: „המצב המשקי המחמיר פשוט מחייב אותנו לחפש פתרונות בדרך של ייעול, מעבר לגידולים אחרים, ובעיקר למשק אינטנסיווי. היום מדברים על אינטנסיפיקציה רבה יותר: בתי־גידול לירקות ליצוא, במקום השטחים הפתוחים, מהם ניתן לקבל תשואה גבוהה יותר על כל קוב מים; תכנון רנטבילי יותר של ענפים, כמטעים ופרדסים".

הירידה התלולה במתח הריווחיות כבר נתנה אותותיה במספר משקים, ושילחה את בעליהם בחיפוש אחר מקורות פרנסה מחוץ למושב; האשה מוסיפה להחזיק בסככת ההודים, אך הכנסתה העיקרית של המשפחה מתעסוקת הבעל בעבודת שרותים באיזור.

● הבידואים והעבודה השכירה

שדות עדיין נזקק לעבודת שכירים, וכ־150 בדואים, מן השבט השכן, מועסקים במושב — שלושה, בממוצע, לכל יחידת משק.

אחת מהחלטות־היסוד של המושב, קובעת כי חבר היוצא לעבודת חוץ, מאבד את זכותו להעסיק עובדים שכירים: „ממילא", אומר יואל אגם, „מוגבל כל חבר בהעסקת שכירים בהתאם לתכנית המשק שלו, וזאת מתוך הכרת ערכיות העבודה העצמית".

יגאל: „יתר על כן. עכשיו אנו מנסים לייעל שיטות, כדי להגיע להפחתה הדרגתית של התלות בעבודה שכירה, עד לחיסולה הגמור".

יואל: „הבידואים, שעובדים אצלנו, בוודאי לא יהיו מבסוטים מזה. כי טוב להם אצלנו ומאז שעלינו הנה עלתה רמת־החיים שלהם במאות, אם לא באלפי אחוזים. אבל זה כבר סיפור אחר, ולנו חשוב להגיע מהר למכסימום עבודה עצמית".

מוטי אמיר, המא״ז בן ה־30, נוגע בהיבט הבטחוני הקשור בעבודת הבידואים:

„הפיגוע האחרון בשדות, אירע ערב יום־הכיפורים בשנת 1971, כאשר החבר׳ה שלנו עלו על מוקש בכניסה למושב. מאז ועד היום — שקט גמור. המציאות הוכיחה, כי מאז שהבדואי מצא פרנסה טובה במושב, נפסקו הפיגועים לגמרי".

יגאל: „בסדר, אבל זו, בשום פנים ואופן, לא תהיה סיבה שנמשיך להעסיק את הבדואים, מרגע שנוכל להסתדר בעצמנו. את הבעיות הבטחוניות צריכים לפתור שלטונות הבטחון, ולא חקלאים השואפים לעבודה עצמית".

יואל: „חקלאי זה לא רק מקצוע, שרשום בתעודת הזהות. חקלאי זה מעמד עם אופי. זה אורח־חיים והשקפת־עולם המחייבים התייחסות מתמדת לנושא הערכים".

מכל־שכן — חקלאי בפיתחת־רפיח.

„ח׳אם"
ייעוץ־פסיכולוגי לענייני נשואין
למסור פרטים מלאים, בכתב יד, ת.ד. 3260 בת־ים.

וילונות מאיר

הספקה מידית

לחיי "סינגר" - המקרר החדש שלי!

המקרר החדש שלי - מקרר "סינגר" הוא הקנייה הטובה ביותר שעשיתי לאחרונה!
הוא יפה ומעוצב להפליא, מוסיף חן למטבח, ואינו תופש מקום גדול מדי. והעיקר - הוא מכיל בתוכו המון מקום ואפשר לאחסן בו המון מצרכים.
אבל היתרון הגדול ביותר של המקרר החדש שלי - הוא מיוצר על ידי "סינגר". ומי שמכיר את "סינגר" (יותר מ־120 שנות נסיון) יודע שזו ההמלצה הטובה ביותר לכל עקרת בית ועל כל מוצר ביתי.

לתשומת לב הצרכנים:
בכל דלת
של מקרר „זינגר"
יש מתקן בטיחות
המאפשר פתיחת המקרר
גם מבפנים.

SINGER
חידושי המחר בסינגר־היום

היבואנים הבלעדיים: סרוודינמיקס בע״מ
תל אביב, רחוב קרליבך 14, טלפון 266291, חיפה המגינים 53, טלפון 04-528216

מפיצים בלעדיים: תל־אביב־יפו: לכל; שדרות ירושלים 29; רדיו ברוך; רח׳ אצ״ל 37, שכונת התקווה; רדיו איתן; ארלוזורוב 53. אשקלון: [illegible]

הגיעה מכונת הכביסה החדשה של ווסטינגהאוז

14 תכניות כביסה וביניהן 2 לביו ו־4 לאריגים עדינים ☆ 4 תאי אבקות כביסה
להשיג בכל סניפי אלקטרה ובחנויות החשמל המובחרות

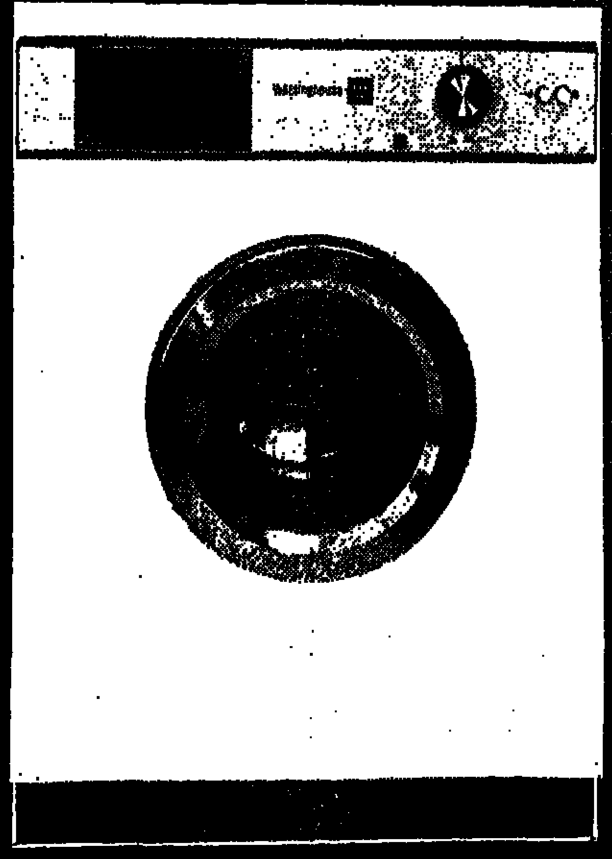

דגם LS 750 חדיש ומשוכלל

You can be sure if it's

Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse

שרות נאמן אלקטרה שעמד במבחן

אב ובנו ליד שולחן שירטוט אחד

(סוף מעמוד 21)

כגוף חלל פנימי ונותן מרחב פנימי למשחקי ילדים ולהולכי־רגל.

היש ארכיטקטורה ישראלית?

אני: הארכיטקטורה היא, לכל הדעות, רבת־פנים וצורות. יש אסכולות שונות, עתיקות וחדשות. האם קיימת אסכולה ישראלית? האם יצרנו משהו מקורי בתחום זה, או שאנחנו חקיינים כמו בתחומים אחרים?

אריה שרון: ב־10—20 השנים האחרונות אנחנו מתכננים, עקרונית, כמו בכל העולם — בגלל הפיתוח הטכנולוגי, שיטות בניין, חמרי בניין וקונסטרוקציות השווים בכל העולם. אבל יש מקרים שלמדנו מהמסורת הים־תיכונית ובמספר בניינים הצלחנו ליצור קשר אורגאני בין הבניין והטבע סביבו, ואף להחדיר את הטבע לתוך הבניין בצורת חצרות, מרפסות וכיוצא באלה.

אלדר שרון: אני חושב, שבכלל לא נוצרה עדיין ארכיטקטורה ישראלית מקורית. יש גילויים מקוריים בודדים — מראשית הבנייה בארץ. למשל: בניין הטכניון הישן בחיפה. בניין „בצלאל" בירושלים ועוד כמה בניינים. יש גם דוגמאות בשדרות־רוטשילד בתל־אביב. בכל תקופה היו דוגמאות בודדות טובות. אבל הסך־הכל הוא מקרי — ולא מקורי. כשאתה רואה מה נעשה בבנייה ומי בונה — אתה מיד עומד על היעדר המקוריות. חלק מהבנייה הוא בידי קבלנים פרטיים, והם מעולם אינם חושבים על תיכנון. הם רוצים להרוויח יותר. רק לעתים רחוקות ישתמשו באדריכל מהסוג המעולה. בדרך כלל, מסתפקים בטכנאים בינוניים. יש חלק שנבנה על־ידי גורמים ממשלתיים וציבוריים, וגם אצלם התודעה העיקרית היא — כפי שאמר אבא קודם — הכמות.

אריה שרון: יש ירידה לעומת העבר.

אלדר שרון: נכון, שצריך להבטיח מגורים לרבבות משפחות. אבל דווקא משום כך חייבים ליצור מערכת־חיים בעלת איכויות ולא לזרוק קוביות על פני כל הארץ.

אני: מי אשם בכך? כלום האדריכלים בימינו אינם נושאים בחלק לא־מבוטל של האשמה משום שגם אצלם, או אצל חלק מהם, יש רדיפה רבה, יותר אחר רווחים?

אלדר שרון: התרומה של האדריכלים לבנייה היא בסך־הכל זעומה. הבנייה, ברובה, נעשית, לצערנו, בלי אדריכלים. אדריכל טוב הוא כמו איש מדע טוב. מעניין אותו הנושא. אדריכל הוא כמו כל אדם. יש מי שמעניין אותו יותר הצד החומרי ויש מי שמבכר את התוכן. בכל המקצועות כך. אדריכלים אינם גרועים — ואינם טובים — מהאחרים.

אני: בכל מקצוע קיימת מין אתיקה. האם במקצוע האדריכלות וההנדסה קיימת בימינו אתיקה מקצועית? ובאיזו מידה היא נשמרת?

אריה שרון: אני חושב שבמידה ידועה קיימת אתיקה מקצועית — בייחוד בבנייה ציבורית, שבה עוסקים בעיקר אדריכלים בעלי כושר. אבל מובן, שיש פרצות גם בשטח זה. בבנייה הסטאנדארטית, השיכונית, האתיקה היא ירודה.

אלדר שרון: לעומת אנגליה — האתיקה אצלנו היא ירודה. זה אחד הדברים שבגללו אנו משלמים היום את המחיר בכיעור הארץ.

אני: מי אחראי לכיעור הזה?

אריה שרון: אני לא אומר כיעור. אני אומר: בנייה לא הולמת. לכאורה הארכיטקטים אשמים. אבל למעשה בונים את הארץ הקבלנים, מוסדות שיכון, הממשלה, העיריות. חלקם של האדריכלים בעיצוב הבנייה הוא קטן, ואם בכלל — רק בבנייה ציבורית. בכל זאת, גם ארכיטקטים אשמים, כי לא הצליחו ליצור תודעה תיכנונית וארכיטקטונית ולהשפיע על הממשלה, העיריות והציבור.

אני: במה אתה עוסק מחוץ לשעות עבודתך בארכיטקטורה? מה התחביבים שלך?

אריה שרון: אני אוהב צילום. אני עוסק בצילום אנשים, טבע וארכיטקטורה ישנה. תחביב אחר — לראות עולם ולעבוד בחלקים שונים של העולם. זו הסיבה שלמרות המאמץ הכרוך בדבר, אני בונה ומתכנן אוניברסיטה בניגריה, בתי־חולים בתאילנד ובאמריקה הדרומית ועוד. שלוש פעמים בשנה, לפחות, אני יוצא לחו"ל בענייני עבודה.

אני: מה אתה אלדר, עושה בשעות הפנאי?

אלדר שרון: התחביב שלי הוא המקצוע. אחרי שעות העבודה אני עוסק בפרוייקטים תיאורטיים, שבבוא היום אולי אבצע אותם.

אני: זוהי שאיפתך?

אלדר שרון: השאיפה שלי — לתכנן מחדש, מהתחלה ועד הסוף, חלק מרכזי בעיר קיימת, ולבנותו כך שאפשר יהיה לחיות שם. אני בעד מהפכה פנימית.

אני: מה השאיפה שלך?

אריה שרון: לזכות לתכנן ולבנות עיר שלימה.

אני: איפה?

אריה שרון: אם אפשר — בגליל, או בנגב. זה גם תואם את השקפתי הבסיסית לפיזור האוכלוסיה. זו הסיסמה הישנה של אגף התיכנון בעת שעמדתי בראשו — סיסמה שלצערי לא הפכה למציאות.

עכשיו הזמן להתרחץ בים־המלח ובחמי זוהר

חניון נוה זוהר

לרשותך בחניון:
קרוונים חדישים בני 4—6 מיטות, מיזוג־אויר מלא, מקרר, כיריים גז ותאי תקפאה.

לרשותכם כל שרותי האירוח: מסעדה, בית קפה וטלויזיה, חנות למצרכים.

להזמנת מקומות להתקשר ישירות למקום טל. 057-86069, 057-86010 או (תל־אביב) בערב טל. 03-724167.

נעלי ויגור
תעשיית נעליים אופנתיות לגברות ולגברים
המכירה בסיטונות וליחידים
רח' בני־ברק 14 ת"א (ליד התחנה המרכזית)

אתה מקבל יותר...
אם החלטת לרכוש מערכת סטריאופונית

המלאי הקיים־ במחירים ישנים.

עתה ההזדמנות בידך לרכוש מערכת סטריאופונית מטובי היצרנים בעולם במחירים הנמוכים ביותר בארץ!!

אקאי·סוני·דואל·ליאק
נשיונל·פיוניר·בי־אנד־או
קנווד·טנדברג·גרונדיג
שאוב·לורנץ·מראנץ
סימנס·סנסוי·פיילוט

ייעוץ מקצועי, הובלה, הארכת חוטים והדרכה בביתך בכל מקום בארץ ללא תשלום נוסף

כנרתון

רח' החלוץ 67, חיפה· פסג' קולנוע "רון" טל. 642241

הפתעה מיוחדת!!
כל הרוכש מערכת סטריאופונית עד לתאריך 30.8.74 יהנה מ־שי חינם מגהץ אדים או מיבש שיער מהמובחרים בעולם לפי בחירתו.

רמקולים בכל הגדלים
פוטו־סטריאו ספפורט. רח' בן־יהודה 8 תל־אביב

השיטה החדשה: פח נפט וילדים

(סוף מעמוד 13)

עם מינהל מקרקעי ישראל. זהו שטח המריבה.

בן־שושן קיבל לפני שלוש שנים את הממרטה הקטנה שליד המשחטה של המועצה הדתית. נערך חוזה בינו לבין המועצה הדתית, משום שהממ־רטה היתה שייכת למועצה. צו הסגי־רה של משרד הבריאות לגבי המש־חטה סגר גם את הממרטה. העיריה הציעה לבן־שושן פיצוי בצורת החז־רת 12 אלף הלירות שהשקיע או חנות אחרת מול ביתו. הוא סירב ונאחז בעקשנות בממרטה, משום ש־הוא רוצה בעזרתה לקבוע עובדה, כדי שלאחר מכן, כאשר יבנו על חלקת האדמה את השיכונים הגדולים, יצטרכו לפצות אותו בסכום של מאות אלפי לירות.

בן־שושן עצמו טוען שזה מקור פרנסתו: „אני רוצה לחם לילדים שלי. אני רוצה להתקיים. אני מבקש שיפתחו מחדש את הממרטה".

סיפורם של מכתבים

שני מכתבים מאירים בבהירות את פרשת בן־שושן מישתי זוויות הראיה. הראשון הוא מכתבו של ראש העיר לשר הפנים ד"ר בורג, עוד ביולי 1973. הוא כותב בין השאר: „...רו־אה אני את הבעיה כחמורה ביותר, כי אינני יודע באיזה צעדים דרסטיים ינקוט האיש מחר ומחרתיים. אני מ־צידי ניסיתי לפתור את הבעיה על־ידי מתן פיצוי כספי אולם עדיין אינני רואה דרך כלשהי לפתרון ה־בעיה. דבר אחד הייתי רוצה, והוא שלא יאשימו אותנו שנתנו לעניינים להתפתח לדרגה כזו. אדרבה, תנו עצה ותתערבו אתם. אנחנו מיצינו את כל האפשרויות בתחום יכולתנו. מצידי מוכן אני שינתן לו סכום של מאה אלף ל"י אבל תצביעו מהיכן לתת ומאיזו קופה. אולם אל לנו לש־כוח כי המקרה עלול לגרום הזמנת לחצים נוספים מצד משפחות מרובות ילדים ולסחיטת כספים בצורה לא הוגנת".

תשובה על המכתב לא נתקבלה.

ביום בו השתלט בן־שושן על אחד החדרים בעיריה ואיים בשריפת ילדיו והצתת עצמו, הוא שלח מכתב לחברי מועצת העיר ואל מפקד המר־חב: „במשך 14 חודש מתעלל בנו ראש העיר, מר ישראל דורון, הוא גזר עלינו חרפת רעב כאשר הורה לסגור את המשחטה שפירנסת אותנו בעבודת כפיים. אנחנו מוכנים למות. כל בני משפחת יצחק בן־שושן. אם לא נותנים לנו לחיות בכבוד, נדע למות בכבוד. נשבענו: היום יבוא פתרון ואם נמות, דמנו יהיה בראשם של מר דורון ואלה הנכנעים לו".

שני מכתבים המקפלים בתוכם את הפרשה כולה. פרשה של 14 חודשי שביתות, הטרדות, משפטים, מעצרים, כרוזים, נסיונות של העיריה למצוא פתרון, וטענות של בן־שושן, כי כל פעם ביטל ראש העיר את ההסכמים שהיו מיועדים להעניק לו פיצוי או להחזיר לו את הממרטה שלו.

חמולת בן־שושן

אין ספק כי יצחק בן־שושן מדבר רק בשמו ובשם משפחתו הקרובה. במועצת העיריה יושבים שני אנשי משפחת בן־שושן. רבים אחרים מבני המשפחה הענפה הזאת ממלאים תפ־קידים בעיריה, בשירותים. שאלתי את יצחק למה דווקא הוא, למה כל ה־מהומה מסתובבת סביבו בלבד, והרי יש בעיר משפחות מרובות ילדים (משפחתו של בן־שושן איננה מרובת ילדים), יש משפחות שמצבן הכלכלי קשה משלו.

„אני רוצה רק את מקור הפרנסה שלי. מקור פרנסה בטוח, שלא אצ־טרך לבקש מאף אחד פרנסה. מש־פחת בן־שושן יצחק לא עשתה רע לאף אחד. אני יודע ששני בני שושן נבחרו לעיריה, אבל הם עסקנים ספ־רדיים מכורים. הם גרמו לכך שפגעו בי. ראש העיר התחבא מאחורי בני־שושן אבל אני לא ביקשתי שהם יחרצו את גורל ילדיי".

העיריה חזרה בה. הידיים הורמו שנית. ביטלו את ההצבעה שנערכה אז, בצהרי אותו יום, בלחץ פח ה־נפט של בן־שושן.

מה יהיה הלאה?

עכו מנסה להתנער מן הסיוט ש־עבר עליה. מנסים לחזק את החישו־קים. התקדים של ההצבעה הנפחדת תחת איומים, השאיר צלקות עמוקות בעיר. עכשיו מבקשת העיר לחזור ולחיות את חייה, לחזור אל המס־גרות, אל החוקים, אל המשמעת. יצחק בן־שושן ממתין.

הפרט הקטן

לחוף הים, סמוך לחומת עכו ה־עתיקה, בבניין מטה מרחב הגליל, הסבתי עם סגן ניצב פראנקו רחב הכתפיים ובעל הקול העמוק. מעבר לו היתה פרושה מפת האיזור. סגן ניצב פראנקו אחראי על מרחב הכולל את קרית שמונה, את צפת, את נה־ריה, את עכו, את שפרעם ועוד עש־רות עיירות, בהן מעלות. הוא רואה את פרשת בן־שושן מזוית אחרת לגמרי: „לגבינו זה פרט קטן. אנחנו יכולנו לטפל בזאת עוד באותו יום בבוקר. הכנו אפילו כוח. העיריה ביקשה לחפש דרכים אחרות. אבל פרשת בן־שושן היא פרט קטנטן ב־תוך מכלול הבעיות שלנו. אנחנו את־ראים על גיזרה שכללת את זירת הפעולה של המחבלים כמו: מעלות, קרית־שמונה, שמיר, נהריה. אנחנו מוציאים מאות שוטרים לאבטחה ול־שמירה. זו הבעיה האמיתית שלנו. חבל רק שבן־שושן מניח גם הוא את משקלו על המאזניים האלה".

הערב יורד בשקט על עכו. במוח מרליקים הדייגים את מנורות הלוקס. אי־שם מרחוק זורח הר הכרמל ב־אלפי אורותיו ואת המים, המשחי־רים חוצה הסטי"ל, שומר תחומים.

השבוע בפסטיבל הישראלי

תכנית 19 ביולי — 26 ביולי

חמישיית כלי הנשיפה הישראלית
אורי שהם, חליל — אליהו טורנר, אבוב — ריצ'רד לסר, קלרינט — מאיר רימון, קרן יער — מרדכי רכטמן, בסון.
תכנית:
שנברג, באך, בטהובן, איבר.
19.7.74 — עין־הוד (מאורגן ע"י כפר האמנים), בשעה 21:00.

דניאל בארנבוים, פסנתר
יצחק פרלמן, כינור וויולה
פנחס צוקרמן, כינור וויולה
גריגור פיאטיגורסקי, צ'לו
תכנית:
מוצארט, בטהובן, בראהמס.
20.7.74 — גן לאומי קיסריה, תיאטרון רומי, בשעה 21:20.

התזמורת הפילהרמונית הישראלית
מנצח: דניאל בארנבוים
תכנית:
מוצארט — „דון ג'ובאני" (ביצוע קונצרטנטי)
21.7.74, 28.7, 30.7 — תל־אביב — היכל התרבות, בשעה 20:30.
23.7.74 — גן לאומי קיסריה — תיאטרון רומי, בשעה 20:30.
25.7.74 — ירושלים — בנייני האומה, בשעה 20:30.
בהשתתפות סולנים ידועי־שם ומקהלה.

להקת מחול בת־דור
22.7.74 — ירושלים — תיאטרון ירושלים, בשעה 20:30
23.7.74 ו־24.7 — חיפה — התיאטרון העירוני, בשעה 20.30.
25.7.74 — באר־שבע — אולם קרן, בשעה 20:30.
29.7.74 — תל־אביב — אולם בת־דור, בשעה 20:30.

גריגור פיאטיגורסקי, צ'לו
דניאל בארנבוים, פסנתר
תכנית:
בראהמס, דביוסי, שומן, שופן.
22.7.74 — תל־אביב — היכל התרבות, בשעה 20:30.

האנסמבל הקאמרי הישראלי
מנצח: פנחס צוקרמן
סולנים: יוג'ניה צוקרמן, פנחס צוקרמן
תכנית: מוצארט
23.7.74 — ירושלים — בנייני האומה, בשעה 20:30.
25.7.74 — גן לאומי קיסריה — תיאטרון רומי, בשעה 20:30.

סדנת המלחין
מוזיקה לכלי הקשת
מנצח: מנדי רודן
נגנים: גדעון שטיינר, נינה שטיינר, אלון בור, יהודה גלור, ריצ'רד ברנרד, יואב ליפשיץ.
23.7.74 — תל־אביב, מוזיאון תל־אביב, בשעה 10:30, חזרה פתוחה ודיון.
21.7.74 — תל־אביב, מוזיאון תל־אביב, בשעה 10:30, חזרה פתוחה ודיון.
24.7.74 — תל־אביב, מוזיאון תל־אביב, בשעה 20:30, קונצרט.
הכרטיסים לקונצרט מקנים זכות כניסה לחזרות.

רביעיית תל־אביב
חיים טאוב, כינור — יפים בויקו, כינור — דניאל בנימיני, ויולה — עוזי ויזל, צ'לו.
סולנית: חיתר הארפר, סופרנו.
תכנית:
היידן, מנדלסון, שנברג.
26.7.74 — עין הוד (מאורגן ע"י כפר האמנים) בשעה 21:00.

כרטיסים להשיג בכל המשרדים ובערבי המופעים בקופות.
המכירה בקיסריה בימי חול פתוחה הקופה בקיסריה ללא הפסק בשעות 15:00—09:30.
התחבורה לקיסריה מובטחת ע"י „אגד תיור". מתל־אביב יוצאים האוטובוסים מרחוב הירקון 198, בשעות 18:15—18:45. מנתניה יוצאים האוטובוסים ממשרד אגד תיור, בככר העצמאות, בשעות 18:45—19:15. חיפה יוצאים האוטובוסים מריכוז אגד, רח' חורי ע"י „סולל בונה", בשעות 18:45—19:00.

קיץ - העונה המתאימה ביותר לטמפוני טמפקס

קיץ - שמש, ים, שחייה, צלילה, ריצה וחדוות־חיים שהיית רוצה שלא תגמר לעולם. חבל על כל רגע של הנאות קיץ אשר הולך לאיבוד.

לכן את משתמשת בהגנה הנאמנה של טמפוני טמפקס. הם נישאים בפנים ופירושו של דבר - נוחות מירבית והשתחררות מריחות לוואי ומתחבושות עבות. את יכולה לשחות ולבלות כל הקיץ.

האם את מכירה סיבה טובה יותר לשמוש בטמפוני טמפקס?

החל מן הפעם הראשונה...

טמפוני TAMPAX

הגנה פנימית לשימוש בנשי

מיוצרים רק על־ידי חברת טמפקס בע"מ, חוונג, אנגליה.

להשיג בבתי מרקחת, בתמרוקיות ובסופרמרקטים. המעוניינות בקבלת דוגמאות וחומר הסברה ישלחו 75 אג' בבולי דואר אל היבואנים: איווסס איספקס בע"מ, רח' ירמיהו 30, ת"א.

טוס עם שוופס לאנגליה

1001 פרסים במבצע "איזה שוופס גדול אתה רוצה?"

פרס ראשון: שבועיים חלומיים באנגליה לך ולבן/בת זוג במסגרת טיול מאורגן.

הטיול הקבוצתי כולל כרטיסי טיסה הלוך ושוב, סיורים מאורגנים מלווים וכלכלה.

1000 פרסים נוספים:

100 בקבוקים פלסטיים ענקיים של שוופס יוגרלו כל שבוע במשך 10 שבועות!

תנאי ההשתתפות: 1. מלא את התלוש שבמודעה זו. 2. במשבצות הריקות מלא את סדר עדיפויותיך בחמשת סוגי שוופס גדול. וסדר עדיפויותיך משמש למחקר בלבד ואינו משפיע על השתתפותך בהגרלה). 3. שלח בצרוף שני פקקים מבקבוקי שוופס גדול ל"איזה שוופס גדול אתה רוצה?" ת.ד. 37347, תל־אביב.

4. ההשתתפות היא ללא הגבלה בכמות.

משתתפים שמכתביהם יגיעו עד יום שלישי בכל שבוע ישתתפו בהגרלה השבועית. מעטפות שתגענה מאוחר יותר תשתתפנה בהגרלה שתערך שבוע לאחר מכן. רשימת הזוכים תפורסם מדי שבוע בעתון זה. בסוף הקייץ יוגרל הפרס הגדול בין כל המשתתפים, כולל אלה שזכו בהגרלות השבועיות. ההגרלות תערכנה בנוכחות נציגים של יפ־אורה בע"מ (יצרני שוופס בישראל), המכון למסחר הון, תל־אביב, ופרסום חני לבינסון אילון.

שמות הזוכים השבועיים: איזה שוופס גדול אתה רוצה?

[illegible]

המרסים נשלחו לזוכים בדואר

רשימת הכתובות המלאה אצל: ראית אצל חני לבינסון אילון, רח' הלסינקי 16, תל־אביב

[illegible]

לכבוד: "איזה שוופס גדול אתה רוצה?"
ת.ד. 37347 תל־אביב

שם ושם משפחה..............................

כתובת..............................

טלפון..............................

המספרים מ־1 עד 5 שאני רושם במשבצות מראים את סדר העדיפויות שלי בשתיית שוופס גדול. סדר זה לא משפיע על השתתפותי בהגרלה.

☐ גולדן אורנג' ☐ שוופס־יקולה
☐ ביטר לימון ☐ מי סודה
☐ לימון ליים

אני מצרף בזה שני פקקים מבקבוקי שוופס גדול כל שהוא.

מבחר סרטי השבוע

ז. אהרון

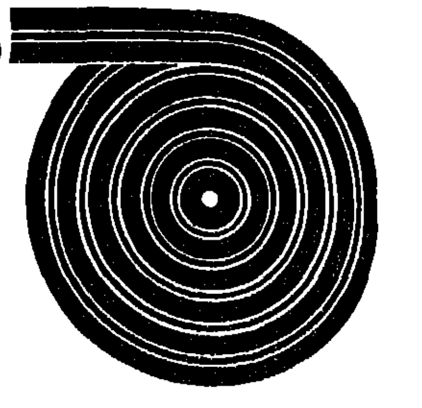

כדאי לראותם

✱ ✱ „האחים מאורכב בדרך מעריבה" („חכלת", תל־אביב): פארודיה מטורפת על המערב־הפרוע, שעיסוקה בגילגולי שטר־קניין על פיסת מידבר, שעליה א־מורה חברת מסילת־הברזל לבנות את פסי־הרכבת. נוצר לפני 31 שנים והעלה שכבת עובש, סכני וצורני ניכר; אך במיטבו, עדיין מדגים את כשרונם המיוחד של שלושת המצחיקנים היהודים — האחים צ'יקו והארפו וגראוצ'ו — ואת סגנון הקומדיה הסהרורית שלהם: בהומור האנארכי, ונחישול הבדחנות האבסורדית (גראוצ'ו), בפעלולי נגינה בפסנתר (צ'יקו) ונבל (הארפו), בביצועי קומי מזהיר ותעלולי „סלפסטיק" משגעים. לקראת סופו של הסרט מגיע ההומור האנארכי לאחד משיאיו הקלאסיים, שעה שהשלישייה התרסנית מחריבה רכבת שלמה, כדי להזין את מבער הקטר בקורות עץ. מצחיק מאוד.

✱ ✱ „זעקות ולחישות" („פריז", תל אביב). סרט מופתי, שבו חוזר וצולל הגאון השוודי אינגמר ברגמן אל תהומות הקדרות הטראגית שמעבר להוויות אנוש, במלוא עוצמתו כיוצר. בבית אחוזה נהדר, על סף המאה הנוכחית, גוססת אשה בודדה ביסורי שאול מגידול ממאיר במחיצת שתי אחיותיה ובסיועדה של משרתת. בעזרת צלם נפלא ושחקניות — (האריט אנדרסון, אינגריד טולין, קארי סילוואן, ליב אולמן), המשחקות כבר „טראנס" היפנוטי, נימוג ברגמן פסימיזם עמוק עם פיוט ואסתטיקה נפלאה לחוויית אמנותית עזה. בנתחו באיזמל חד ואכזרי את יחסי האחיות על רקע הוויותיהן וזכרונותיהן של ארבע הנשים, פורם ברגמן את רקמותיהן הנפשיות וחושפן על יסוריהן, בדידותן הרוחנית, וכיסופיהן העיקריים למגע אנושי. שברירי וחולף, המותיר אחריו חלל ריקנות ייאוש גמור. סרט גדול.

✱ ✱ „שלושת המוסקטירים" („תל־אביב", תל־אביב): גירסה שובבה ויפהפיה של הבמאי הבריטי ריצ'ארד לסטר, לסיפור־ההרפתקאות הקלאסי מאת אלכסנדר דיומא (האב) על אודות ארבעת אבירי חרב הוללים, בני המאה ה־17. תעלולן יפהפה ומישעשע, שבמהלכו עובר מייקל יורק הנחמד (בדמות ד'ארטניאן) באש, במים ובסיוף, את שבעת מדורי הטבילה — במרוץ מכשולים ומכמני נאמנות למלכה הרומנטית (ג'ראלדין צ'אפלין) של לואי ה־13 (ז'אן־פייר קאסל) — ובסיומה של אודיסיאה יזכה במדי המוסקטיר, בתואר הנכסף ובברית־הנעים שתיכרת בינו לבין שלושת חבריו המוסקטירים הטותחים — פרנק פינליי, ריצ'ארד צ'מברליין, אוליבר ריד. לסטר המאלחר את פעלוליו מתוך חרות ההמצאה השופעת, קישט את סרטו בעושר וטוב־טעם, כשבמערכות תפאורה, אתרי צילום עתיקים, עדיים מרהיבים כלי־נשק עתיקי־יומין ופריטי ביגוד, מצטרפים יחדיו לתמונות שלמות.

✱ ✱ „העוקץ" („עדן", ירושלים; „אלנבי", ת"א; „ארמון", חיפה): שעשועון נחמד, שזכה השנה בשבעת פרסי „אוסקר", וביניהם — „הסרט והבימוי הטובים ביותר". הבמאי האמריקני הנודע ג'ורג' רוי היל חזר בכשרון על נוסחת־הקסמים של מערבונו („קיד וקסידי") וליהק גם את סרטו החדש בצמד המצויין, פול ניומן ורוברט רדפורד, החוזרים על תפקידם כשני שותפים לדבר עבירה, כאשר העלילה מועתקת הפעם מגופי הפרא של המערב במאה הקודמת, לסימטאות העולם־התחתון של שיקאגו, בשנות השלושים. הסרט מספר באמצעים מסוגננים, בשנינות והומור, מעשה במתיחה גדולה, שבסופה המפתיע נופל גנגסטר כל־יכול (רוברט שאו) בפח שנטמן לו בידי שני נוכלים חביבים. מהנה מאוד.

✱ ✱ „דואל" („אילת", אילת): — חלום־בלהות, האורב לכל מחזיק בהגה: הכביש הפתוח כזירה תוקפנית של התגוששויות־כוח אלימות. שני כלי־העבודה — מכונית פרטית ומיכלית־דלק משלצתית — נעים על כביש בינעירוני שומם בדהרת־טירוף רצחנית ויוצרים נוכחות קולנועית מחשמלת. סרט עלילתי ראשון של במאי טלוויזיה אמריקני צעיר, סטיבן שפילברג. אימה! מסתורין ומתח מדביר נוצרים באמצעים מינימליים, הודות לתסריט מצויין והרבה כשרון. קולנוע מרתק, עם דניס וויבר — (מקלאוד מהטלוויזיה)

✱ ✱ „זמנים מודרניים" („ארמון", רמת־גן): קומדיה בת 39 שנים, המוסיפה להיות רעננה וטריה, מרגשת ומצחיקה עד דמעות, כשם שהיתה בימי זוהרו של הנווד הנצחי. סרט אילם (עם פס קול מוסיקלי) שהבקיע את מחסום הזמן ועבר אל מחוזות הפיוט הטהור. קלאסיקה אמיתית, של צ'ארלי צ'אפלין באחד משיאי גדולתו.

✱ ✱ „נשיא על הכוונת" („סמדר", ירושלים): בשנת 1962 זממו וביצעו שרידי מחתרת הא.או.אס. התנקשות — בחיי הגנראל דה־גול על ש„בגד באידיאלים הפטריוטים של עמו" בהעניקו עצמאות לאלג'יריה, הם שכרו רוצח מקצועי לביצוע גזר הדין. סביב גרעינית של פרשיה זו חיבר העתונאי־הסופר פרדריק פורסיי עלילת מתח פוליטית, שהיתה לרב־מכר עולמי („יום התן"). הבמאי פרד זינמן („בצהרי היום", „אדם לכל עת"), ביצע מלאכה מחשבת בהעבירתו אל הבד בהצלחת מרשימה. שיאי מתח מרגשים.

✱ ✱ „צ'ארלי ואריק" („נוגה", יפו; הקריות, חיפה): סרט מתח עשוי היטב, בידי הבמאי דון סיגל („הארי המזוהם"), בנוסח האופנה הבלתי־מוסרית החדשה של סרטי „הפשע משתלם": הפושע זוכה, חן בשלל ותן באהדת הצופה. הקומיקאי המצויין ואלתר מאתאו, המגלם תפקיד „רציני" לראשונה בקריירה הקולנועית שלו, „מתלבש" ככספת על דמותו של שודד־בנקים קטן, הנוטל בעל־כורחו, סכום דמיוני בלתי־צפוי מכספת בנק קטן בעיר־שדה במערב ארצות־הברית, ומסתבך בעינוית כפול — עם החוק ועם זרועה הארוכה של המאפיה. מאתאו מפתיע במשחקו הדק והאירוני, וסיגל בונה את סרטו במקצועיות של מתח בלתי פוסק.

✱ ✱ „החולים בצמרת" („גאנון" — ראשון־לציון): הפתעה נעימה לילדים ומלוויהם מ„אולפני וולט דיסני", סרט־הנפשה חמים; המספר על הרפתקאותיהם המיוזרות של חתולה אצילה וחתלתוליה החינניים, המתגוררים בארמון אנדי כ־פאריס, יורשים את נכסי הגבירה הטובה ונחלצים ממזימתו האפלה של משרת רשע, בעזרת ידידים אמיצים, הולכי־על־ארבע. הצבעים מרהיבי־עין; והזמורת חתולים מצויירים משמיעה נעימות ג'ז מירנינות.

סרטים אחרים

✱ „עיניים גדולות" („סטודיו", תל־אביב): אורי זוהר ביים ומככב בקומדיה סאתטית על מנהל קבוצת כדורסל בעל „עיניים גדולות", הרומס, כפיו ...בפנים, את כללי המשחק־ההוגן, יחונד את ההצלחה הקלה על־חשבון החברים והספורט, ואת הנשים על־חשבון חיי המשפחה; וחי את חייו הנבובים בעירם אנוכי מוקטן של שקרים עצמיים מעוררי חמלה. זוהר מוקף, כתמיד, בסביבתו ה־אנושית הטבעית — אריק איינשטיין (כוכב קבוצת הכדורסל), טבעי ופוטוגני. צבי שיסל, אליה זוהר (רעיית הבמאי בסרט ובחיים), טליה שפירא — אך, על־אף הריכוז והגיבוש שבהגשת הסיפור הקולנועי והאיכות הספונטאנית בדיאלוג ובמשחק, — סיפור המעשה עצמו דל עניין, הדמויות שטוחות, ואפילו בהשוואה ל„מציצים", סרטו הקודם של זוהר, יש ב„עיניים גדולות" משום דריכה־על־המקום. יעקב שבתאי חיבר את התסריט ודוד גורפינקל צילם בשחור־לבן.

✱ „אבו־אל־בנאת" („אורלי", תל־אביב): סרטו השלישי של הבמאי הישראלי המחונן משה מזרחי — בהפקתו של מנחם גולן — הוא קומדיה קטנה של אופי ומנהגים, הניפרד ברמתה משני סרטיו הקודמים („אני אוהב אותך רוזה", „הבית ברחוב שלוש"). כפי הנראה בשל חולשת התסריט (וקלישאתי של הסיפור), שנכתב בידי מזרחי עצמו בשיתוף עם כוכב הסרט שי אופיר: פרדיסו בן העדה הספרדית (שי אופיר), מגדל תשע בנות, אך למרות חזות חיצונית של אדם מודרני מתקדם — נשאר שבוי בקורי הדעות הקדומות והמנטאליות המזרחית. צילום יפה של אדם גרינברג ונוכחות קולנועית טובה לאופיר ולחריפאי בדמות אם הבנות, שמשחקם הטבעי מעניק לסרט מומנטים יפים של חמימות אנושית וכנות.

✱ „אווואנטי" („גת", תל־אביב): ג'ק למון בדמות אמריקני עשיר הנוסע לאיטליה שטוף־שמש, כדי לקבל את גופת אביו. הוא מגלה לתדהמתו, כי אביו הדגול נאף בקביעות עם פילגש עונתית קבועה, שניספחה עימו בתאונת־דרכים; מתאהב בבת הפילגש (ג'ולייט מילס) והשניים ממשיכים במסורת הוריהם ה„שובבים". בילי ווילדר („חיים יטעים") השנון, סנה כאן, משום מה לקומדיה רומאנטית, שעליה ועל דמותה אבד הכלח וביים אותה בארכנות מתישה.

למד כתיבה במכונה תוך 12 שעות בשיטה האורקולית המפורסמת והיחידה בארץ!

קורסים בעברית ובאנגלית מתחילים כל יום

•שיטה עיוורת•

- רק שעת לימוד ביום במשך 12 ימים רצופים לפי השעה הנוחה לך.
- אין צורך בהכשרה מיוחדת. הנהלת „סייט אנד סאונד" אחראית להצלחת התלמידים. הנחת לסטודנטים.
- שיטת סייט אנד סאונד נמצאת בשימוש קבוע של צה"ל, משרד העבודה, משרד מבקר המדינה, משרד האוצר, בנקים ומפעלים גדולים.

סייט אנד סאונד

תל־אביב: רחוב אלנבי 98, טלפון 624281 (שעות העבודה 8.00—20.00)

ירושלים: רחוב המלך ג'ורג' 5 (שעות העבודה: 8.00—13.00, 15.30—19.30)

חדרי שינה מיובאים

רהיטי גבעת ברנר

בואו לאולמי התצוגה המרווחים בגבעתיים — רמת־גן

30 דגמים משגעים של חדרי שינה מטובי היצרנים והמעצבים באירופה

- ✱ חדרי שינה צבעוניים — אולטרא מודרניים
- ✱ חדרי שינה בסגנון קלאסי ועתיק
- ✱ יעוץ ארכיטקטוני והתאמה לדירתך — וללא תשלום נוסף
- ✱ הספקה מיידית

כפר נח, כצנלסון 113, גבעתיים — רמת־גן, טל. 731143.

כשתנסי את „ספריימיקס"* תכעסי על כך שלא יצרנו אותה קודם!

כי ספריימיקס היא אבקת כביסה חדישה למכונה, הנמנית עם השורה הראשונה של אבקות הכביסה בעולם כושר הניקוי שלה מדהים ממש והיא שומרת על האריגים ועל מכונת הכביסה שלך. ספריימיקס מכילה בושם עדין ואין בה חמרי „ביו". המחיר — הפתעה נעימה! פחות מ־80 אג' לכביסה. זוהי ספריימיקס. לטובתך, נסי אותה.

שמן

*SPRAY MIX אבקת הכביסה למכונה הנמנית על המעולות בעולם

מעתה תשני את דעתך על ספריי לשיער.

עם הספריי לשיער של פרוטאין 21 המחזיק את שיערך ומשאיר אותו רך למגע.

כי הספריי לשיער החדש של פרוטאין 21 שונה מכל ספריי אחר לשיער שאת מכירה. הוא שומר על צורתו של שיערך וגם משאיר אותו רך למגע!
והסיבה פשוטה ומבעית: הפרוטאינים - מרכיב טבעי בשיער - שבכוחם אנו משתמשים. אינם גורמים להדבקת הקצוות העליונים של שערותייך אלא נספגים לאורך כל שערה ושערה בנפרד. ומשום כך נשאר שערך נקי, רך וללא דביקות.
לטיפול הספריי החדש שלנו פיה מיוחדת לפיזור עדין של הספריי וליבושו המהיר. הספריי לשיער של פרוטאין 21 טוב גם לשיער קשה ומסולסל ויעיל בתנאי לחות גבוהים. אין בכך כל פלא: הספריי החדש שלנו הוא תוצאה של מחקר מדעי יסודי והגיע לכאן אחרי הצלחה מסחררת בארה"ב. נסי פעם אחת ותשני את דעתך על ספריי לשיער.

THE MENNEN COMPANY

המפיץ הבלעדי בישראל - דיפלומט בע"מ

פרסום א. אקיאלי

(המשך מעמוד 9)

— רותי, האם גיא נועץ בך לפני שהחליט לחתום על שרות קבע?

כן.

— החלטתו היתה לרוחך?

לא, לא היתה.

— אמרת לו?

כן. אבל ידעתי שזה לא חשוב. ידעתי שהוא צודק. לא אהבתי את זה. לא אהבתי את הסיבות שגרמו לזה. אבל ידעתי שהוא מוכרח לעשות כך ושאין לו ברירה. לכולנו אין ברירה. הלוואי, הלוואי, אני מתפללת, שלא יזדקקו לו ונוכל לחזור לחיים הנורמאליים שלנו.

— עכשיו החיים אינם נורמאליים?

לא. הוא רחוק. הוא רואה אותי ואת שני ילדינו לעתים פחות מזומנות. הוא חסר לנו. לפעמים, כאשר אינו יכול לבוא הביתה, אנחנו נוסעים אליו, למקום השירות שלו.

כשצה"ל אומר: „אני זקוק לך"

— האם אתה שבע־רצון מתנאי השכר בשירותך?

אין לי שום טענות. יש, כמובן, בחוץ אפשרויות הרבה יותר גדולות. זה מעולם לא משך אותי. בדרג שלי בצה"ל — המשכורת הוגנת. אפשר להתקיים בכבוד. יש לי מכונית, נהג, שק"ם, זה בסדר. הדרג המקופח הוא של הסמלים והרס"רים והקצינים הזוטרים. זהו עמוד־השדרה של הצבא. כאן — הכרח הוא לתקן. הם עובדים קשה. המון שעות. בחיים האזרחיים היו מקבלים שעות נוספות. הצבא דורש מהם כל זאת — וגומל להם ביד קפוצה. ממשכורתם אין הם יכולים להגיע לעולם לדירה משלהם, ביוקר המשתולל. צה"ל מוכרח לפתור את הבעיה הזאת.

— כהתגייסותך לצבא־הקבע, האם אתה מקריב קורבן?

זה לא חשוב. במצב שאנו נמצאים בו ובמה שצפוי לנו — אין זה נושא, הנתון לשיקולי הפרטי. מי שצה"ל בא ואומר לו: „אנו זקוקים לך! עכשיו!" ממילא אינו יכול לשקול שום שיקול אחר והשאלה אם הוא מקריב או לא אינה חשובה. אמרתי תמיד — ועתה ביתר־תוקף — כי המדינה צריכה לחוקק חוק, שמותר לה ל ח י י ב כל אדם להתגייס לצבא הקבע, ישראל שרוייה עתה בסכנה אמיתית לקיומה. את החוק יש להפעיל בכפיפות לביקורת של ועדה פרלמנטרית, כדי שלא ינוצל בשרירות. אי־אפשר אחרת, אלא לתקנות לצה"ל את הסמכות החוקית הזאת.

מיותר? מקריב קורבנות? במצבנו אין לזה ערך. וויתרתי רק וויתור אחד: על חופש הדעה. ברגע שהתגייסתי, ב־24 בפברואר 1974, וויתרתי על חופש ההתבטאות הפוליטי ועל הפעולה במישורים הפוליטיים. מבחינתי — זהו הקורבן העיקרי. אבל במצבנו גם זה נטול־ערך.

אנחנו על סף מלחמה

— האם תפרוץ לדעתך, מלחמה גדולה נוספת?

אנחנו על סף המלחמה החדשה. היא יכולה לפרוץ בכל רגע, ממש בכל רגע, או בעוד חודש, שישה חודשים או שנה. מטרתם של הערבים היתה ונשארה, לבטל את קיומה של ישראל. הם לא השיגו מטרה זו במלחמה. אבל במלחמה הזאת לא הוכח חד־משמעית, שאין להם סיכוי להשיג את המטרה. אתה קורא ושומע מפי כל המנהיגים הערביים, ש־האופציה לחדש את המלחמה מצוייה בידיהם, כל עת שירצו. אם ישראל לא תקבל את תנאיהם, למה שהם קוראים שלום. ישראל לא תוכל לקבל את התנאים הערביים, שאין בהם שום הכרה בזכות היסוד של ישראל להתקיים כמדינה יהודית. לדעתם, יש היום לערבים הכוח הדרוש לפתוח במלחמה חדשה. הם יבחרו באמצעי הזה כאשר ירגישו, ש־האמצעים האחרים אינם מקדמים את מטרות ה־מלחמה שלהם.

— לדעתם, אתה אומר, יש להם הכוח לפתוח במלחמה. ולדעתך?

יש להם הכוח להתחיל במלחמה חדשה ולנו יש הכוח לנצח בה.

— עכשיו?

עכשיו. מחר. תמיד.

— האם ניצלנו כראוי את ההפוגה, עד היום, להיערך לקראת מלחמה חדשה?

אין גבול למה שאפשר לעשות. אפשר היה לעשות יותר. צריך היה להגיע לכך שעם ישראל יבין באיזה מצב הוא נמצא ולפני איזו מלחמה הוא עומד. לא הגענו לזה. אנחנו ננצח במלחמה הבאה. אבל נצטרך לשלם בעד הנצחון הזה, שלא היינו נאלצים לשלם, אילו היינו במצב של כוננות למלחמה וחיים כפי שמתחייב ממצב כזה. אין כאן שאלה, של „אם ננצח", אלא המחיר שנשלם תמורת הנצחון.

לא היה צריך לחכות לוועדת אגרנט

— מה יכולנו לעשות כדי להיערך טוב יותר?

עם ישראל האזרחי מחוייב לשנות את מוסר חייו, שינוי קיצוני: צריך לעבוד יותר, להצטמצם בצריכה, להקל על המדינה, לא לדרוש כלום, לוותר על כל מה שעם במלחמה אינו יכול לעמוד בו. להגדיל את התפוקה, למצות את כל הפוטנציאל. מה יש לעם הגדול והחזק הזה? כוח עבודה ורצון עבודה. את זה הכרח הוא לנצל, מייד. זהו עם נפלא. צריך רק לומר לו את האמת. הוא לא ייבהל. הוא יבין. הוא יעבוד יותר. יחסוך יותר. יהיה מוכן למלחמה.

— ובמישור הצבאי?

טוב, כאן הרי לשוני כבולה. אבל אגיד כך: צה"ל לא צריך היה לחכות שוועדת אגרנט תגיד לו מה לקוי ומי לקוי ומה הביא על צה"ל את מלחמת יום הכיפורים כפי שהתנהלה ושהוועדה תאלץ אותו, מתוקף סמכותה, להסיק מסקנות. הצבא היה צריך להסיק את מסקנותיו בלא להסתייע כלל בוועדת אגרנט. כך היה צה"ל חוסך זמן, שהוא מצרך רב־ערך ממדרגה עליונה במצבנו הנוכחי.

— אתה מאמין גדול, אני מבין, באיכותו ובעוצמתו של עם ישראל בארץ ישראל?

מאמין להט! עם אדיר, אדיר! יש לי הוכחות. יש לי הוכחות. אנשי המילואים שלי אומרים לי: „אל תחוס, המפקד, עלינו ועל זמננו. כל מה שצריך — הגד לנו ונעשה. ביום, בלילה, בשבתות, בחופשות השנתיות שלנו, תמיד, בכל עת. קרא לנו. אנחנו פה". ואלה אינם אנשים נבחרים. סתם יהודים של יום־יום.

הנכונות הזאת היא רחבה מאוד. היא עמוקה. הפוטנציאל של העם הזה הוא אדיר. אם מישהו יתעל את הפוטנציאל הזה ויציב לו את האתגרים הנכונים — לא יהיה גבול למה שאפשר לעשות. המנהיגות צריכה להציג את האתגרים — בכנות, בבהירות, ביושר־לב. והעם הזה יתנהג ויחיה כעם, העומד בשעריה של מלחמה על קיומו.

חסוך כסף-בוא לרהיטי מוני

באם ברצונכם לחסוך כסף רב בעת קניית הרהיטים לסלון, חדר השינה פינת אוכל או מיטות נוער, בואו לאולמי התצוגה של רהיטי מוני ותופתעו מן המחירים הנמוכים.

דוגמאות אקסקלוסיביות. רהיטים מצופים סקאי תוצרת חוץ ורצון למכור לך כדי שתהיה מרוצה.

מכירה ותצוגה
לסוחרים ולקהל הרחב
מוני
רח׳ שארית ישראל 25, יפו
טל. 828203
(ע״י איצטדיון בלומפילד, מול שער 5)

בהרצליה: תצוגת רהיטים ענקית!

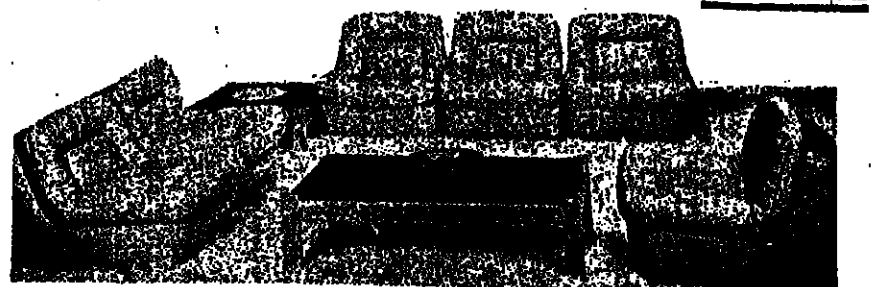

תערוכת הרהיטים הענקית של „דולפין" כוללת אולמות תצוגה ענקיים (800 ממ"ר), שם תוכלו למצוא מבחר שגוונות הריהוט. רהיטי יבוא ביצור מקומי וייצור עצמי.

בואו ל„דולפין" — ריהוט מודרני

הרצליה, רחוב סוקולוב 53 (בפטג'), טלפון 981553

המון רעיונות בשקית מרק עוף ויטה

אלפי המתכונים שכבר נשלחו לתחרות "שלחי מתכון וזכי בפרס" הם עדות נאמנה לכך שאכן מרק עוף ויטה הוא יותר ממרק - הוא גם תוספת המעשירה טעמה של כל ארוחה.

הנה סדרת הצעות שזכו בפרסים, כיצד לשפר טעמה של ארוחה בעזרת תוספת קטנה של מרק עוף ויטה.

פרס ראשון

150 ל"י

שושנה דיאמנט

המעפילים 4, ירושלים

חזה הודו בקארי

750 גרם הודו חתוך לקוביות
2 פלפלים ירוקים חתוכים לרצועות
1 בצל קצוץ
1 קופסה פטריות קטנה
20 שזיפים מיובשים
1 שקית צימוקים
שמן לטיגון
מלח לפי הטעם
אבקת קארי
סמם מלח
1 שקית מרק עוף ויטה.

טבלי את קוביות ההודו בקמח, טגני במחבת עד שיזהיבו. בסיר שטוח טגני את הבצל הקצוץ ואת הפלפלים עד שיתרככו. הוסיפי למחבת את קוביות ההודו, הפטריות, השזיפים והצימוקים. הוסיפי תוך כדי בחישה 2 כוסות מים, שקית מרק עוף ויטה, מלח לפי הטעם ואבקת קארי. הוסיפי לבשל כ-½ שעה.
הגישי חם בתוספת אורז.

פרס שני

100 ל"י

קודר נילי

אהרונוביץ 25, חולון.

מעדן אורז

2 כוסות אורז
1 בצל קצוץ
1 פלפל ירוק חתוך לקוביות
1 עגבניה חתוכה לקוביות
1 כפית מלח
קורט פלפל שחור ופפריקה
3 כוסות מים
1 שקית מרק עוף ויטה

טגני את הבצל במעט שמן בתוך סיר עד שיזהיב. הוסיפי קוביות הפלפל והעגבניות והמשיכי לטגן עוד 2-3 דקות. הוריקי תוכן שקית מרק עוף ויטה לכמות של 3 כוסות מים, בחשי והוריקי אל תוך הסיר. הוסיפי את שאר החומרים. בחשי וכסי את הסיר. לאחר שירתח הקטיני האש ובשלי עד שיתאדו המים. הגישי חם.

פרס שלישי

75 ל"י

יעל לוי

קבוץ בית-זרע, ד.נ. עמק הירדן (?) שדה נח.

קציצות ירק לתינוקות

[61 קציצות]

3 גזרים מבושלים
1 קישוא מבושל
1 תפוח-אדמה מבושל
1 בצל קטן
(אפשר גם פטרוזיליה)
2 ביצים
2 כפות מרק עוף ויטה

הכניסי את כל החומרים לקערית וערבבי היטב. צרי 6 קציצות קטנות וטגני בשמן עמוק. הוציאי הקציצות מהשמן והניחי לדקות אחדות בתוך מסננת כדי שהשמן ינטוף החוצה ולא יספג.

גזרי ושמרי

שלחי מתכונים וזכי בפרס.

התחרות נמשכת. שלחי אלינו מתכון מקורי ופיקנטי שיש בו תוספת של מרק עוף ויטה לשיפור הטעם.
המתכונים שייבחרו יפורסמו בתוספת שמות השולחים.

לזוכה בפרס הראשון יוענקו 150 ל"י.
פרס שני - 100 ל"י, פרס שלישי - 75 ל"י.
את המתכונים יש לשלוח לת.ד. 1736 ת"א
ולציין על המעטפה "עבור תחרות מתכונים".

המרק הנבחר 1974 ויטה

פרסום א. סל

מאהבה השמאלני של בת המיליונר

(סוף מעמוד 19)

באר" שעות אחדות בלבד לפני החטיפה. מהתקשרות זו מסיקה כנראה המשטרה אחת המסקנות המוטעות שלה".

בינתיים ניגשו אליהם שלושה מפקחי משטרה.
„יש לכם רשיון להפגנה?" שאל אחד מהם.
„הבט, המפקח פליקס, הם ירדו לאורך השדרה ויתפזרו בכיכר".
„לא יהיה. אם לא תפזר את הבחורים אזעיק תיגבורת".

דישמן השיב בחיוך: „אדוני המפקח הכללי, אתה רוצה לעשות לנו שירות גדול? הזעק את המשטרה המיוחדת ואת היחידה לדיכוי מהומות, ותרביצו! תרביצו לילדים שלווים המעיזים לדרוש, שהחוק יהיה חוק!"

בשעה 8 בערב שידרה תחנת „אירופה 1" את הידיעה על ההתפתחות החדשה בפרשת „רוז־באר". פארז'ו טילפן מיד אל שר הפנים.

בניו־יורק הודיעו ללורן מרטן, שיחד עם הלן חיכה בדירתו של הקונסול הצעיר, כי פתיחת הוועידה הבינלאומית נדחתה לשש שעות. ממשלת ארה"ב דרשה שיהיו נוכחים משקיפים מטעם הסינאט, מיניסטריון החוץ והבולשת הפדראלית, והממשלות האירופיות הלכו בעקבותיה. הודיעו לממשלת ישראל על הרחבת הוועידה והציעו לה לשלוח שליחים נוספים. אולם גברת מאיר דחתה את ההצעה ויפת המלך נשאר נציג יחיד של ישראל.

השעה היתה אחרי חצות, כאשר הגיעו לורן והלן עם הקונסול הצרפתי, המלווה אותם אל מרכז האו"ם. לורן נדהם: במקום חמישה משתתפים תפתח הוועידה ליותר מ־50! הנציג הראשי האמריקני, ריצ'ארד סונדרס, פתח את הדיונים, הציג את ארבעת חבריו — סר ארמונד ריצ'רלי מבריטניה, האנס שלוס מגרמניה המערבית. לורן מרטן מצרפת ויפת המלך מישראל. הוא שאל אם מי מהנוכחים לא ראה את הקרנת הסרט החדש של אירגון הטירור הפלשתיני, וכאשר איש לא הרים ידו, שאל, מי מן הנציגים מוכן לפתוח. כיוון שאיש לא התנדב, הזמין את סר ארמונד.

הנציג הבריטי פתח בהיסוס מגומגם ובסוף אמר:

„נדמה לי שלפני שעת נוגעים המאורעות רק ברפובליקה הצרפתית, ולכן ראוי שמר מרטן ירצה את מסקנת ממשלתו".

לורן לא היסס. הוא השיב:

„ממשלתי היתה רוצה לדעת את המסקנות של המדינות האחרות לפני שתחליט החלטה".

„רבותי, זה משחק בלי קץ", העיר סונדרס.

„ממשלת צרפת איננה יכולה ואיננה רוצה ללחוץ על מר פארז'ו, שגמור עמו להיכנע לכל הדרישות המתייחסות אליו — אמר מרטן — אם לא תצליחו לשכנע את ממשלתי, באמצעותי, שיש מוצא אחר, היא תקרין את הסרט ותשחרר את האלג'ירי".

באולם נשמע מילמול נרגש. סונדרס אמר:

„אני מניח שהחומרה היתרה של החלטה כזו ברורה לך?"

„אני חוזר ואומר: אני מחכה להצעותיכם".

כ־30 נורות קטנות נדלקו בבת אחת על שולחנו של סונדרס: הכל ביקשו את רשות הדיבור. היא ניתנה למלך. זה אמר, בלי לגרוע עיניים ממרטן:

„אני מציע לדחות את הדיון ל־24 שעות, ובינתיים ניוועץ בממשלותינו". באולם קם מילמול של התנגדות, ויפת הוסיף: „אני מציע להצביע".

לורן הבין את משמעות מבטו של המלך והוא שלח מבט אל סונדרס. האמריקני הצביע בעד דחייה, וכן המלך, מרטן ושלוס. חמשת נציגי השירותים החשאיים הסתלקו בתוך המהומה הכללית שבאולם, כדי להיפגש בחשאי כעבור שעה בדירה שהועמדה לרשות מרטן.

אבל גם מפגישה זו לא יצא כלום. לאיש לא היו נימוקים חזקים למדי לשכנע את צרפת.

לורן והלן חזרו לפאריס כעבור יומיים. בשעה 7.45 בערב עמדו להקרין ביומן החדשות של הטלוויזיה את הסרט שהביאה, ואחרי כן צריך היה פארז'ו להשמיע את הביקורת העצמית שלו. אולם הציבור הרחב עדיין לא ידע על הכניעה הגמורה של ממשלת צרפת, ובכל מקום נערכו הפגנות גדולות, שאירגנו בייחוד סטודנטים, לדרוש את הקרנת הסרט ואת הארת עיני דעת הציבור. וכך היה גם בערי גרמניה, בריטניה וארה"ב. והחידוש היה, שהפעם הפגינו לא רק סטודנטים ואנשי שמאל, אלא תנועת המחאה התפשטה בכל שדרות האוכלוסיה.

כובן לא היו אלה הפגנות ספונטאניות. אנשיו של פאטריס טיבו עשו מלאכה יסודית. כבר שלושה ימים לפני כן אירגנו בפאריס ובערי צרפת האחרות הפגנות גדולות למען שיחרורו של טיבו — והשלטונות מצאו את עצמם במבוי סתום. הם ידעו כי לא תהיה ברירה אלא לשחרר את הבחור, שפרצופו קרוע ומשוסע, לפני המצלמות של כל רשתות הטלוויזיה בעולם.

ואכן, כאשר שוחרר פאטריס טיבו בשעה 10 בלילה מבית המעצר של מרכז המשטרה — לפני כן דרש מחבריו שיסירו את תחבושותיו, הכריז פאטריס לפני המיקרופונים והמצלמות:

„הם מרושעים ככל מידת טימטומם".

מראהו של הבחור המוכה ביומן הטלוויזיה בצבעים העלתה את זעם האוכלוסיה לשיא.

למחרת נפגש טיבו עם פארז'ו חוקן, ובלא קושי השיג ממנו מימון חשאי של תנועתו.

התגובות הראשונות של ההמונים על הקרנת הסרט היו מגוונות: תמיהה, סקרנות, תיסכול ואכזבה. חיכו לעניין גדול — ובסך הכל נדרש שיחרורו של איזה ראשיד בן אלוש מסכן. יותר על כן, הסרט הזכיר לרבים, של„ספטמבר השחור" יש אויב חוץ מישראל: חוסיין והמשטר הירדני.

אחרי כניעת צרפת חיכה העולם כולו לשיחרורה של בת הערובה השבייה.

אם רצונך להדגיש שאתה "עושה משהו"

אם אתה רוצה להנות מעבודתך כעובד מתכת ולגור בוילה הצופה אל מול פני הכינרת, במקום בו המושג "איכות הסביבה" הוא חלק מהסביבה, בוא למרכז הכפרי "בני יהודה" בדרום הגולן.

"בני יהודה" המרכז הכפרי בדרום הגולן, נמצא בתוך אזור שמורות טבע ליד כביש עין-גב—הגולן. יופי המקום, אופיו הארכיטקטוני המיוחד, החברה הצעירה, סוג העבודה ואפשרויות הקידום — יעניקו מימד חדש לחייך ולחיי משפחתך.
במרכז הכפרי "בני יהודה" קיימים כל השרותים המקומיים והאזוריים לך ולמשפחתך.

רצונך בפרטים נוספים - פנה למרכז הכפרי בני יהודה, דאר נע הגולן, עבור מס' 7.

„עשה זאת בעצמך" עם בלאק אנד דקר וחסוך כסף רב בשיפוץ חדר הילדים

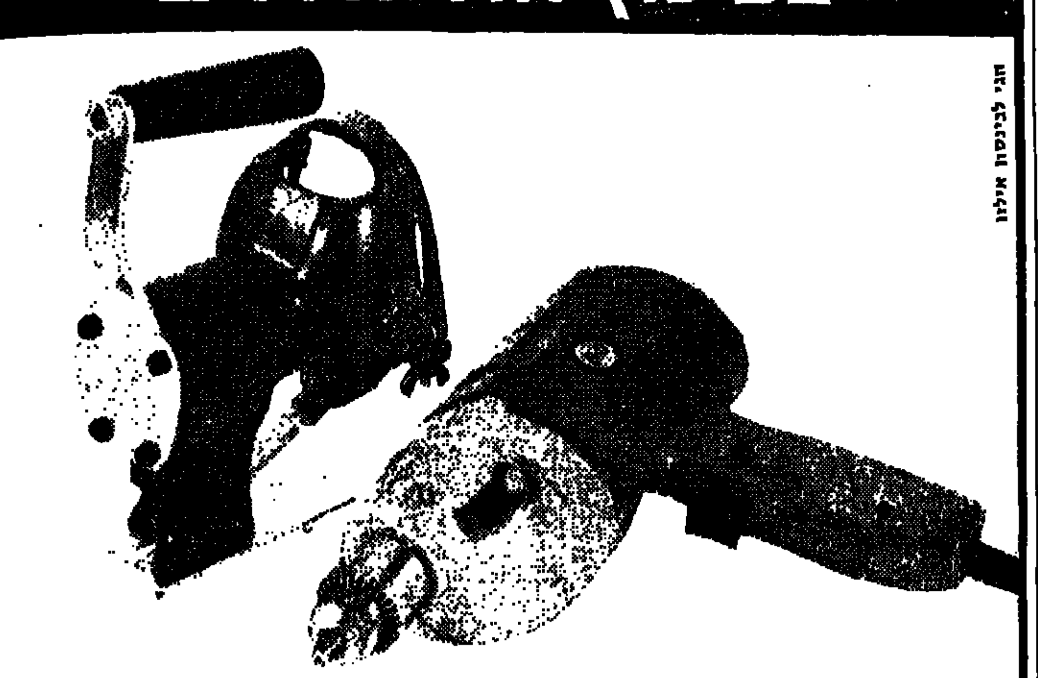

חגי לבינסון אילון

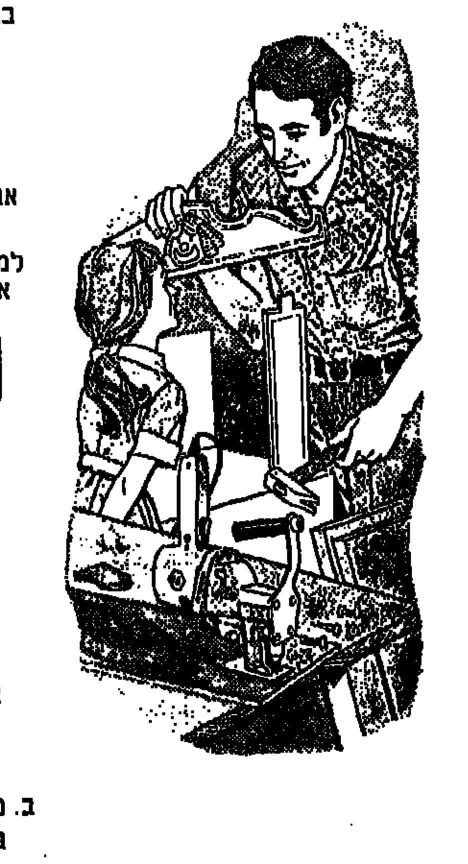

אם רצונך ברהיטים וצעצועים מיוחדים לחדר הילדים בביתך. מקדחה ואביזרים של בלאק אנד דקר יענו על כל דרישותיך בזמן קצר ובחסכון כספי.

עם כלים של בלאק אנד דקר קל למצוא את הזמן לשפץ את חדר הילדים.

קנה מקדחה ואביזרים של בלאק אנד דקר ותופתע שכל מלאכה פשוטה ונוחה.

אביזר מסור אוכי רב שימושי 986 D יקל עליך בניסור ישר ועגול בעץ. פלסטיק ומתכת.

למקדחה של בלאק אנד דקר. ניתן להרכיב יותר מ־20 אביזרים רב שימושיים, כגון: מלטשת. מחרטה. משור. מברג, פטיש סיבובי ומרסס צבע.

מקדחה של בלאק אנד דקר משתלמת מיד לאחר העבודה הראשונה.

מקדחה 420 D, "5/16. שתי מהירויות. בירור כפול. קדיחה בעץ עד לקוטר של 15 מ"מ

224 ל"י במקום 260.- ל"י.

אביזר משור אוכי רב שימושי 986 D, כולל משורית לנסור עץ. פלסטיק או מתכת

143.- ל"י במקום 160.- ל"י.

כמו כן קיימים סוגים אחרים של מקדחות כגון:

א. מקדחה 520 D, "3/8. שתי מהירויות. בירור כפול. לקדיחה בעץ עד לקוטר של 19 מ"מ

247.- ל"י במקום 275.- ל"י.

ב. מקדחה 850 V, "1/2. מהירות משתנה. (0-2400 סל"ד). בירור כפול. לקדיחה בעץ עד לקוטר של 25 מ"מ

359.- ל"י במקום 400.- ל"י

Black & Decker

תחנת שירות בתל-אביב, רח' מרדכי 55 (מול הסינרמה)
טלפון: 36811, 38658
בקרוב גם בירושלים, רח' יפו 210.

להשיג ב: תל־אביב: סופר טכניק, דרך פ"ת 12; סטרליץ, הרצל 72; לוגר, לבונטין 2; טכנו 10, שונצינו 2. רמת־גן: אטלסוביץ, ז'בוטינסקי 151. בני־ברק: שרות לתעשיה, ז'בוטינסקי 7. רמתיים: בנק יצחק, דרך השרון. פתח־תקוה: חדסי, חברון הירש 8. כפר שמריהו: אחים רוקס. כביש חיפה המעפילים 7. נתניה: טיקסלר, הרצל 34. כפר סבא: השרות לתעשיה, ירושלים 27. חיפה: טכנו רון, החלוץ 70; גולדריך את גליק, רח' יפו 50; ממן בן דוד, החלוץ 2; שייביץ, שרה 12; קאוטנסקי, דרך העצמאות 31. נהריה: בית שילינג, מרכז מסחרי. קרית ביאליק: בר כלי, איזור התעשיה. צפת: מעין דוד ובנו, רחוב ירושלים 73. באר־שבע: א.ד. מגן, תחנת אגד; לור ברנר, מרדי תניטאות 70. רחובות: בלום, הרצל 208 בפסאג'. גדרה: בראון מיכאל, הרצל 5. חדרה: טכנו גל, איזור התעשיה. בנימינה: המספקים. אילת: ירוחם ושות', איזור התעשיה, ת.ד. 581. עפו: עלי בריק, בן עמי 54. עפולה: גלילי גוטליב. הנשיא. ראשון־לציון: פרומר מרדכי. רוטשילד 11. נצרת: רינאט ראיד, ברקליס 604/44.

לנופש

הזמנת מקומות
לבתי מלון ומרגוע

און
ארוח ונופש בע"מ

תל אביב: אלנבי 113, 612567
כיכר דיזנגוף: ריינס 4, 248306
חיפה: רח' הרצל 22, 645404
נתניה: רח' הרצל 4, 22947
ירושלים: המלך ג'ורג' 19, 226075
רחובות: הרצל (פינת יעקב) 951155

שרותינו ניתנים ללא תשלום

לגילאי 9 - 6
המתקשים בקריאה, כתיבה וחשבון
ילדים עם קשיי קואורדינציה ופרספציה — טיפול אינדיווידואלי מותאם, ומודרג.
למעוניינים: 03-214480 מ־22—21.

בוטיק
למידות גדולות
שמלות ומקסי
דגמים חדישים
בגדלים עד 54
אופנת
זייפר
תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

הקץ לג'וקים

שמד

חיסול חרקי חבית עם אחריות לשנה
תל־אביב — 03-449554
03-450264
אשקלון — 051-3019
חיפה — 04-522856
ירושלים — 02-226618
טבריה — 067-50988
בפקוח אגרונום
רשיון משרד הבריאות 15

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
ותוצרת חוץ
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות
במבחר גדול
•
„כלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טל. 231948

תיבות מכתבים

מכל הסוגים
אלומיניום
פורמיקה
פרספקס
שרות ביצוע
נאמן ומדויק
טכנו-ארלום
רח' סלמה 77.
ת"א טל. 823303.

בחיפה
בגדי הריון
אליזה

בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה־קומה טל. 660314

הנשר נחת

(סוף מהעמודים האמצעיים)

שכן כיום, חמש שנים לאחר כיבוש הירח, קשה לקבוע שאכן הצליחו מסעות „אפולו" לפתור בוודאות את החידה הקוסמית של מקור חומר הירח ובעקבות זאת גם של כדור הארץ. קרוב ל־25 קילוגרם מאדמת הירח הביאו עמם ארמסטרונג ואולדרין אל כדור הארץ. כ־150 מדענים מ־35 מדינות (ביניהן ישראל) השתתפו בחקר עפר וסלעי הירח שהביאו עמם טייסי „אפולו". כן נחקרו קילוגרמים נוספים של קרקע הירח שהביאו עמם האסטרונאוטים האמריקניים מן המסעות הנוספים של הירח. לא בכדי הושקעו מאמצים כה רבים בהבאת אדמת הירח אל כדור הארץ, שכן זו היתה המטרה הראשונה במעלה של מתכנני מיבצע „אפולו" — הנסיון למצוא בין רגבי עפר אלה גושי סלעים משחר בריאת הירח — היינו בגיל של ארבעה מיליארד שנים.

„כמה סלעים דרושים למדענים?"

אבני הירח שהובאו על ידי טייסי „אפולו 11" אל האדמה, לא גילו את סוד היווצרות הירח, האדמה או מערכת השמש שלנו, וכשהחלו בהכנות למסע נוסף אל הירח החל משלם המסים האמריקני לשאול שאלות: „לשם מה אנו מוציאים כסף כדי להגיע שוב אל הירח? האין די בנחיתה אחת, כדי להוכיח שאנו יכולים לעשות זאת? כמה סלעים מן הירח דרושים למדענים?"

מתכנני מיבצעי החלל ומדעניו השיבו כנגד זאת שהמדע האמריקני לא הוציא על תוכנית „אפולו" 21,35 מיליארד דולר (0,5 מהתוצר הלאומי הגולמי האמריקני) ולא העסיק בכך עד 400 אלף איש — רק בשביל לנחות נחיתה חד־פעמית על הירח. המטרה הראשונית היא לקבל תשובות על השאלות: מהו מקור הירח? מה גילו? כלום הוא עשוי מחומר שונה מזה של כדור הארץ? כיצד התפתח בארבע וחצי מיליארד שנותיו? האם היו אי פעם חיים עליו?

ואולם בצד מטרה ראשונית זו היו מטרות נוספות למיבצע אפולו.

● פיתוח הכושר הטכנולוגי לשגר אנשים וכלים אל החלל. משקל הכלי ששוגר — כולל המנועים, הדלק, הטייסים והמטען — היה קרוב לשלושה מיליון קילוגרמים, מזה הוכנסו למסלול סביב כדור הארץ קרוב ל־150 טונות ומתוך זה הצליחו להעביר אל הירח חללית על מטענה, במשקל של 50 טונות. בכל אחת מחלליות וראקיטות סידרת „אפולו" פעלו קרוב לחמישה וחצי מיליון פריטים ואביזרים אלקטרוניים, מיכאניים ועוד. פיתוח המערכות הללו ובעיקר הראקיטה הענקית „סאטורן 5" (שהסתכם בכשבעה מיליארד דולר), והחללית „אפולו" (אשר שוגרה אל הירח באמצעות „סאטורן" — ואשר הושקע בפיתוחה סכום של כשמונה מיליארד דולר) — כל אלה נתנו בידי האמריקנים תשתית מדעית וטכנולוגית אדירה לשיגור כלים אל החלל, לכיבושים נוספים של הירח, לבניית מעבדות חלל סביב כדור הארץ וכן פוטנציאל צבאי חשוב ביותר. מטעמים מובנים אין שתי מעצמות החלל דנות בהרחבה בהשלכות הצבאיות של הישגי החלל שלהן — אך השלכות אלה שרירות וקיימות.

בסיס לכיבוש הכוכבים

● מוצרי לוואי של מאמץ כיבוש החלל. בתחום זה ניתן למנות את כל היבול הרב של מחקרים וכלים בתחומי הרפואה, הביולוגיה, פיתוח אמצעי המחשה מרחוק לסיקור אוצרות האדמה, נתכים חדשים וחומרים חדשים — אשר פותחו במהלך בניית הראקיטות והחלליות של סידרת „אפולו".

● אחת המטרות העיקריות של כיבוש הירח היתה עריכת המחקרים הרבים על פניו. במהלך טיסות „אפולו" הועברו אל הירח טונות רבות של ציוד מדעי רב ערך לחקר האבק הקוסמי, המיבנה הגיאולוגי של הירח, מציאות מים על פניו. כל האסטרונאוטים האמריקניים שהגיעו אליו הניחו — בזה אחר זה — נדבכים להפיכת הירח לבסיס מחקר מדעי ענקי המשדר בלי הרף שפע של נתונים מדעיים אל כדור הארץ. אפילו כור גרעיני הוצב — במהלך טיסות אפולו — על הירח.

● הפיכת הירח לבסיס ולתחנה שממנה יפליגו אל כוכבים במערכת השמש שלנו. תוכנית זו היא בינתיים חזון למועד, אך הן האמריקנים והן הרוסים מביאים אפשרות זו בחשבון. יתכן שלקראת סוף המאה שוב יבקרו בני אדם את הירח בדרכם אל מאדים ואולי גם אל כוכבים אחרים במערכת השמש שלנו.

חמש שנים לאחר הטיסה ההיסטורית של שלושת האסטרונאוטים של „אפולו 11" אל הירח, ניצבים מומחי החלל בפני השאלה: לאן עכשיו — האם אל הכוכבים או אל החלל הקרוב לכדור הארץ? נראה שההכרעה בענין זה נפלה. הן האמריקנים והן הסובייטים שמים עתה את הדגש על הקמת תחנות חלל במסלולים סביב כדור הארץ.

ואילו אל הירח — כך מבטיחים אנשי סוכנות החלל — יחזרו, אולם כנראה לא לפני סוף המאה. ואולם אם עד אז לא תהיה עליו נוכחות של בני אנוש, הנה מעשה ידיהם מצויים ופועלים עליו. הן לאמריקנים והן לרוסים ציוד מדעי הניצב על קרקע הירח וממשיך לפעול. ואי שם, באבק־תעד של „ים השלווה", מונחת דיסקית, שהושארת על ידי טייסי „אפולו 11", ועליה חרותה בין השאר הכתובת: „כאן בני אדם מכוכב הלכת ארץ הציבו לראשונה רגל על הירח — יולי 1969. באנו לשלום בשם כל האנושות".

לקראת המכירה הכללית של סוף העונה
לקוחה נכבדה,
הנך מוזמנת לבקרנו
וליהנות מדגמים מקוריים במחירים מוזלים
בעבר נהגנו לשלוח הזמנה אישית,
אולם מפאת העומס הרב בדואר אנו פונים אליך
בדרך זו ומזמינים אותך לבקרנו
החל מיום שלישי 23.7.74, ארבעה ימים לפני הפתיחה
הרשמית של מכירת סוף העונה
אפשטיין את בלוהיים
אופנות נשים מעולה
בנין העמודים, רח' יפו 50 ירושלים
טל. 222865
אישי ללקוחות בלבד

חודש יולי
80.- ל"י ליום
כולל מיסים

מלון
גלי זוהר ים-המלח
הזמנת מקומות: ת"א, ש' רוטשילד 66 טל. 625 955
מלון גלי זוהר, סדום, טל. 057-68051/4
תחבורה למלון-אוטובוס. אגד ישיר מת"א בשעה 7.45

יהודית אופנת הריון
מכירת יובל 35 שנה
בהנחות גדולות
יהודית
תל־אביב, רחוב הכרמל 39, טל. 56980
בית שלישי מפינת אלנבי
פתוח כל היום

מחיצות, ציפוי קירות ותיקרות
למשרד, לאולם ולבית.

הקמת: חדרים במרפסות עם דלת וחלון.
* בשילוב עבודות חרישה ותיקונים
רמת־גן, רחוב עוזיאל 11
פתוח מ־4-6. טל. 794114 או בערב 737251

שמלות הריון
חליפות • מכנסיים ארוכים
שורטס • בגדי ים וחוף • שמלות ערב

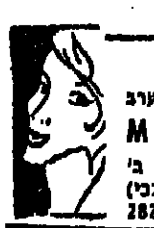

MASHA * מאשה
תל־אביב, המלך ג'ורג' 94, קומה ב' פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי)
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

***רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו**

יום ו'

19.7.1974

8.05 (א) מעדנים מוסיקליים: בטהובן: שלישיה מס. 4 ברה־מז'ור, אופוס 70 מס. 1 (דניאל בארנבוים — פסנתר, פנחס צוקרמן — כנור, ז'אקלין דו־פרה — צ'לו); דבוז'אק: רביעייה מס. 6 בפה־מז'ור לכלי קשת, אופוס 96 (רביעיית סמטאנה); שופן: אנדנטה ספיאנטו ופולונז גדול מבריק בשיבוב, אופוס 22 (ארתור רובינשטיין)

9.05 (א) התזמורת הסימפונית ירושלים (סטראו): שופן: קונצ'רטו מס. 1 לפסנתר ולתזמורת; אבני: „ממעמקים"; צ'ייקובסקי: „פרנצ'סקה דא רימיני"; לאונרד ברנשטיין: „ירמיהו"

9.55 (צ) פינת הסיפור החסידי

11.55 (צ) מה חדש?

12.05 (א) הקונצרט שלי

1.05 (א) קונצרט צהריים: קסטלנואובו־טדסקו: קונצ'רטו ברה־מז'ור לגיטרה ולתזמורת (סולן: א. דיאז, מנצח: א. יאנוברו); סיבליוס: סימפוניה מס. 5 במי־במול מז'ור (מנצח: לאונרד ברנשטיין)

1.30 (צ) הנקודה היהודית

2.05 (צ) כצעד המזמנים העבריים

2.10 (ב) עד ארבע עם

3.05 (א) קבלת שבת: פרשה „בהעלותך"

4.05 (צ) סוף השבוע עם יהורם גאון

4.06 (א) הבורה הקיכן

4.06 (ב) אבנים ובירות

4.30 (ב) „אריכה הדרך לבית" תסכית

4.55 (צ) הספריה השבוע

5.05 (א) מוסיקה קלאסית כבלי שהן

5.05 (ב) „היה או לא היה"

5.05 (צ) ברשות היחיד עם גד יעקבי

6.05 (א) מה בשבוע

6.05 (ב) שאלה של טעם

6.05 (צ) מבזק שבועי

6.30 (א) מצעדון לספריות

7.05 (א) הסדר השבועי

7.05 (צ) יום השישי הקצר של דידי מנוסי

8.05 (א) ניגונים: זמרים ושירים לשבת

8.05 (צ) חברים מספרים על דבר סינסקי לצבודתו קרגי

9.05 (א) קונצרט ליל שבת (סטראו); באך: קונצ'רטו מס. 6 בפה־מז'ור לצ'מבלו, 2 חליליות ותזמורת

שבת

20.7.1974

יום א'

21.7.1974

יום ב'

22.7.1974

יום ג'

23.7.1974

יום ד'

24.7.1974

יום ה'

25.7.1974

הטלוויזיה הכללית

הטלוויזיה הלימודית

תכניות קבועות

א — רשת א'

ב — הגל הקל

צ — גלי צה"ל

חדשות